

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK
USA 3.50 USD
Македонија 65.00 DEN
БиХ 2.00 KM
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

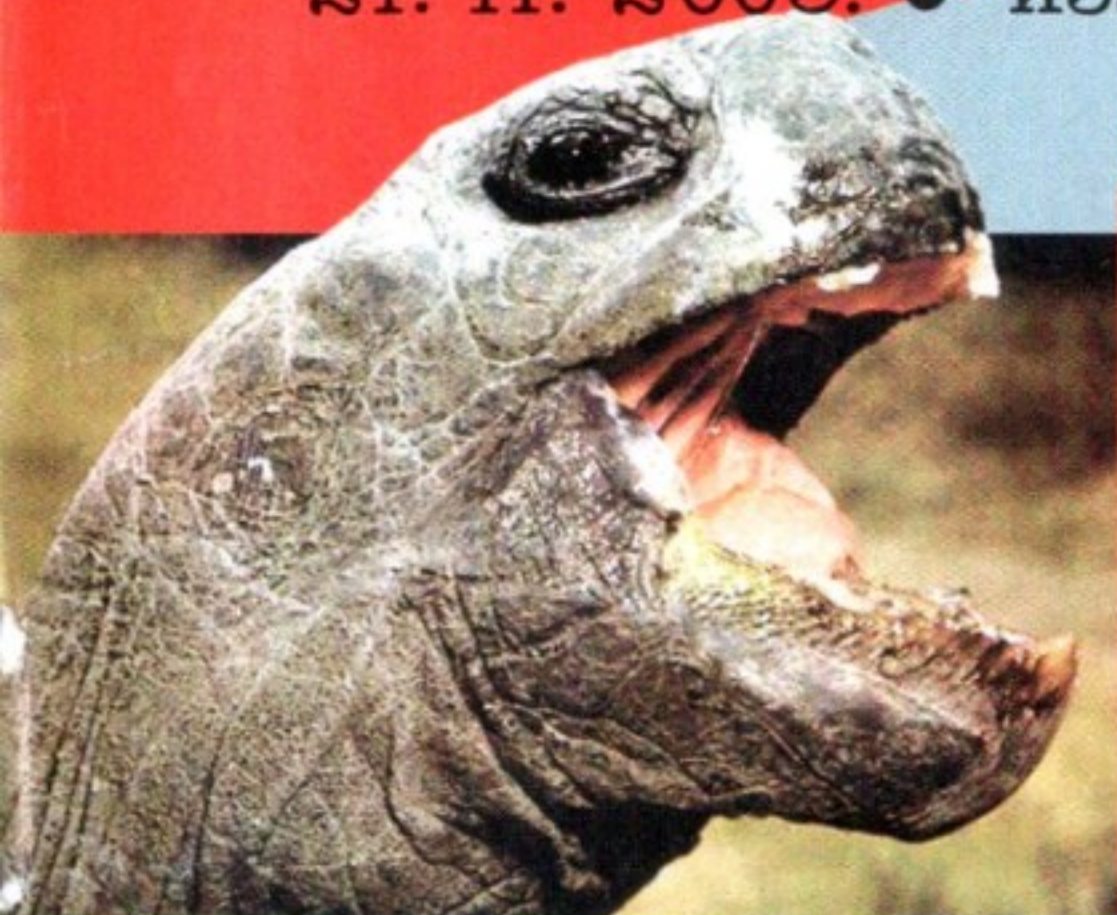
ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

21. 11. 2003. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2702

СПАСИТЕ
КОРЊАЧЕ!

АУТОМОБИЛИЗАМ

Колико
сте
СТИДЉИВИ?

КОЛОНИЈАЛНИК БЕСИЛА

За све од 7 до 107!

San svakog
paradajza

C
KETCHUP

CENTRO **C**
proizvod

CENTRO **C**
proizvod

ЖИВОТ КАО У „ЗВЕЗДАНИМ СТАЗАМА“

ИМАЈУ ПОКЛОНИЦИ СЕРИЈЕ КОЈИ СУ ОСНОВАЛИ ЗАЈЕДНИЦУ ПО МОРАЛНИМ ЗАКОНИМА ПОСТАВЉЕНИМ У СЕРИЈИ.

У 57. ГОДИНИ РОДИЛА КЋЕР

РУТ КИСТЛЕР ИЗ ГЛЕНДЕЈЛА У КАНАДИ.

ПЕТ ПАТАКА ДВА ПУТА ДНЕВНО ВОЗИ СЕ ЛИФТОМ

У МЕМФИСКОМ ХОТЕЛУ „ПИБОДИ“ ОД КРОВА, ГДЕ ЖИВЕ, ДО ФОНТАНЕ У ХОДНИКУ И ТО ВЕК 50 ГОДИНА.

20 ГОДИНА БЕСПЛАТНО РАЗНОСИО ЈЕ ПОШТУ

ЏОН ТОРЕСЕН РУ, АМЕРИКАНАЦ, ФИНСКОГ ПОРЕКЛА, ПРЕЛАЗЕЊИ ВИШЕ ОД 140 КИЛОМЕТАРА ИЗМЕЂУ САН ФРАНЦИСКА И СОЛТ ЛЕЈК СИТИЈА.

30.000 ДОЛАРА ЗА 2000 РЕЧИ

ИЛИ 15 ДОЛАРА ЗА РЕЧ ДОБИО ЈЕ 1960. ГОДИНЕ ЕРНЕСТ ХЕМИНГВЕЈ ЗА ТЕКСТ О БОРЕИ С БИКОВИМА.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● Дејвид Кеплан, у књи-зи „Силицијумски дечаци и њихова долина“, тврди да из ове познате калифорнијске долине сваке године изађе нових шездесет четири мили-онера■

●●● биле су неопходне три године непрекидног штампања док се 1455. го-дине, у два тома, није поја-вила прва Гутенбергова Би-блија на 1284 стране. Од двеста примерака Светог писма, колико се верује да је одштампано, данас је са-чувано само 47■

●●● Ернест Хемингвеј (1899-1961), познати амерички пи-сац, тридесет девет пута пре-прављао је последњу страну романа „Збогом оружје“■

●●● у Бурми је на снази вр-ло строг закон који само од-ређеним особама одобрава куповину модела и прикључење на Интернет. Оглушава-ње о закон повлачи затвор-ску казну■

●●● ISBN – скраћеница од International Standard Book Number (Стандардизовани међународни број књиге), обично одштампан на послед-њој страни сваке књиге, по-маже књижарима и библио-текарима да десетоцифре-ним дигиталним бројем лакше одреде тражени наслов неког дела■

●●● бели корен у дну нок-та зове се лунула, што на латинском значи – мали ме-сец■

●●● 1996. године, током снимања филма „Евита“, Мадона је добила више десетина претњи у којима су јој, писмено и усмено, многи поручивали да ће је убити што је пристала да игра Еву Перон, изузетно вољену и поштовану личност у Аргентини ■

КОЛО СРПСКИХ СЕСТАРА

ЈЕДАН ВЕК

У сали Атељеа 212, средином октобра, на свечаној академији поводом прославе 100 година од оснивања Кола српских сестара, ваздух је трептао од аплауза, осмеха и миља. Радост се преливала час с позорнице на публику, а час с публике на позорницу. Гостовао је хор Првог београдског певачког друштва, примадона београдске опере мецосопран Јелена Влаховић, а на крају су наступили најмлађи гости, ансамбл „Телеоптик“ из Земуна. Председница Кола др Љиљана Милојевић-Шуловић и потпредседница глумица Ђурђија Цветић подсетиле су своје чланице, добротворе и пријатеље на стогодишњи рад удружења, на успоне и падове и на све знане и мање знане милосрдне душе. Тако се лагано и нежно исплела златна нит доброте дуга читав један век. ВЕК ДОБРОТЕ, тако га је назвала Надежда Миленковић, ауторка многих реклама као и књиге „Како да најлакше упропастите рођено дете“. Примајући повељу за свој тринае-

ЗЛАТНА НИТ

стогодишњи креативни рад у Колу српских сестара (творац је слогана, прве кампање и помагач у промоцијама), Нада је одржала кратку беседу о доброти:

„Желим да захвалим, не толико на повељи, колико на нечем много драгоценијем што сам од Кола српских сестара добила – да, радећи за њих, повремено будем добра тек онако. Јер, бити добар без разлога, без мере и рачуна, без калкулисања и очекивања да ти се врати, то је једно лепо и ретко искуство. Посебно ми је драго што сам радила за Коло које је добротворна и, пре свега, добровољачка организација. Добровољачка значи да, за разлику од готово свих других хуманитарних организација, од Кола нико нема материјалну корист осим невољника за које је та помоћ прикупљана. Али, ако смо паметни, од Кола сви можемо да профитирамо –

четири

Доброта је тиха и нежна, али истовремено снажна и заразна. Као пожар захвата део по део људског срца. Ни сам не знаш како и кад се то догоди, тек у грудима ти пламти огањ радости. Јер, где је доброта, ту је и љубав, а где је љубав, ту је и радост. Да ли сте ви радосни? А да ли сте заразни?

духовно, јер на делу и уживо видимо колика је снага доброте. Надам се да је то осећање које Српске сестре носе различито – надам се то због свих нас, због наше деце, али и због наше старости јер знам да бисмо сви ми волели да старост проведемо у неком хуманијем друштву. Па, ако је заразно, предлажем да, кад изађемо одавде, свако од нас зарази бар још по једну особу.“

КОЛОВОЂЕ

Идејни творци Кола српских сестара биле су две младе жене, Надежда Петровић и Делфа Иванић.

Надежда Петровић (1873–1915), сликарка. Студирала је у Минхену и Паризу. У животу је насликала 400 слика. У

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

21. 11. 2003.

Коло српских сестара у Крушевцу приликом Свесловенског бала у хотелу „Париз“ 1929. године

једном писму тражила је од мајке Милеве подршку за своје животно опредељење:

„... Хоћу да сам сликар а не жена, жена има доста. Ако ми заиста желиш срећу, онда ћеш и ти од мене очекивати да будем сликар, а не удавача.“

Али, осим што се бавила сликањем, Надежда је била и просветитељка, визионар, покретач и борац. Била је увек тамо где се дешава нешто ново, како

курсева. Основале су и издржавале једну болницу у Београду. У време балканских ратова чланице су припремале чај за рањенике на станицама дуж железничке пруге Ниш – Београд. Неколико чланица месецима је неговало српске рањенике у Албанији (1913). Међу њима била је и Делфа Иванић. Њена пријатељица Надежда Петровић, као искусна болничарка, помагала је најтежим рањеницима. И сама се разболела

од колере. Успела је да преживи, али убрзо је оболела од пегавог тифуса. Умрла је у 42. години, на свом узвишеном задатку, у ваљевској болници.

Срби се вечито деле на националисте и космополите. Надежда је била и једно и друго. Доносила је у Србију дах Европе, али је чувала националне вредности. Ове године тачно је 130 година од њеног рођења. Споменик Надежди Петровић, рад вајарке Ангелине Гаталице, налази се у Пионирском парку у Београду. Спомен-музеј Надежде и њеног брата Растка Петровића такође је у Београду, у Улици Љубе Стојановића 25.

Делфа Иванић (1881–1972), наставница хемије и физике. Завршила је домаће и стране школе. Запослила се у Скопљу, где се и удала за Ивана Иванића, уважену и омиљену личност оног доба. Он јој је био велика подршка, како у раду тако и у животу. Делфа је прихватила садржај европског покрета за промену положаја жена у друштву. Пропагирала је идеје изједначавања жена и мушкараца у грађанском закону, право на школовање девојака до највиших школа, право на запослење и, на крају, захтев за право гласа. Међутим, њене идеје су наилазиле на отпор у патријархалној Србији, нарочито код жена. Негодовање, па чак и исмевање, није зауставило лепу и упорну Делфу. Она је наставила да се бави женским питањима. Пратећи свог супруга на путовањима, стицала је значајне пријатеље у земљи и иностранству који су јој помагали да оствари различите циљеве Кола српских сестара. У балканским ратовима била је добровољна ратна болничарка.

„Што Делфа рекне, то и стекне“, говорила је њена блиска пријатељица Надежда Петровић.

Делфин несебични, милосрдни рад награђен је високим одликовањем. Године 1921. добила је признање од Међународног црвеног крста „Флоренс Најтингел“. У то време овај орден је имала само руска царица.

ДОБРОТЕ

би га подржала. Са Делфом оснива Коло српских сестара (1903) и постаје први секретар. Један је од организатора Прве југословенске уметничке изложбе у Београду (1904), учествује у оснивању Друштва српских уметника „Лада“ (1905) и прве југословенске уметничке колоније у Сићеву. Када је Аустроугарска анектирала Босну и Херцеговину (1909), сазива митинг и држи ватрене говоре са балкона Народног позоришта.

„Надежда крепи веру и снажи наду на ослобођење код свих са којима долази у додир“, рекла је једном приликом Персида Продановић, потпредседница Кола, иначе супруга чувеног политичара Јаше Продановића.

Од 1906. године Коло је спроводило, у договору са лекарима, болничарске

Главни одбор Кола српских сестара у Београду 2001. године

Године 1941. Делфа постаје председница Кола. Годину дана касније, немачке власти траже сарадњу. Она, наравно, одбија и зато бива ухапшена. Колу се одузима сва имовина и забрањује рад. После неколико недеља проведених у затвору, уз помоћ пријатеља, Делфу ослобађају. Али чим се рат завршио, нова власт поново хапси Делфу, забрањује рад Кола и одузима целокупну имовину. Коло је проглашено за буржоаске остатке старог режима. Она која је била оснивач Кола, морала је да га затвори. Преко јаких веза политичара Јаше Продановића, иначе супруга председнице Кола Персиде Продановић, Делфу пуштају болесну из затвора. У новој држави живела је скромно. Окружена малобројним још живим пријатељима, умрла је у 91. години. Поводом 100 година од оснивања Кола српских сестара изашле су поштанске марке са Делфиним ликом и коверта „први дан“.

У часопису „Жена и свет“, између два рата, изашао је текст следеће садржине: „... То је била госпођа Делфа Иванић, председница Народног женског савеза

и оснивачица и прва потпредседница Кола српских сестара. Чудна је и необична та њена од Бога лепота. Кад бисте из далека угледали њену витку, лепу и господску прилику једне велике даме, прва би вам помисао била: – Да лепе жене! – али уколико бисте се више ближили госпођи Делфи Иванић, све бисте више заборавили на њену спољашњост. Од стиска руке, метаморфоза у вама је толика да бисте потпуно схватили г. Јашу Продановића, који је за њу нашао тачну и духовиту карактеристику: – Из далека лепа жена, изблиза установа! – Можда бисте били мало опширнији и додали – Лепа установа!“

Кум Кола био је ни мање ни више него комедиограф Бранислав Нушић (1864–1938). Сви знамо његов бритак језик и критички хумор, али овог пута Нушић се није шалио. Био је озбиљнији него икад. Изузетно је ценио и поштовао рад и личност Надежде Петровић с којом је заједно певао у хору Првог београдског певачког друштва. Био је добар пријатељ и са брачним паром Иванић, Делфом и Иваном. Иван Иванић (1867–1935) радио је као дипломата, но-

винар и књижевник. „Он никада није имао ни непријатеља а ни противника. Био је благо од човека, једна велика душа и племенито срце“, тако га је описао један његов савременик. Са великим задовољством, Нушић и Иванић су саставили програм друштва Кола српских сестара који је обухватао:

1. патриотски програм (материјалну и моралну помоћ српском народу под турском и аустроугарском окупацијом у борби за ослобођење)

2. хуманитарни програм (материјалну и моралну помоћ сиромашним породицама чији су чланови пали на пољу славе и части, као и помоћ избеглицама)

3. културно-просветитељски програм (просвећивање) и школовање женске омладине како би се припремила за самостални живот (организовање женских занатских школа, стипендирање сиромашних одличних ученица и студенткиња).

Нушић и Иванић 1906. године покренули су и уређивали „Вардар“, гласило Кола српских сестара. Овај часопис излазио у 16.000 – 20.000 примерака. У првом делу имао је календар и то: православни, римокатолички, протестантски, муслимански и јеврејски. Други део био је резервисан за културу, уметност и науку, а трећи за извештаје о раду месних одбора. За „Вардар“ су писале најугледније личности оног времена: Бранислав Нушић, Иван Иванић, Јован Цвијић, Исидора Секулић, владика Николај Велимировић, Десанка Максимовић, Владимир Велмар Јанковић... Последњи број изашао је 1941. Коштао је 10 динара.

Бранислав Нушић био је велики пријатељ Кола. Помагао им је на разне начине. Рецимо, поклањао им је примерке своје „Аутобиографије“. Новац од продатих књига чланице су користиле за

100 ГОДИНА КОЛА СРПСКИХ СЕСТАРА
СРБИЈА И ЦРНА ГОРА

Поштанска марка
са ковертом
„првог дана“
поводом
стогодишњице
Кола српских
сестара

Утемељитељи
Кола српских
сестара:
Надежда Петровић
и Делфа Иванић

своје хуманитарне подухвате. Нушић је разликовао честит рад Кола српских сестара од лажне хуманости.

„Госпође, господо,

Реч хуманост код нас је постала некако свакидашња; често зло употребљена, још чешће злоупотребљена; примењена на сваку појаву, прострta и на оне појаве које су често врло далеке од правога појма хуманости.

... Срео ме пре неки дан један пријатељ чији син има да полаже накнадно испите, па ме моли да проговорим професорима, мојим пријатељима, да му пропусте сина на испиту из хуманих обзира.

Један бивши чиновник заустави ме једном, кад сам пролазио крај кафане, и замоли да будем толико хуман те да платим његових седам попијених ракија, јер ће га иначе избацити из кафане...“ (Одломак из једног Нушићевог говора о хуманости)

КРАЉИЦА ДРЖАВЕ И КРАЉИЦА ПЕРА

Краљица Марија (1900–1961), румунска принцеза, којом се оженио краљ Александар Карађорђевић. Краљица Марија убрзо је постала покровитељица удружења.

„... Немогуће је побројати сва Њена добротинства према деци и према мајкама, али се може укратко рећи: да Она не пропусти ниједан згодан тренутак да их помогне или да их обрадује. Треба се сетити само помагања школских ручаоница, па одевања школске деце, па свако годишње даривање и угошћавање деце у Двору на дан највеће дечје радости, на Материце, и толико другог, па тек онда осетити колико је Њена љубав према деци, према материнском позиву и према домаћем огњишту бескрајна...“ („Ратнички гласник” – Београд, 1932)

Одбори Кола приређивали су разне приредбе у добротворне сврхе: балове, лутрије, чајанке и продајне изложбе. Најпознатији је свакако био Свесловенски бал коме су у Београду присуствовали краљевски пар, представници власти, стране дипломате, познати људи из јавног живота, као и чланице са породицама. Особеност ових балова била је у томе што су краљица Марија и све чланице том приликом носиле народну ношњу из различитих крајева земље.

Исидора Секулић (1887–1958), писац, била је жена широког образовања и високе културе. Знала је многе језике. Бавила се превођењем, нарочито са енглеског.

Коло се издржавало од добровољних прилога, а међу добротворима били су Двор, индустријалци и многи појединци. Понеки су Колу тестаментом остављали читава наследства. Последња воља

Исидоре Секулић, чланице Кола српских сестара, написана је марта 1941. године.

„На првом месту истичем околности: да не-

мам нигде никога рођеног, да немам никаквих дугова ни обавеза. Сахрана моја има бити сиромашна: прост чамов сандук без покрива (леш мој увите у мој домаћи чаршав); сиротињска рака, одсуство говора, цвећа, сваког званичног испраћаја... Рукописи моји чине: сређене књиге и материјал у раду. Оно прво остављам Колу српских сестара с тим да Коло брине о постепеном одштампавању књига. Истој установи, Колу, припада и евентуални преостатак новца после сахране. Покућство, целокупно, сем рубља и одела, молим да прими Коло српских сестара и учини што за добро, поклони сиротињи или употреби у Дому. За извршиоце моје последње воље одређујем и молим, по претходном пристанку, Председништво Кола српских сестара.“

ПОНОРНИЦА

Коло српских сестара је као река понорница. На тренутке нестане са земље, да би се изненада изнова појавило пред нама још снажније и веће. У пролеће 1990. године, чим су друштвене прилике дозволиле, група жена у Београду, надахнута жељом да подсети на традицију добровољног, милосрдног рада, обновила је Коло српских сестара. Њихов мото гласи: СВЕ ДАКЛЕ, ШТО ЖЕЛИТЕ ДА ДРУГИ ЧИНЕ ВАМА, ЧИНТЕ И ВИ ЊИМА (Мт. 7, 12).

Коло негује дух предратног удружења: помоћ људима у невољи без обзира на веру, нацију и политичка убеђења и културно и етичко просвећивање младих, приређивањем предавања са различитим темама као део програма „Вечери са Колом“. Коло је и данас самостално удружење. Нема сталне приходе и издржава се добровољним прилозима милосрдних људи. У Србији постоје 22 активна одбора са више од 3000 жена. Гласило Кола је „Венац“. Излази једанпут годишње, у тиражу од 1200 примерака.

Дом Кола у Београду налазио се у Ресавској број 11. Одузет им је 1946. године. Данас се Коло српских сестара налази у згради Скупштине општине Врачар. Коло допире до најудаљенијих и најугроженијих средина и подстиче оно што је увек потребно – НАДУ!

ПРЕДСЕДНИЦЕ

Славка Суботић (1903–1905), **Љубица Луковић** (1905–1915), **Мирка Грујић** (1918–1940), **Делфа Иванић** (1941–1946), а председнице обновљеног Кола су **Милена Кошуткић** (1990), **Драгојла – Цила Вукић** (1991–1993) и **др Љиљана Милојевић-Шуловић** од 1993. године.

У част овогодишњег јубилеја, Коло је расписало литерарни конкурс за ученике седмих разреда основних школа у Србији, у градовима где постоје одбори. Од 57 учесника конкурса, стручни жири доделио је прву награду Стефану Стојковићу из ОШ „Вук Караџић“ из Крушевца ■

Јасминка Петровић

—седам

Исидора Секулић и краљица Марија Карађорђевић учествовале су у раду Кола

ОД ГРЕШКЕ ДО

Млади шкотски научник Александар Флеминг 1928. године истраживао је размножавање стафилокока, бактерија које су изазивале многе болести. Тањир у коме су се налазиле културе које је испитивао оставио је на тераси своје лабораторије и... отпутовао на две недеље...

Често се каже да нас потребе доводе до великих открића. Извесно је такође да су многа научна открића која су променила историју човечанства заправо плод случајности. Понекад, чак и – грешке! Лоше спроведени опити што доводе до неочекиваних исхода, много важнијих од оних очекиваних, научници пред којима одједном искрсавају невероватна и ненадана решења... Историју науке без сумње чине и такви догађаји. Треба их имати у виду да не бисмо науци приступали као према дисциплини строго одређеној некаквим апстрактним и строгим правилима. Не би наравно требало ићи ни у другу крајност и мислити да је свим научницима глава међу облацима, те да не знају шта раде, као и да генијалним људима није потребна никаква теорија, па ни метода коју би следили да би дошли до фантастичних открића. Било како било, чињеница је да поједина открића нису последица потанких и темељних проучавања после којих је уследила технолошка примена. Пут до њих није баш прав, већ неочекивано кривудава. Ево неких примера....

1873. година: почеци телевизије

Ко зна да ли бисмо данас уопште гледали телевизију и да ли бисмо имали факс машине, да 1873. године Виллоуби Смит није изабрао погрешне материјале за своја истраживања! Смит је био Енглец, инжењер запослен у пошти, стручњак за постављање подводних каблова. Британско предузеће за градњу и одржавање телеграфа у коме је тада радио господин Смит, с успехом је поставило први телеграфски кабл преко (тачније, испод) Атлантика повезујући на тај начин Европу и Америку. Одмах је било јасно да није лако испитати проходност тих каблова. Заправо, врло тешко, али – неопходно. Пре него што су били постављени испод дна океана, требало је проверити да ли пропуштају сигнал. Смитов посао састојао се управо у томе да нађе најбољи начин како би каблове испитивао непосредно пре постављања.

Смит је схватио да му је потребан материјал који је осам

отпоран на струју, али који не би био потпуни изолатор. Вршећи безбројне пробе, баш те 1873. године, користио је и шипке од селена (металоида), али је убрзо схватио да тај материјал није најбољи за сврху коју му је наменио. Пре него што је одустао од шипки и селена, Смит је приметио нешто врло необично што га је навело да мало боље обрати пажњу... Шипке од селена налазиле су се у дрвеној кутији која је имала покретни поклопац, а отпорност струјног кола била је већа када је поклопац био на кутији. Било је довољно отворити кутију, па би отпорност струјног кола нагло опала. Селен је осетљив на светлост: његов отпор зависи од количине светлости којој је изложен... Неколико година касније Шелфорд Бидвел ово откриће претворио је у опипљиво дело... Направио је машину која би се могла назвати претечом данашњег факса. Слика коју је требало пренети, односно послати, била је штампана на провидном материјалу на који је

Инжењер прегледа један од првих телевизора у боји 1956. године

Хемичар испитује састав кока-коле

усмераваан сноп светлости. С друге стране провидног материјала налазио се селен који је одашиљао електрични сигнал, зависно од

светлости која га је погађала. Исти феномен искористио је Џон Лоџи Берд, двадесетих година прошлог ве-

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

21. 11. 2003.

ПРОНАЛАСКА

Едисон слуша
свој фонограф

1887. година: фонограф

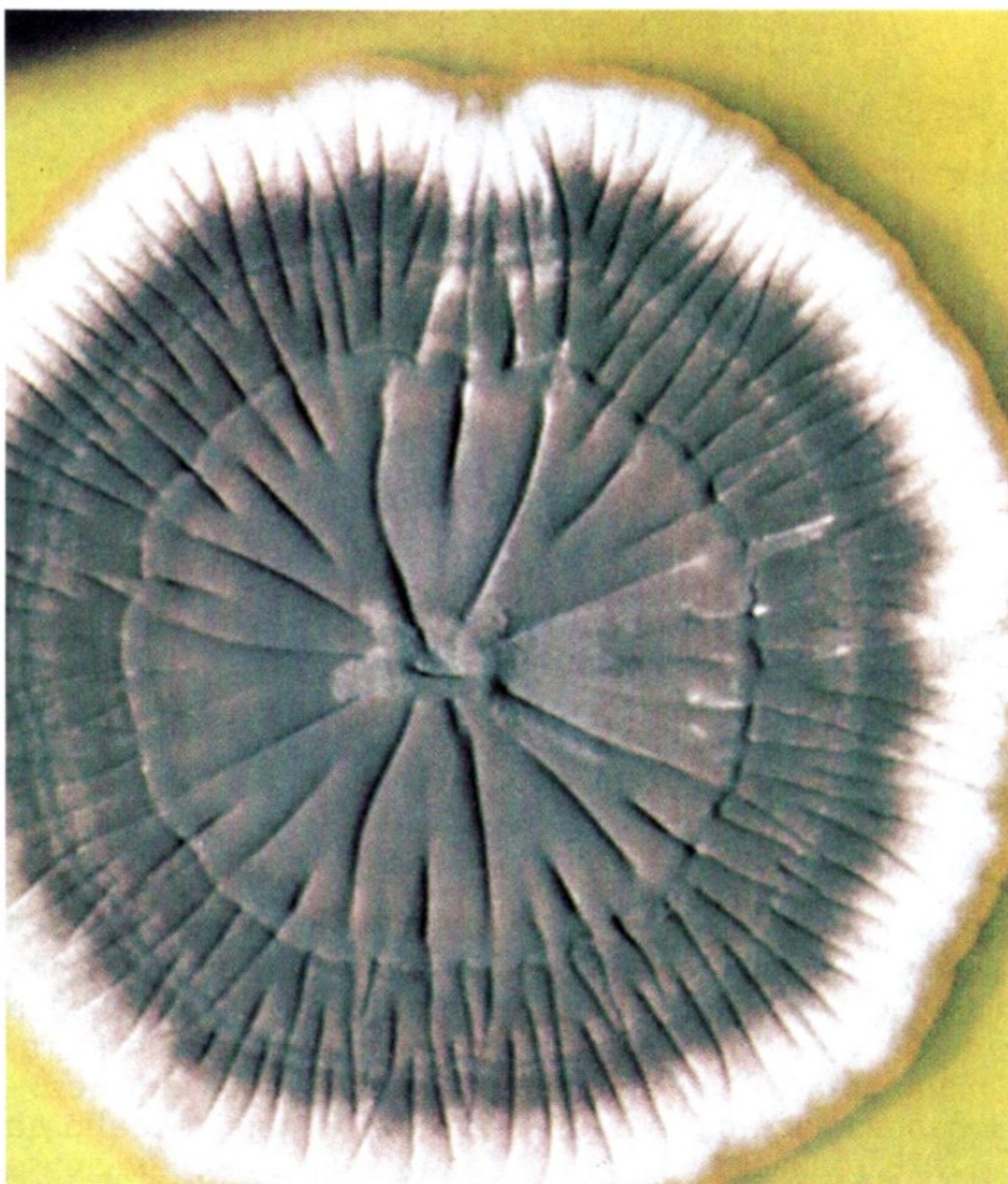
Да ли би се случајем могла назвати нека врста предосећаја који је Томаса Едисона водио ка томе да усавршава снимање звука? Јула 1887. године Едисон је радио у својој лабораторији у Менло Парку у Њу Џерзију: основни део посла чинио је нови телеграфски апарат који је требало да аутоматски преводи Морзеову азбуку на диск који се окреће исписујући траг иглом. Иста порука могла је тако бити поновљена више пута, без оператера. Једнога дана, тачније 17. јула, Едисон је приметио нешто необично: уколико се диск довољно брзо окреће, трење игле и диска производи звук сличан људском гласу. Одатле па до направе која је могла да забележи снимак звука, корак је био заиста мали. Крајем исте године, Едисон је направио фонограф, уређај који је бележио звук уз помоћ воштаних цилиндара и игле. Десет година касније Емил Берлинер усавршио је Еди-

ка када је изводио прве опите са одашиљањем телевизијске слике.

1886. година: кока-кола

Ко би рекао да је и чувена кока-кола настала грешком! А заиста је тако. У Атланти је крајем 19. века живео апотекар који се звао Џон Пембертон. Џон је био уверен да је пронашао изванредан еликсир против главобоље, а што је још важније – против мамурлука. Употребљивао је лишће коке (екстракт лишћа) и додао мало коле разблаживши све у води. Једнога дана те 1886. године, власник апотеке коме је Пембертон послао неколико бочица – а које је требало да бесплатно послужу купцима – уместо у обичној води, сируп је разблажио у газираној, такозваној сода-води. Напитак се свима допао. И тако је настала можда најпознатија светска робна марка...

Круг од плесни
– *penicillium notatum*

соново откриће употребљавајући диск уместо цилиндра. Да није опет била грешка? Ма каква грешка! Био је то грамофон!

1928. година: пеницилин

Игром случаја настало је једно од кључних открића медицинске науке – пеницилин. То је био први антибиотик који је човеку омогућио да се с успехом и благовремено бори против бактеријских загађења. Млади шкотски научник Александар Флеминг, 1928. године истраживао је размножавање стафилокока, бактерија које су изазивале многе болести. Тањир на коме су се налазиле културе које је испитивао оставио је на тераси своје лабораторије... и отпутовао на две недеље. Када се вратио, видео је да се на тањиру ухватила зеленкаста буђ. Међутим, приметио је још нешто: размножавање бактерија тамо где се појавила зеленкаста буђ, потпуно је престало. Део спора буђи, под називом *penicillium notatum*, доспеле су на његову терасу из лабораторије која се налазила спрат више. Испитујући буђ, Флеминг је успео да издвоји активну супстанцу коју је назвао пеницилином. Није доживео да створи одговарајући препарат који је имао таква својства да би се борио против бактеријских зараза у људском организму. Неколико година касније, то је пошло за руком професорима Универзитета у Оксфорду Ернсту Чејну и Хауарду Флорију. Пеницилин је показао своју исцелитељску моћ током Другог светског рата. Многи рањени и болесни преживели су управо захваљујући пеницилину. Године 1945. Флеминг, Чејн и Флори награђени су Нобеловом наградом за медицину.

1946. година: микроталасна пећница

Могло би се и овако рећи: чињеница да у нашим кућама данас имамо микроталасне пећнице, везана је за један наизглед безазлени догађај из

1946. године. Инжењер Перси Спенсер, запослен у корпорацији „Рајтон“, заборавио је да је за ужину понео чоколаду. И табла чоколаде тако је остала у његовом џепу... Спенсер је радио на радарском систему који је имао нову врсту осигурача под називом магнетрон. У једном тренутку видео је да му нешто цури низ ногу... Ставио је руку у џеп и приметио да се чоколада потпуно истопила. То је побудило његову знатижељу. Сутрадан је са собом понео кукуруз кокичар. Када га је ставио поред осигурача, кокице су почеле да лете, као на ватри. Следећег дана, у присуству колега, извршио је опит са јајетом које је дословно експлодирало. Било је јасно да је излагање микроталасима слабије енергије било једнако кувању. Тако је Спенсер одлучио да направи кућни апарат који се заснивао управо на том принципу. Био је то „радаренџ“, велики као фрижидер, намењен пре свега великим ресторанима. Прва микроталасна пећница направљена је, међутим, тек 1967. године.

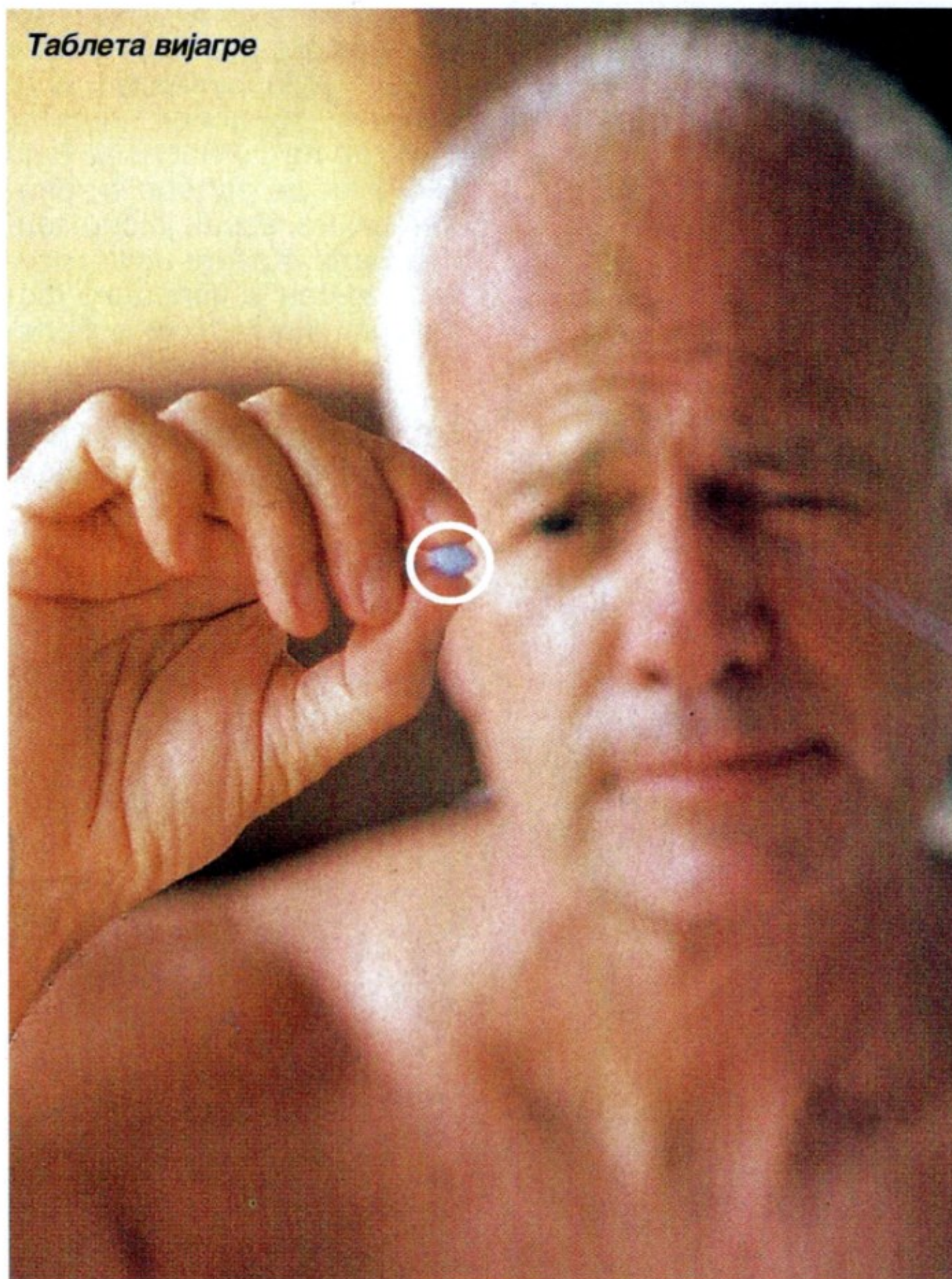
1963. година: свемирски таласи

Једно од највећих научних открића до којег се дошло сасвим неочекивано било је свемирско зрачење. Догодило се то 1963. године у лабораторији „Бел“, у Њу Џерзију (САД). Три године раније, славна лабораторија подигла је огромни радар у Холмделу, опет у Њу Џерзију. Радар је коришћен за сателитске преносе. Антена је била у стању да појача и најслабије радио-таласе и поново их емитује према свемиру. Две године касније, направљен је нови модел антене, тако да је она у Холмделу била готово заборављена. Боб Вилсон и Арно Пенциас, запослени у лабораторији „Бел“, видели су у тој чињеници изванредну прилику за своја истраживања. Замолили су надређене да им омогуће да употребе антену за испитивање радио-сигнала који долазе с Млечног пута. Чим су почели да истражују, са жаљењем су морали да примеће како стално чују одређени шум. Нису успели да схвате одакле он потиче. Затим су окренули антену према Њујорку мислећи да је реч о мешању таласа

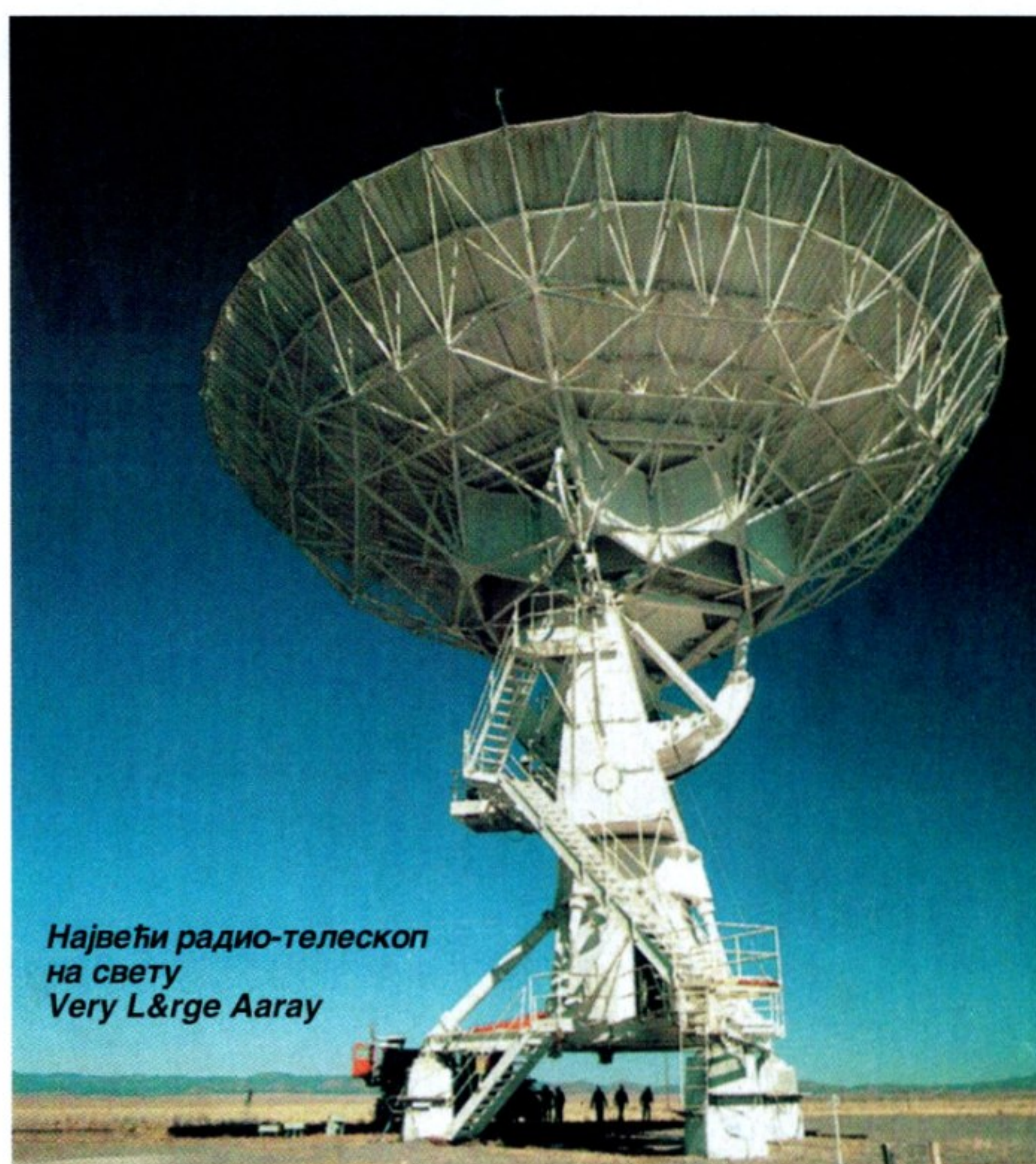
градских радио-станица. Али, шум се и даље чуо. Није био ни слабији ни јачи, већ једнак.

Двојица научника били су готово спремни да оптуже голубове да им ометају рад видевши да су на антени направили гнездо. Међутим, и када су преместили гнездо, шум се и даље чуо. Као да је допирао из свих праваца и остајао једнак током свих годишњих доба. Дакле, није допирао из Сунчевог система, нити је био последица нуклеарних проба које су спроведене 1962. године, будући да би у року од годину дана требало да нестане... Остајала је само једна претпоставка. Није то био никакав шум из позадине, већ непрекидни сигнал који је долазио с оне стране наше галаксије! Научници су се саветовали са Робертом Диком, професором на Универзитету у Принстону, који је тврдио да, уколико је

Таблета вијагре

теорија о великом праску тачна, морају да постоје неки „фосилни остаци“, зрачење које се јавља у читавом свемиру. Пенциас и Вилсон су открили то зрачење. Проналазак је био вредан Нобелове награде за физику 1978. године!

Највећи радио-телескоп на свету
Very Large Array

1991. година: вијагра

Један од најпознатијих медицинских препарата данашњице настао је такође случајно, као медикамент који је требало да лечи нешто сасвим друго

од онога за шта се данас користи. Године 1991. Дејвид Браун, Николас Терет и Ендрју Бел из познате америчке фармацеутске куће „Фајзер“ пронашли су лек силденафил. Сматрали су да је одличан препарат за ублажавање неких срчаних тегоба, посебно у случају ангине пекторис. Три године потом, лек је требало да почне да се примењује. Међутим, примећено је да силденафил има и нека нежељена дејства: наиме, појачавао је доток крви у мушки полни орган. Истовремено, утврђено је да код ангине пекторис не постиже готово никакав резултат... У „Фајзеру“ су се обрадовали. Зашто не искористити пут који се указивао? Одлучили су да на тржиште избаце пилулу која би поспешила мушку полну моћ. Године 1998. „Фајзер“ је добио дозволу од Америчке управе за храну и лекове да слободно пусти у продају прву пилулу против импотенције. И више нико није помињао силденафил.

Уколико желите да сазнате више о проналасцима у историји наше цивилизације, посетите Интернет адресу:

<http://inventors.about.com>.

Припремила
М. Огњановић

ПОДНАСТАВНИК
ЗАБАВНИК

21. 11. 2003.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЛЕПО ЈЕ
БИТИ
ВИЗИГОТ!

МИСЛИШ ВИКИНГ,
НЕ ВИЗИГОТ!

У ЧЕМУ ЈЕ
РАЗЛИКА?

ШАЛИШ СЕ? ЗАР ТИ ЗАИСТА НЕ
ЗНАШ ДА ПОСТОЈИ РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ
ВИКИНГА И ВИЗИГОТА?

НЕ!

ВИКИНЗИ СУ ЈУНАЦИ БЕЗ МАНЕ И СТРАХА,
КАМЕНОГ ТЕЛА, ЧЕЛИЧНОГ СРЦА...
ЗА ЊИХ НЕМА ПРЕПРЕКА!

09

ВИЗИГОТИ СУ ОБИЧНЕ СКИТНИЦЕ,
ЛОПОВИ И ПРЕВАРАНТИ!

ВИКИНЗИ СУ **КЛАСА!**
ВИЗИГОТИ СУ **НУЛА!**
РАЗУМЕШ ЛИ САД?

ДА!

ПА, ЈЕСМО ЛИ МИ
ВИКИНЗИ ИЛИ ВИЗИГОТИ?

DIK
BROWNE

Јудаизам се појавио око 14. века пре наше ере и израстао у строго монотеистичку религију засновану на дијалогу између Бога, Јахве, и његовог изабраног народа Јевреја. Бог је на Синајској гори таблице закона дао Мојсију који је, под његовим ауторитетом, свом народу одредио не само верске већ и политичке, друштвене и хигијенске прописе владања. О свему томе, као и о патријарсима јудаизма, пише у Старом завету у Књигама Мојсијевим

Два троугла симболизују равнотежу универзума

ДАВИДОВА ЗВЕЗДА

Шестокрака звезда главни је симбол јудаизма и јеврејске државе Израела. Давид је био јеврејски цар и приписују му се чувени псалми. Он је победио Филистејце и основао град Јерусалим. Дива Голијата убио је каменом из праћке. Звезда има везе с јеврејским мистицизмом. Троуглови Давидове звезде означавају Сунце, ватру, мушку снагу, Месец, воду и женску снагу.

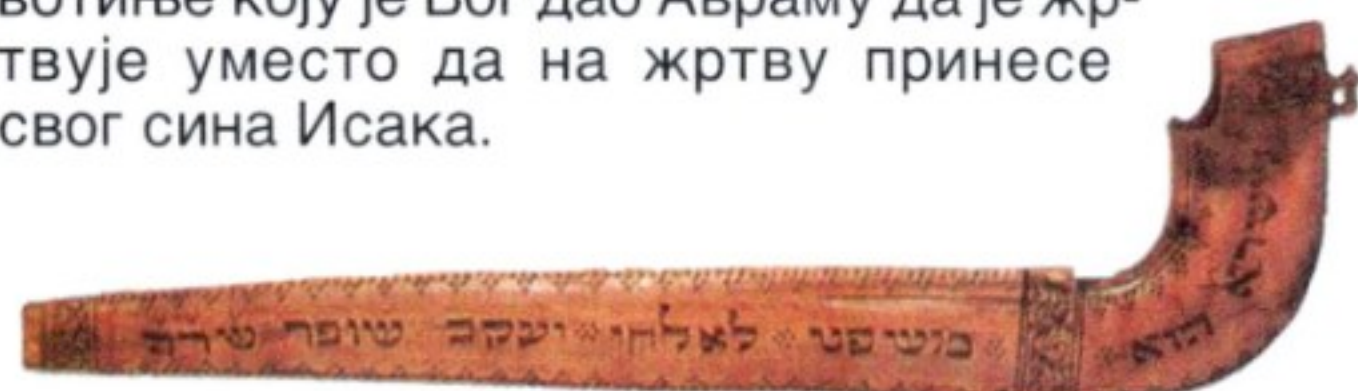
МЕЗУЗА

Традиционално се ставља на десну вратницу улазних врата и садржи мали свитак с библијским цитатама који изражавају љубав према Богу и срце испуњено вером.

ШОФАР

Рогом шофар оглашава се Рош Ашана, јеврејска Нова година, и Јевреји се позивају да окају грехе пре Јом Кипура, дана покајања, мирења и праштања. Шофар је рог овна, животиње коју је Бог дао Авраму да је жртвује уместо да на жртву принесе свог сина Исака.

ХАНУКА

Ова осмокрака менаора (свећњак) користи се за прославу Ханука, празника светлости. Свеће горе осам узастопних ноћи у спомен на Јерусалимски храм где је вечна светлост поново упаљена 164. године пре наше ере.

Помоћна свећа којом се пале остале

ЈЕРУСАЛИМ

Свети град и за хришћане, и за Јевреје, и за муслимане, био је престоница Јеврејског царства и место другог храма саграђеног пре 3000 година.

Средњовековна панорама Јерусалима

МОЛИТВА

Важна је у јудаизму и то и у храмовима синагогама и код куће. Најпoboжнији Јевреји моле се трипут дневно, а сви Јевреји који су верници читају молитве на Шабат, њихов свети дан, који почиње у петак пре заласка Сунца.

ЗАПАДНИ ЗИД

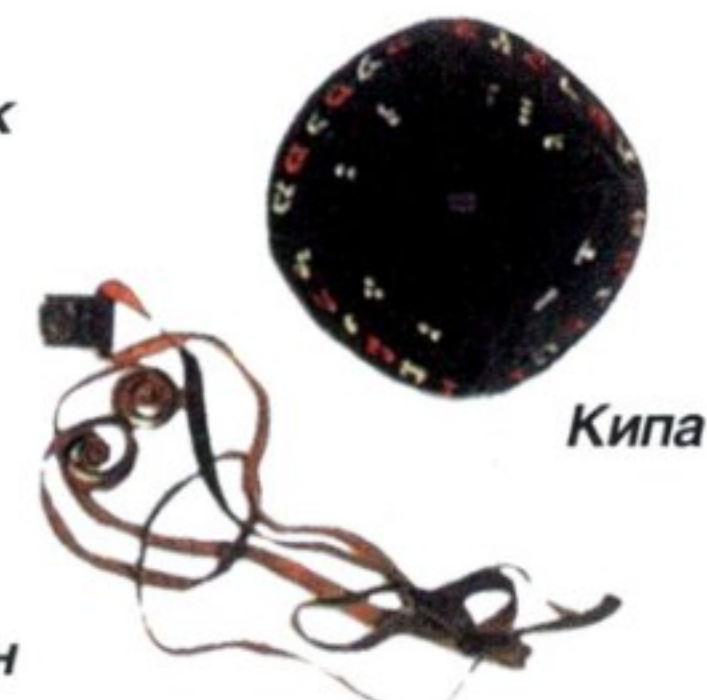
Хришћани га зову и Зид плача. То је једини зид преостало од Јерусалимског храма који су Римљани разорили 70. године. Зид је симбол и тог храма и јеврејске нације и најсветије место ходочашћа и молитве.

МОЛИТВЕНИК

Овај молитвеник сребрних корица вероватно је био поклон за Бар Мицву, дан када дечак у тринаестој години постаје пунолетан.

Сребрни молитвеник

Тефилин

КИПА И ТЕФИЛИН

Јевреји мушкарци носе малу капу која се зове кипа и знак је поштовања Бога. У малим, кожним кутијицама, тефилинама, налазе се делови из Торе и носе се за време молитве.

ЈУДАИЗМА

РАЂАЊЕ ЈЕВРЕЈСКОГ ЗАКОНА

Током дугог и напорног пута јеврејског народа из Мисира (Египта), где су били робље, Бог се обратио њиховом вођи Мојсију и с њим направио договор. Божије заповести које је Мојсије на Синајској гори добио од самог Господа поставиле су темељ живота изабраног народа.

МОЈСИЈЕ СИЛАЗИ СА СИНАЈСКЕ ГОРЕ, по Дореу, 1865. године

ТОРА

То је јеврејски закон и садржи 613 заповести – Божијих наређења народу Израиља, односно првих пет старозаветних, такозваних Мојсијевих књига. Пошто свици Торе значе реч Божију, сматрају се толико светим да нико не сме руком да их додирне – могу се увијати и завијати само нарочитим ручкама.

Свитак Торе

Јад или показивач

Круна је симбол Торе јер је Тора круна живота Јевреја

ВРЕЋИЦА ТОРЕ

Свици Торе традиционално се држе у везеним врећицама које их чувају и наглашавају њихову драгоценост.

ДЕЧАК У МОЛИТВИ

Дечак на слици има око руку и на челу ритуалне тефилине. Сматра се да стављање на себе „Божијих речи“ улива скромност. Дечак је огрнут талитом, молитвеним шалом који на сваком од углова има ресе које Јеврејина подсећају да испуњава Божије заповести.

ПЕСАХ

Празник је бесквасних хлебова и сећања на излазак Јевреја из Египта. Сва ритуална јела која се спремају за Песак симболи су тог мукотрпног пута.

СЛАНА ВОДА

Здела слане воде сузе су које су Јевреји пролили за време дугих година ропства у Мисиру.

Маца

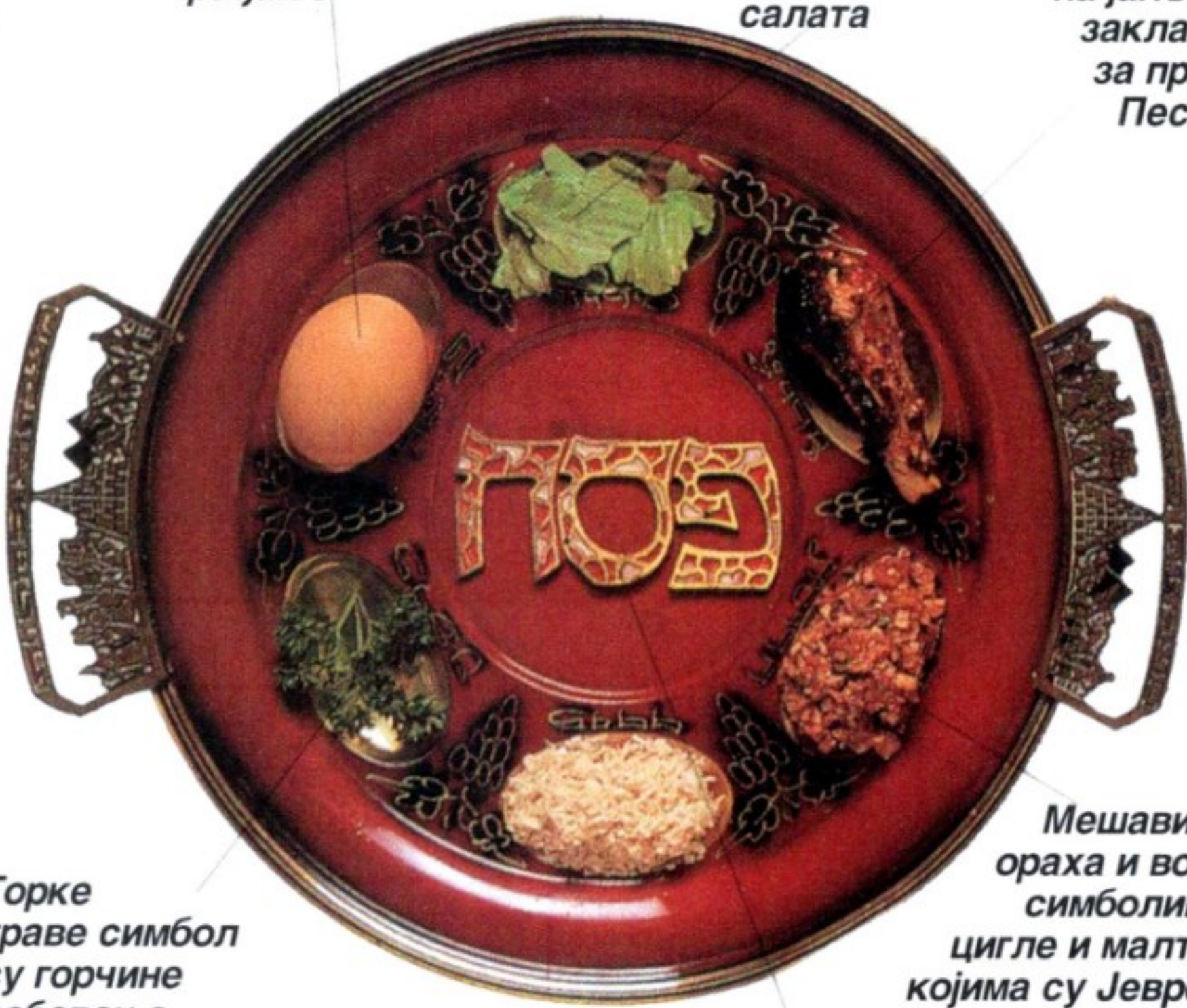
МАЦА

То је хлеб без квасца који се, према Божијој вољи, једе још од времена када је Мојсије добио од Бога заповести на Синајској гори.

Јаје подсећа на пролеће и поновно рађање

Свежа салата

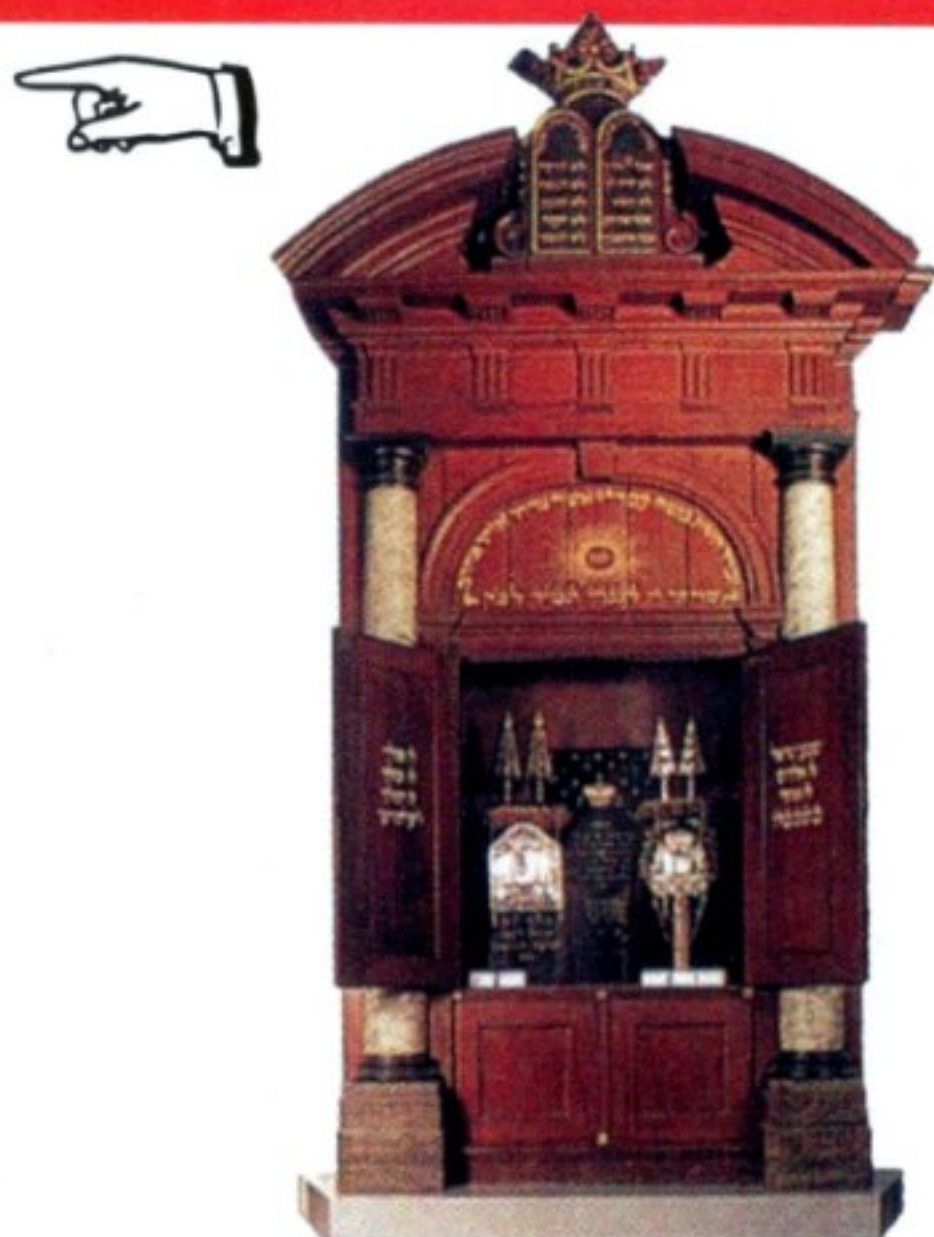
Јагњећа плећка у знак сећања на јагњад заклану за први Песак

Мешавина ораха и воћа симболише цигле и малтер којима су Јевреји у ропству подизали мисирске градове

ТАЊИР ЗА ПЕСАХ

Ставља се увече уочи Песаха на сто и на њему је помало од свих церемонијалних намирница које су имале улогу у изласку Јевреја из Мисира (Египта).

КОВЧЕГ ЗАВЕТА

Дрвени ковчег опточен је, према изричитој Божијој вољи, сувим златом и у њему су из пустиње до храма у Јерусалиму ношене Божије заповести.

Данас се чувају у симболичном ковчегу иза завесе на оном зиду синагоге који гледа према Јерусалиму.

Уплетени листови палме, мирте и врбе означавају кичму, очи и уста.

Плод лимуна, симбола срца

Лулав, палма, на Сукот се седам пута носи око храма.

СУКОТ

На празник Сукота, дана жетве, уплићу се листови палме, мирте и врбе и праве се колибе као симболи шатора који су Јевреји на путу кроз пустињу пружали уточиште ■

Бојана Дожић

Менсин тест личности

КОЛИКО

Јесте ли особа која не воли да диже галаму? Да ли се радије мирите са очајном услугом у ресторану уместо да се побуните или направите сцену? Да бисте избегли несугласице, слажете се с мишљењем других чак и када мислите да нису у праву? Сви имамо тренутке када се повлачимо, али је понеком то постао начин живота. Да бисте проверили да ли је то и ваш случај, искрено одговорите на питања.

1 Најопуштенији сте:

бодови

а.	Када сте сами себи друштво.	
б.	Када сте с два-три члана породице или пријатеља.	
в.	Када сте у великом друштву.	

2 На званичном скупу у друштву сте четири до пет особа. Да ли обично:

бодови

а.	Углавном слушате шта они говоре.	
б.	У разговору учествујете као и сви остали.	
в.	Држите банку током целог разговора.	

3 Када општите са само једном особом, да ли вам је угодније ако је то:

бодови

а.	Писмено.	
б.	Телефоном.	
в.	Очи у очи.	

4 Налазите се у аутобусу или возу. Да ли:

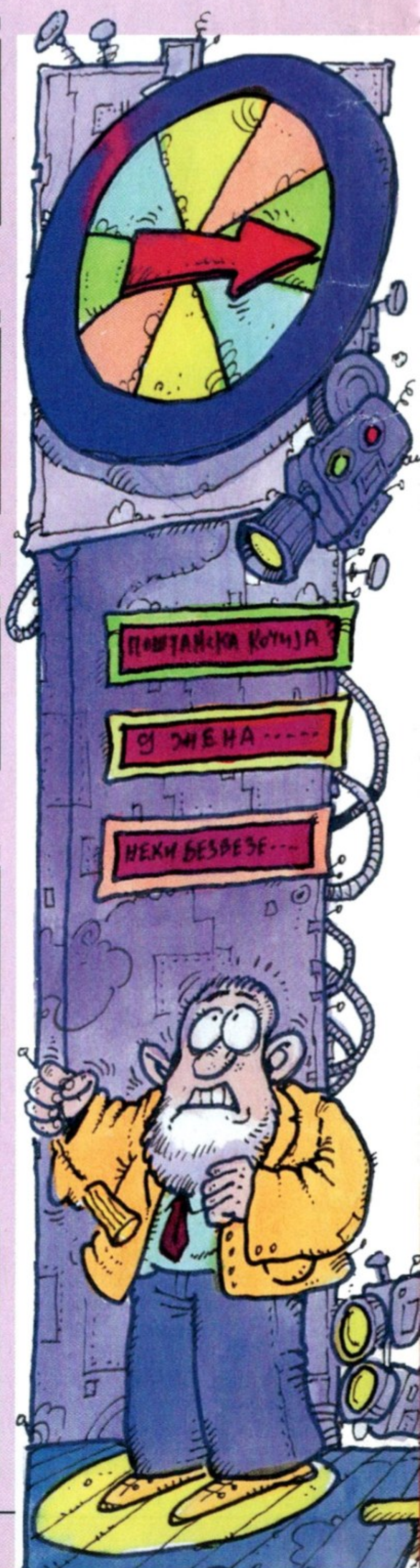
бодови

а.	Никада не започињете разговор с непознатом особом која седи до вас или наспрам вас.	
б.	Понекад се упуштате у такав разговор.	
в.	Обично ви почињете неку врсту разговора.	

5 Идете улицом и неко, ко вам је магловито познат, иде према вама. Ви ћете:

бодови

а.	Проћи, не обраћајући никакву пажњу ако вам се тај неко први не обрати.	
б.	Бацити овлашни поглед и неодређено климнути главом.	
в.	Зауставити га и повести разговор да бисте открили одакле га знате.	

СТЕ СТИДЉИВИ?

6 Да ли бисте узели учешћа у плесном такмичењу на јавном месту?

бодови

а.	Таман посла!	
б.	Можда.	
в.	Чик ме зауставите!	

7 Да ли у друштву причате вицеве?

бодови

а.	Никад.	
б.	Понекад.	
в.	Често.	

8 Да ли се на састанцима јављате за реч?

бодови

а.	Година икад.	
б.	Повремено.	
в.	Често.	

9 Да ли икада започињете ћаскање са особом другог пола?

бодови

а.	Никада.	
б.	Понекада.	
в.	Веома често.	

10 Да ли бисте икада учествовали у аматерском позоришном комаду?

бодови

а.	Ни случајно.	
б.	Да, ако би ме натерали.	
в.	Свакако, то обожавам.	

11 Када се с неким упознате:

бодови

а.	Неугодно вам је и нервозни сте.	
б.	У свом сте елементу и трудите се да се што боље упознате.	
в.	Пући ћете ако му не испричате све о себи.	

12 На крају званичне вечере, када се опраштате од госта супротног пола, више волите да се:

бодови

а.	Само рукујете.	
б.	Рукујете и кажете нешто пријатно.	
в.	Рукујете и пољубите је у оба образа.	

13 Када с неким разговарате насамом, више волите да:

бодови

а.	Само слушате шта му се у последње време дешавало.	
б.	И ви причате шта сте за то време радили.	
в.	Углавном говорите о ономе што се дешавало вама.	

14 Налазите се у претрпаном лифту. Да ли ћете:

бодови

а.	Ћутати и не примећивати остале људе.	
б.	Говорити мало, али добро погледати ко је све с вама у лифту.	
в.	Покушати да кажете нешто духовито.	

15 На пословној вечери седите с двадесетак особа. Колико ћете с њима разговарати:

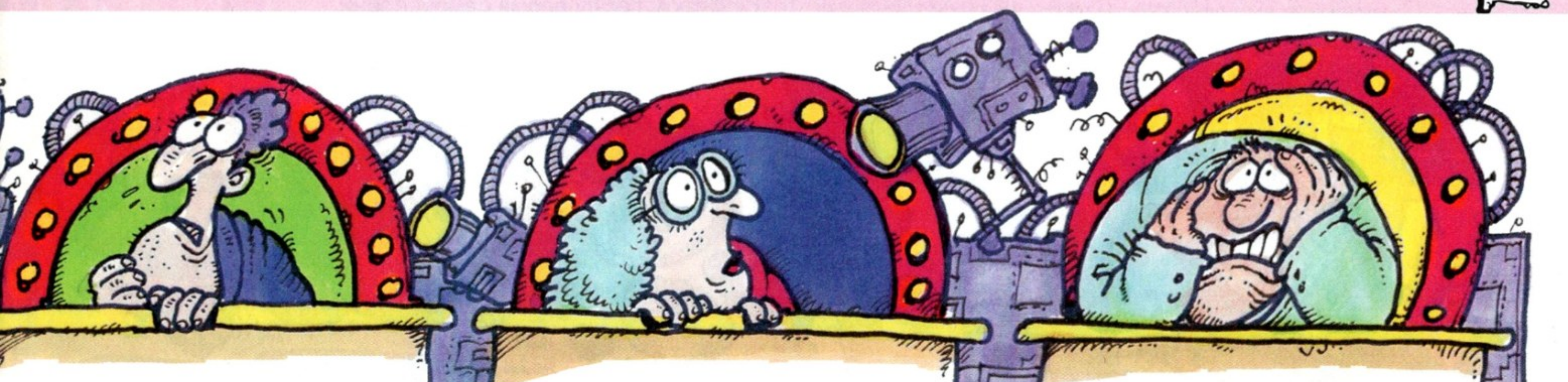
бодови

а.	Мало, али ћете слушати шта други причају и јести.	
б.	Углавном са особама које седе до вас.	
в.	Трудити се да учествујете у разговору са свима за столом.	

16 Док шетате улицом, примећујете да нека телевизијска екипа анкетира пролазнике. Ви ћете:

бодови

а.	Прећи на другу страну улице да бисте је избегли.	
б.	Изговорити у камеру коју реч ако вас баш замоле.	
в.	Прићи им да би вас сигурно интервјуисали.	

17 Док радите у канцеларији, наилази директор ваше фирме. Ви ћете:

бодови

а.	Погнути главу над послом надајући се да вас неће приметити.	
б.	Понашати се нормално и разговарати с њим ако вам се обрати.	
в.	Потрудити се да вам се директор обрати.	

18 Морате послом ићи на скуп где ће бити важних и утицајних личности. Обући ћете:

бодови

а.	Оно што бисте обукли и за неки други скуп.	
б.	Купити за ту прилику нешто ново.	
в.	Потрудити се да одећом паднете у очи.	

19 Да ли на послу тражите унапређење:

бодови

а.	Никад.	
б.	Понекад.	
в.	Често.	

20 Како бисте се осећали ако би од вас тражили да одржите говор пред већом групом људи:

бодови

а.	Ужаснуто и на саму помисао.	
б.	Трудили бисте се да то обавите што боље мада не волите да држите говоре.	
в.	Били бисте узбуђени и одушевлени.	

21 Да ли се у купаћем костиму сунчате на тераси или у башти где суседи могу да вас гледају:

бодови

а.	Никад.	
б.	Понекад.	
в.	Често.	

22 У ноћном сте клубу и певач баш вас позива на подијум да му помогнете у извођењу следеће тачке. Ви:

бодови

а.	Не бисте нипошто пристали.	
б.	Можда бисте пристали.	
в.	Скочили бисте на подијум истога часа.	

23 Када вас море бриге ви:

бодови

а.	Задржавате муку у себи.	
б.	Разговарате о томе с блиским пријатељима и породицом.	
в.	Причате о томе са сваким кога сретнете.	

24 У друштву сте где се причају масни вицеви. Ви:

бодови

а.	Веома вам је непријатно и молите бога да престану.	
б.	Не допада вам се, али вам није незгодно.	
в.	На сваки такав виц одговарате вицем исте врсте.	

25 Ако између двоје ваших колега на послу избије жучна свађа, ви ћете:

бодови

а.	Погнути главу, гледати своја посла.	
б.	Можда покушати да их смирите ако процените да то у датим околностима има смисла.	
в.	Обавезно се умешати било да бисте се придружили свађи или да бисте их смирили.	

Приредила Бојана Дожић

РЕЗУЛТАТ

Дајте себи 3 бода за свако в, 2 бода за свако б и 1 бод за сваки одговор а.

ВИШЕ ОД 55

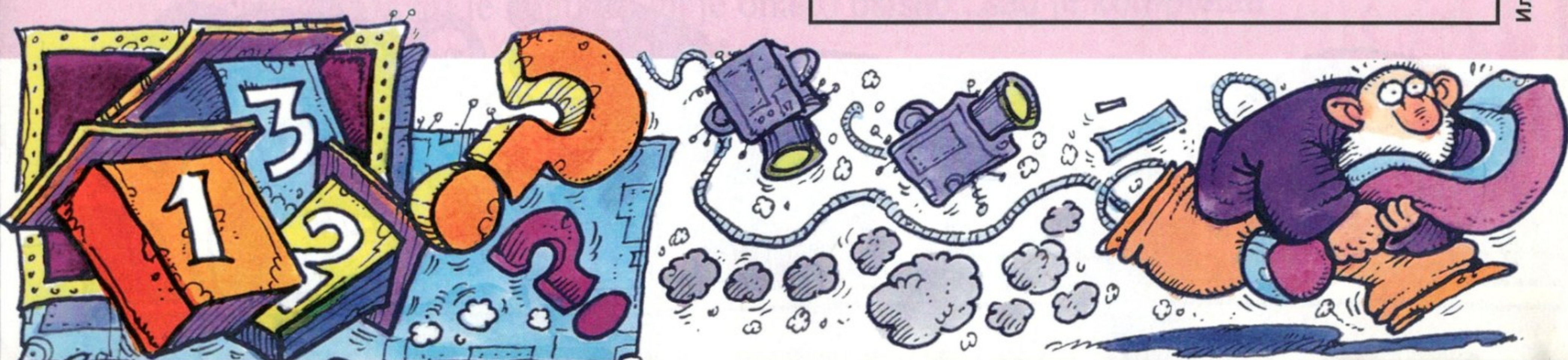
Пуцате од самопоуздања што је лепо и красно за вас, али ипак поведите мало рачуна како људи не би помислили да сте лакташ и смор. Мало скромности и обзира према ближњима не би вам шкодило.

35 – 55

Нисте нимало стидљиви, али се не гурате преко границе лепог и друштвено прихватљивог понашања. Можда се потајно дивите отворенијим особама, које чине мањину човечанства, али се људима сигурно ваше понашање допада више и пријатније им је у вашем друштву.

МАЊЕ ОД 35

Стидљиви сте, што су и многи други, па их та особина не чини мање вредним. Многи у друштву тихи и скромни људи у животу постижу велике резултате јер су у свом послу веома самоуверени.

Проверите да ли би вас Бил Гејтс икада запослио

Замислите да вам је животни сан да ради-те у фирми Била Гејтса. Дођете ви тако у Редмонд на заказани разговор за посао програмера у „Мајкрософту“. Просто не можете да верујете колико је задатак који вам постављају једноставан. Траже да пројектујете кућу.

ПОМЕРИТЕ ПЛАНИНУ ФУЦИ

Сместа се бацате на посао. Десетак минута касније, док се ви пушите од стваралачког заноса, кажу вам: „Али знате, заборавили сте да питате – то би требало да буде

кућа за слепу жирафу од 14,5 метара“. Ништа од посла, разуме се.

На 276 страна књиге под насловом „Како бисте померили планину Фуџи?“ Американац Вилијам Паундстон наводи загонетке, парадоксе, задатке и питања који су најмоћнијој компјутерској фирми на свету омогућили да од хиљада препаметних и способних одабере најбриљантније.

Уколико вас баш занима да ли би вас Бил Гејтс запослио, одговорите на следећа четири (за „Мајкрософтове“ стандарде, једноставна) питања из Паундстонове књиге ■

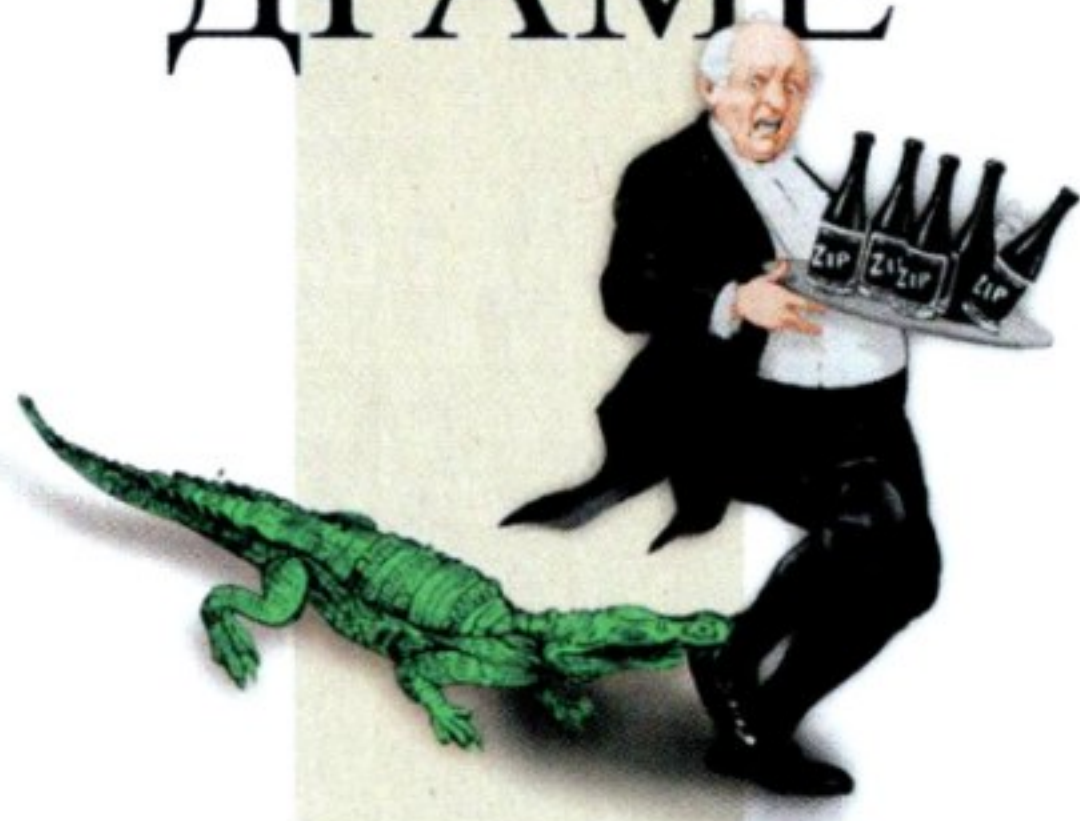
ПИТАЊА

1. У три угла правилног троугла имате три мрав. Крећући се праволинијски, сва три мрав у истом тренутку крећу ка једном од насумично одабраних углова. Какви су изгледи да се неће сударити?
2. Имате осам наизглед једнаких билијарских кугли, с тим што је једна тежа од осталих. Како бисте у два вагања одредили о којој кугли је реч?
3. Како бисте затворених очију из канте пуне желе бомбоница у три боје – црвеној, зеленој и плавој – нашли две исте бомбонице? Колико бисте бомбона морали да захватите како бисте били сигурни да нећете промашити?
4. Мајк и Тод заједно имају 21 долар. Мајк има 20 долара више од Тода. Израчунајте колико сваки од њих има, а да не користите разломке.

М. И.

ОДГОВОРИ:
1. Изгледи да се мрави не сударе износе 1:4. Сваки мрав има два могућа правца кретања, што укупно даје осам могућих праваца ($2 \times 2 \times 2 = 8$). Сударе могу да избегну само под два услова – или тако што би се сви кретали у смеру казaljки на сату или у супротном смеру.
2. Решење је да две кугле издвојите са стране, а да на сваки тас ставите по три кугле. Уколико ниједан тас не преватне, тешка кугла је међу две које сте оставили по страни. Чак и у супротном случају, биће вам потребно света још једно вагање да бисте утврдили о којој кугли је заправо реч.
3. Просто к о пасуљ: четири. Узмете ли три бомбоне, сасвим је могуће да ће све три бити различите боје. Са четири сте на сигурном: бар две морају да буду исте.
4. Мајк има 20 долара и 50 центи. Тод 50 центи. Могућ је и другачији одговор, али питање над питањима заправо гласи: имате ли ви петљу да се изборите за сопствено решење или не? До-бродошли у „Мајкрософт“ ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Уместо крпљења рупа великим металним плочама, с обе стране отвора стављали смо усправне калупе који су за брод били причвршћени дугачким и јаким металним шипкама. Онда смо те калупе кроз једну широку цев пунили цементом који је текао право из мешалице с палубе нашег помоћног брода. Кад би се калуп напунио, ронилац би дао знак и мешалица би престала да ради, а цев бисмо преместили у нов празан калуп. Цемент се у калу-

пима стврдњавао и затварао рупу на кориту брода.

Једног после поднева, управо кад је смена у којој смо били Џони и ја ступила на посао, наши другови замолили су нас да проверимо постоји ли нека рупа у једном од калупа, пошто већ неколико часова сипају цемент а

Прешао сам нешто више од пола пута кад осетих да ми ноге тону у жидак цемент. То је било чудно. Кад сам се пре неколико минута спуштао, цемент је био тако чврст да је могао да издржи моју тежину. Одједном сам се нашао до колена у њему. Ужаснут, схватио сам шта се догодило. Неко је горе на помоћном броду пустио у погон мешалицу и це-

ЗАЗИДАН ПОД ВОДОМ

Као познатим рониоцима понудили су нам једног дана у Њујорку да са морског дна у пирејској луци извучемо грчки брод „Егејска краљица“ од 200 хиљада тона. Плата: хиљаду долара месечно, сви трошкови плаћени, укључујући и један од најбољих хотела у граду. Шта би човек више пожелео?

У луку Пиреј стигли смо бродом „Олимпија“. Био сам један од шеснаест америчких ронилаца међу којима се налазио и Џони Анђелини, мој пријатељ. Нас двојица смо се договорили да радимо заједно све док се налазимо у Грчкој.

Брод „Егејска краљица“ потопили су Немци 1941. кад су напали Грчку и то на самом кеју у пирејској луци. Лежао је годинама на морском дну, с палубом која је била прекривена водом и кобилицом дубоко заривеном у блато на дну. Пре нас око тридесет ронилаца – Грка и Италијана – покушавало је месецима да га извади, али рад је слабо напредовао јер им је опрема била застарела. И тако су се обратили нашој компанији која је стекла велико искуство у овом послу. Јер, бродско корито је на дну требало најпре преградити у већи број херметичких одељења и закрпити све рупе, па тек онда подићи брод на површину.

Добро је почело

Радници који су били раније запослени на овом тешком послу гледали су нас неповерљиво а нашу опрему са завишћу. Сарадња са њима није била баш најбоља. Једна радна група готово никада није знала шта друга ради на броду. И управо због тога умало нисам изгубио живот.

осамнаест

нема никаквог знака да се калуп пуни.

Одмах сам заронио и испитао спољну страну калупа. Нигде није било никаквог отвора кроз који би цемент могао да цури. Значи, нешто није у реду на унутрашњој страни која је била причвршћена за само корито, или је можда попустила оплата којом је привремено био зачепљен

мент је почео снажно да цури у калуп у коме сам се налазио. Цемент је већ покопао део моје цеви за ваздух и сада сам ја био на реду за сахрану.

Покушао сам да позovem телефоном радника који је био дужан да пази на мене док роним. Хтео сам да му кажем да искључи проклету мешалицу. Он ме је одмах чуо. Његов глас је крештао као звоно у мом уху, али све што је говорио било је: „Не чујем те, Доналде. Не могу да те чујем. Говори гласније. Не разумем те!“ О, паклене муке, помислио сам. Бићу мртав ако нешто брзо не смислим.

Нове муке

Једино што сам могао да урадим било је да покушам да се пењем уз калуп. Пео сам се, али само толико колико ми је допуштала дужина ужета које још није било зацементирано. Успео сам да стигнем до ивице зида калупа тако да ми је само горњи део главе вирио изнад њега, нисам могао да погледам низ калуп на морско дно где су радили моји другови. Ипак сам се досетио. Бацио сам алат према њима и привукао пажњу на себе. Џони је први допливао до мене и ја сам му објаснио у чему је ствар. Секунд касније, млаз је био заустављен.

Више није било опасности да ћу бити жив затрпан цементом, али још сам био у паклу и остаћу у њему све док уже којим је било везано моје ронилачко одело и цев кроз коју сам добијао ваздух не буду извучени из цемента. А требало их је извући пре

**РОНИЛАЦ ДОНАЛД О'ШИ
НЕМОЋНО ЈЕ
ПОСМАТРАО
КАКО МУ НОГЕ ТОНУ
У ЖИДАК ЦЕМЕНТ,
А ЦЕВ ЗА ДОВОД
ВАЗДУХА СЕ
СТВРДЊАВА**

отвор с унутрашње стране бродског корита. Да бих то проверио, морао сам да се спустим у сам калуп. Напумпао сам нову количину ваздуха у своје ронилачко одело како бих могао да пливам поврх калупа, затим сам испустио ваздух и кренуо у узан отвор између спољног оклопа на калупу и металне стране бродског корита.

Ускоро сам пронашао рупу кроз коју је цемент отицао. Налазила се у доњем унутрашњем углу калупа, који је био разваљен под снажним притиском цемента. Материјал је бескорисно текао кроз ову рупу у бродско корито. Проценио сам брзо шта ће бити потребно за оправку и кренуо натраг.

него што се маса стврдне и пре него што се деси нека грешка која ће ме отерати у смрт. Највише сам се бојао да стврднути цемент не направи рупу на цеви за ваздух.

Неколико идућих часова моји другови улагали су велике напоре да моју опрему ослободе цемента, али су ускоро утврдили да је то неизводљиво. Ја сам био толико изнурен од дугог роњења и борбе са хладном водом да сам једва знао шта се догађа око мене.

Кад сам већ полусвестан изгубио сваку наду, Џони је прикључио своју кацигу уз моју и рекао ми да ће пробати нешто што никада раније није пробао: пресећи ће под водом ваздушну цев мог ронилачког одела и спојити је с новом цеви која ће бити бачена с брода. А она је била везана за компресор на површини мора.

Џонијев нож снажно је засекао цев мог оклопа. Вода је шикнула кроз мој ваздушни вентил, а мене је обузео смртни страх. Хватала ме је све већа паника што се количина воде више гомилала у мом оклопу. Почео сам да тресем Џонија и друге. Али, они су ме ухватили за обе руке и приковали уз горњи део оклопа у ком смо се налазили.

Отворио сам уста да вриснем и осетио да у мојој кациги нема ваздуха! У следећем тренутку дошло је спасење. Млаз сабијеног ваздуха ударио ме је по лицу. Спајање је било успешно: ја сам се ослободио забетонираних цеви које су ме приковале за бродско корито. Наредног трена сви смо се налазили на путу ка морској површини.

„Егејску краљицу“ смо убрзо извукли са дна пирејске луке ■

Илустровао Драган Максимовић

ЛОГИЧКЕ

ПРОВАЛИТЕ ПРАВИЛО!

Бројеви на десној страни настали су од бројева на левој и то по одређеном правилу. Откријте правило и сваки знак питања замените одговарајућим бројем.

- 1.** $3 \longrightarrow 15$
 $5 \longrightarrow 23$
 $8 \longrightarrow 35$
 $9 \longrightarrow ?$

2. $3 \longrightarrow 2$
 $9 \longrightarrow 6$
 $18 \longrightarrow 12$
 $24 \longrightarrow ?$

3. $3 \longrightarrow 8$
 $9 \longrightarrow 10$
 $15 \longrightarrow 12$
 $24 \longrightarrow ?$

4. $2 \longrightarrow 7$
 $5 \longrightarrow 28$
 $7 \longrightarrow 52$
 $11 \longrightarrow ?$

5. $2 \longrightarrow 4$
 $4 \longrightarrow 32$
 $5 \longrightarrow 62.5$
 $7 \longrightarrow ?$

6. $2 \longrightarrow 10$
 $3 \longrightarrow 13$
 $7 \longrightarrow 25$
 $11 \longrightarrow ?$

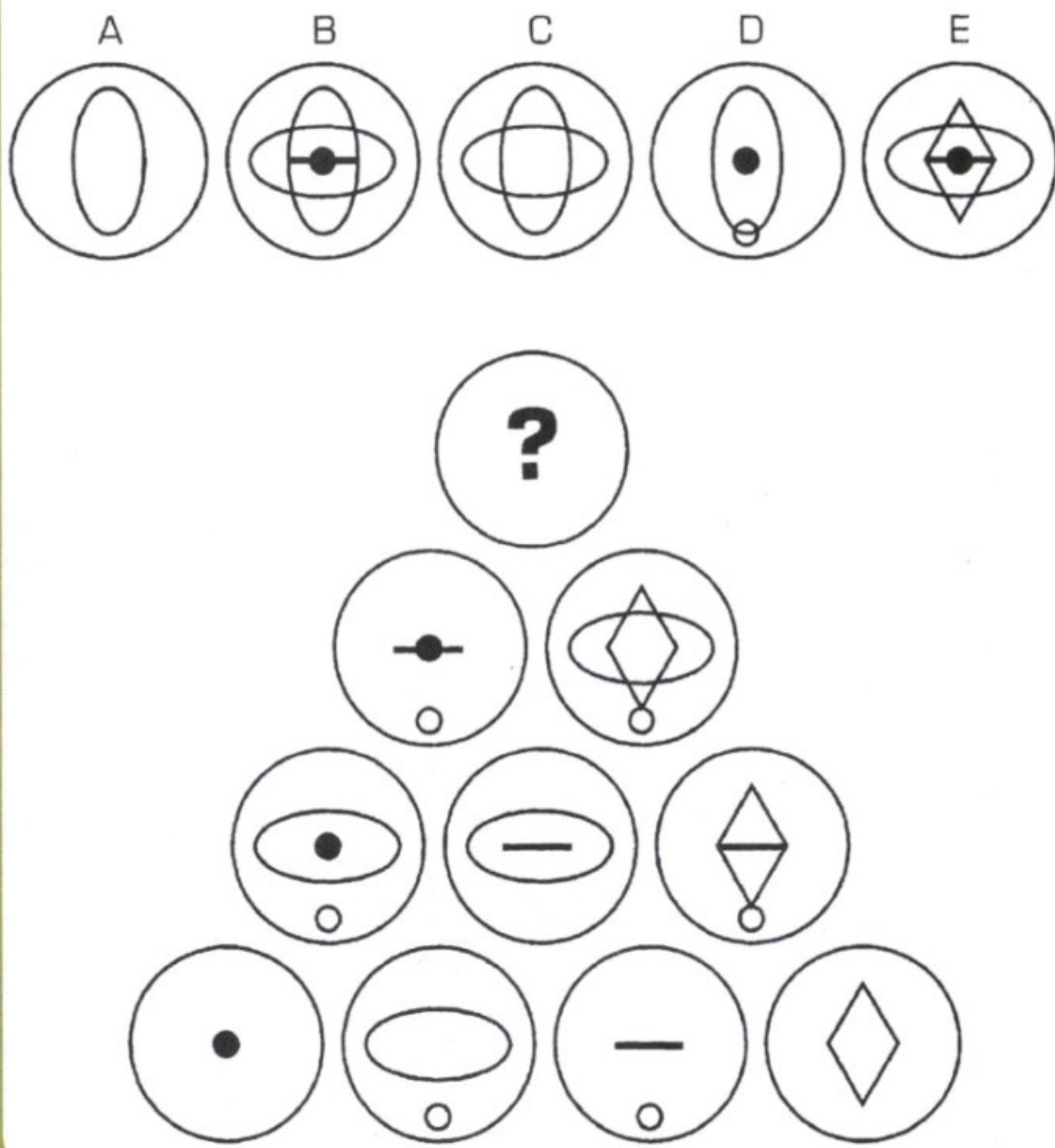
ДА НЕМА БРОЈА π

Да ли сте икада помислили како би се наука развијала да није пронађен број $\pi = 3,142$, односно, количник обима круга и његовог пречника? Да ли бисмо без тог броја могли да израчунамо површину круга? Замислите да сте припадник неког племена у Амазонији, да нисте никада дошли у додир са цивилизацијом, али сте искуством развили извесна основна аритметичка умећа. О постојању броја π у животу нисте чули. Неопходно вам је да, из неког разлога, одредите површину точка који лежи на земљи испред вас. Пречник точка умете да измерите прилично тачно. Није вам тешко ни да добијете његов обим: знате да га треба окренути за пун круг и измерити пређено растојање. Да ли можете да одредите површину тог точка?

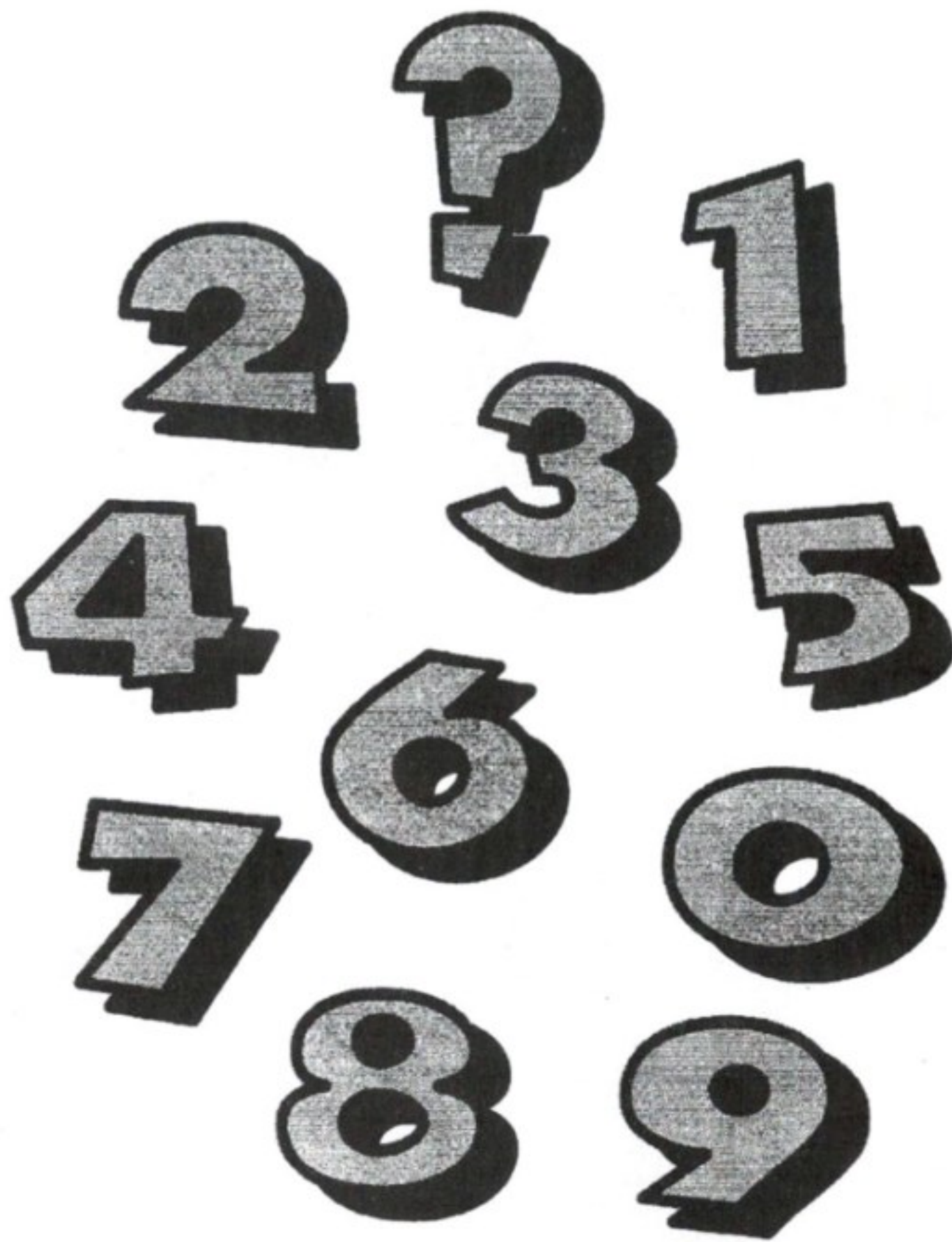
НИЗ

Који од кругова замењује знак питања и наставља низ?

ПРОМЕНА РАЗЛОМКА

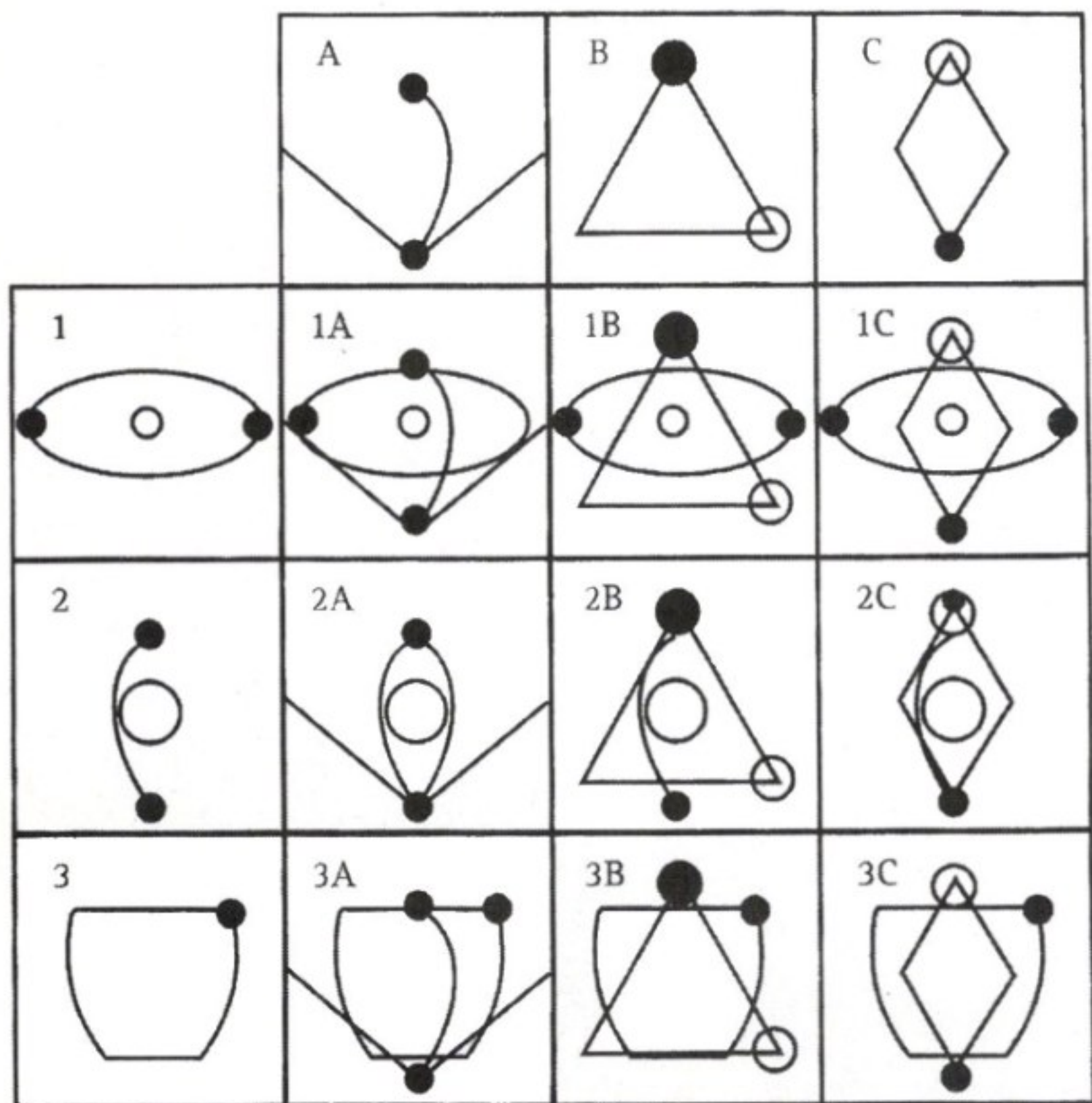
Ако се и именитељу и бројитељу разломка $\frac{7}{17}$ дода исти број, разломак ће се претворити у $\frac{3}{5}$.
Који број треба да се дода?

ЗАГОНЕТКЕ

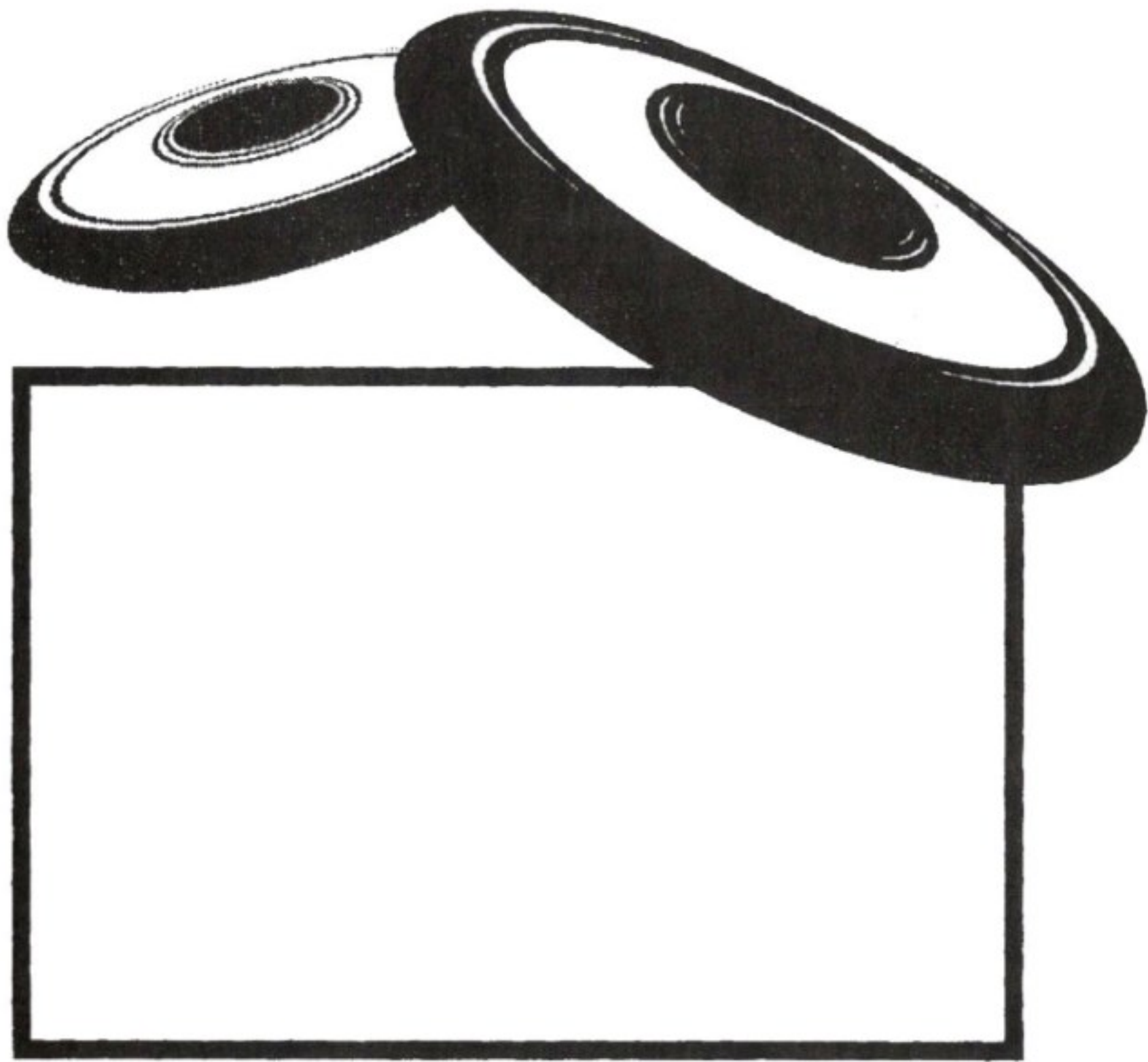
НЕТАЧАН КВАДРАТ

Сваки од 9 квадрата у решетки обележених од 1А до 3С мора у себи да садржи све елементе који се налазе у квадратима истог слова у горњем реду и истог броја са стране. На пример, 2В мора у себи да има све симболе који су у квадратима 2 и В. Само један од 9 квадрата не задовољава ове услове. Који?

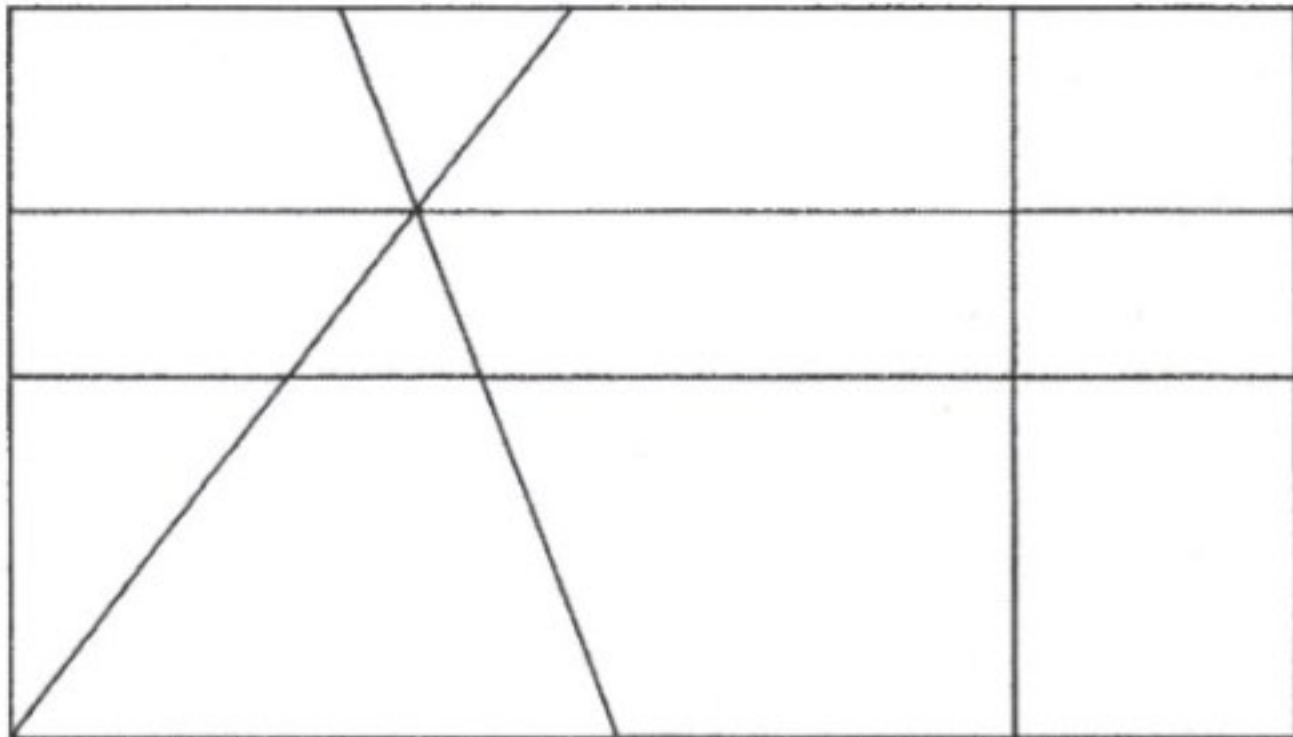

КРУГОВИ У ПРАВОУГАОНИКУ

Два кружна диска, од којих један има полупречник 2 центиметра, могу таман да стану у правоугаоник чије су стране 6 и 5 центиметара. Дискони се међусобно додирују и оба додирују две стране правоугаоника. Колики је полупречник другог диска?

ИЗБРОЈТЕ!

Добро погледајте слику и одговорите:

1. Колико је у њој троуглова?
2. Колико има правих углова?
3. Колико пари паралелних линија иде и хоризонтално и вертикално?
4. Колико је различитих делова?
5. Колико има квадрата и правоугаоника?

СПОРТСКИ ДУХ

Три средовечна пријатеља у слабој кондицији решили су да учествују у трци, па ко колико издржи. Стаза води преко неравног терена и, мада су пријатељи стартовали с много енергије и одушевљења, ниједан није успео да стигне на циљ. Бил је одустао први. Ален је, пре него што је пао од умора, претрчао раздаљину пет пута дужу него Бил. Чарли је храбро наставио и срушио се без даха на 1 километар пре циља. Ако је Чарли претрчао 3 километра мање од двоструке Аленове километраже, а сва тројица су претрчала укупно 21 километар, колика је била дужина стазе од старта до циља?

ТРАГЕДИЈА СВАКА СЛИКА ИМА ПРИЧУ СПЛАВА „МЕДУЗА”

Почетком јуна 1816. године француска фрегата „Медуза“, у пратњи три брода, испловила је из луке у Марсељу и запутила се према Сенегалу, у Африци. На палуби се налазио новопостављени гувернер и службеници који су радили у овој у Француској колонији, укупно око четири стотине људи.

Након месец дана претежно мирног мора и пловидбе, конвој се распао. У мраку, „Медуза“ се насукала на Аргуински гребен и сви покушаји морнара да се брод извуче били су безуспешни. Већи део путника и морнара успео је да се укрца у три преостала брода, док је сто девет људи морало да се смести на посебно направљени сплав конопцима везан за један од бродова који је требало да га вуче. Неколико сати касније морнари с брода који је вукао сплав пресекли су дебело уже из страха да их тежина сплава не повуче на дно и тако препустили сплав на милост и немилост воденој стихији.

За сто девет бродоломника наступили су дани агоније и ужаса. Незаштићени од врелине сунца и таласа, без залиха воде и хране, људи су почели да халуцинирају и, онако исцрпљени, нападају једни друге. Ужас који је навео људе на сплав да се одају људождерству, у очају да преживе, трајао је дванаест дана када их је нашла француска топовњача „Аргус“. Петнаест самртника и неколико лешева било је све што је остало на сплаву „Медуза“.

двадесет два

Неки од преживелих нису били при чистој свести и било их је тешко одвојити од сплава за који су се чврсто држали укоченим прстима.

Преживели пакао

О драми на сплаву „Медуза“ француска јавност сазнала је захваљујући књизи двојице преживелих, инжињера Коријеа и хирурга Савињија, објављеној почетком 1817. године. Књига је уједно била и оптужба против Министарства морнарице које није предузело истрагу да се утврди кривица капетана фрегате „Медуза“ који је био на броду, који је вукао сплав, и без чијег одобрења сигурно није могло да буде пресечено уже и сто девет људи препуштено злехудој судбини. Оптужбама на рачун капетана „Медузе“ придружила се и опозиција у француској скупштини износећи податке да је он на чело конвоја постављен захваљујући својим везама у Министарству морнарице. А о

„Сплав Медуза“
– уље на платну,
величине 4,91×7,16
метара,
изложено је у
париском музеју
Лувр
од 1825. године

Својим делом сликар
Теодор Жерико овековечио
је голготу
сто девет морнара
који су дванаест дана
без воде и хране били
препуштени ђудима
немирних таласа и очају
који је натерао
преживеле
да постану
људождери

његовој стручности, рекли су, довољно говори и хава-рија фрегате „Медуза“ на Аргуинском гребену. Страдање на сплаву „Медуза“ узбудило је све слојеве француског друштва, па није заобишло ни уметнике, посебно двадесетшестогодишњег сликара Теодора Жерикоа.

Неколико пута прочитао је књигу, посебно се задржавајући на детаљима који би могли да створе право виђење онога што се догађало на сплаву, да би то пренео на платно. Веома предано посветио се изради скица, портретима страдалника, али то му није било довољно. Жерико је осећао потребу да све до дета-

ља истражи, да у стварању слике ништа не препусти случају, да своје дело не сведе у оквир политичког памфлета. Желео је да слика буде поема човекове несреће и велике борбе са неумољивом стихијом.

Жерико се није задовољио само књигом, он се упознао и са писцима књиге, Коријеом и Савињијем. Замолио их је да му опишу како је изгледао сплав, а на основу тога направио је скицу и дао да му се уради истоветна копија. Када је сплав био готов, начинио је фигуре од воска преживелих бродоломника. Затим се посветио проучавању мимике људи у агонији обневиделих од сунца, жеђи и

Претходна студија слике „Сплав Медуза“, иако је непотпуна, многи критичари сматрају је успелијом од познатог дела. Налази се такође у Лувру и велика је само 65×83 центиметра

глади. Проучавао је, до детаља, какве све деформације људском организму наносе болест и смрт. Обилазио је болнице правећи скице болесних и умирућих, залазио у мртвачнице...

Све је подредио строгом реализму, па је ишао толико далеко да је на улици заустављао људе за које је сматрао да својим изгледом одговарају као модели. Тако је случајно срео свог пријатеља, извесног Лебрена, болесног од жутице, и није могао да сакрије узбуђење.

– Као да те је Бог послао, Лебрен. Па ти изгледаш дивно. Мораш да навратиш у мој атеље колико сутра – замолио га је Жерико.

– Био сам запрепашћен Жерикоовим одушевљењем када смо се срели. Од мене су на улици деца бежала мислећи да сам мртавац, а за мог пријатеља сликара, иако жут, био сам прелеп – јадао се њиховом заједничком пријатељу Лебрен.

Од несхватања до похвала

Колико је Жерико желео да његово дело одише реалношћу, доказује и позирање самих учесника драме на сплаву, Коријеа и Савињија. Остао му је још један учесник

двадесет три

драме – разарајућа стихија таласа. Жерико одлази у Авр да „ухвати“ утиске неба и мора и пренесе их верно на своје скице. То је онај величанствено туробни морски пејзаж који окружује страдалнике на сплаву.

После скоро две године преданог рада, Жерико је завршио слику, уље на платну завидне величине 4,91×7,16 метара. Сложена композиција слике одликује се целовитошћу ликовна, али коначан изглед добила је на веома неуобичајен начин – на свом првом излагању 1819. године у предворју Италијанског позоришта мада се Париски салон до те године одржавао у музеју Лувр. Када је Жерико угледао изложену слику, био је потпуно поражен празником којом је зјапила у свом доњем десном углу. Истог тренутка предворје претвара у атеље и наговара

улови залутали откуцај његовог срца. Маестрално насликано тело мртвог младића један је од најизразитијих детаља на слици. Човек у врху слике који руком показује да је угледао спасење, топовњачу „Аргус“ је хирург Савињи. Људи око јарбола надају се да ће стићи спасење и њихови погледи упрти су према хоризонту. Она је супротност делу композиције слике која носи печат смрти и очајања.

Дело Теодора Жерикоа једно је од најславнијих у француском сликарству јер кипти од осећања трагедије несрећника, готово пулсира, као да се драма одвија пред нашим очима. Насликана у Жерикоовом величанственом заносу одише Микеланђелом, посебно у савршеном обликовању тела. Колико се Жерико трудио да изрази измучене и обезнађене људе, људе у агонији, није могао да одоли

КРАЈ У 33.

Теодор Жерико рођен је у Руану 1791. године. У двадесет петој години боравио је у Италији изучавајући италијанско сликарство. Био је задивљен делима ренесансних мајстора, што је оставило јак печат на његов будући рад. Критичари су наговештавали да је највећи утицај на Жерикоа оставио Микеланђело. Жерико је у француском сликарству био претеча романтизма, а може се рећи и касни класициста и претеча реализма.

Пре слике „Сплав Медуза“ Жерико је сликао животиње, то је његова фаза романтизма. И ту је био предан као и када је стварао своје највеће дело, „Сплав Медуза“. У жељи да сваку слику доведе до савршенства, као да је сагорео. Умиро је 1824. у тридесет трећој години ■

свог друга Нантињија да му позира. Он је она фигура умрлог испод покроба која је употпунила композицију слике.

Слика „Сплав Медуза“ коначно је била пред љубитељима уметности. Тешки, тамни облаци наткрилили су се над огромним таласима који као да се успињу према небу, док олуја с кишом залива сплав и несрећнике на њему. Ветар силовито удара у јарбол с једром и носи сплав у неизвесност. У првом плану, на ивици сплава, видимо мртве, и људе препуштене очају. Поред тела мртвог младића седи његов отац придржавајући га рукама као да жели да

а да не прикаже савршено људско тело, склад покрета и мишиће.

Многи посетиоци изложбе нису у први мах схватили величину Жерикоовог дела, а за то је крив сам сликар, како је касније признао. Тражио је да платно буде изложено у горњем реду, што је умањило утисак о монументалности слике и њену праву вредност. Слика је током наредне две године излагана у Енглеској. Била је и на продајним изложбама, али је продата тек пред уметникову смрт 1824. године. Купио је Жерикоов пријатељ Дедри Дорси који је неколико месеци пре тога помагао сликара на самрти ■

Вито Недељковић

двадесет четири

ХАРИ ПОТЕР У КАНЦАМА ПИРАТА

Пиратско издање најновијег наставка саге о дечаку чаробњаку Харију Потеру које се недавно појавило на улицама Каракаса продаје се као алва и поред запањујуће лошег превода и чињенице да готово нема странице у књизи на којој се преводилац не извињава читаоцима због траљаво обављеног посла.

Осим што је и оно што је преведено преведено лоше, венецуелански „Хари Потер и ред Феникса“ врви од непреведених израза и реченица праћених објашњењима преводиоца типа: „Извините, ово нисам разумео“, или (мало

даље, на истој страни) „Ни ово нисам најбоље разумео...“

Изгледа да све то не смета много читаоцима пиратског издања које се по цени од 25 долара на уличним тезгама у центру Каракаса продаје као лудо.

Ауторизовани превод петог наставка књиге Џоан Роулинг на шпански требало би да изађе из штампе за неколико месеци. Ко да чека? ■

ПРСТИЋИ И КАКО ИХ СТЕЋИ

Шта све неке жене неће претрпети само да некако натакну преуске шими ципелице које мода тренутно прописује. Тридесет-једногодишња службеница владе из Филаделфије тако је, пише „Вол стрит џернал“, жарку жељу да буде виђена у шпицастим сандалицама са отвореним прстима платила 10 хиљада долара колико је коштао корективни хируршки захват којим јој је један ножни палац скраћен, а други исправљен.

У мање драстичне мере које заинтересованима стоје на располагању спадају још и: сужавање ноктију, инјекције колагена (?) и козметички третман за стопала и прстиће (225 долара) ■

ЕКСПЛОЗИВНА МРЉА

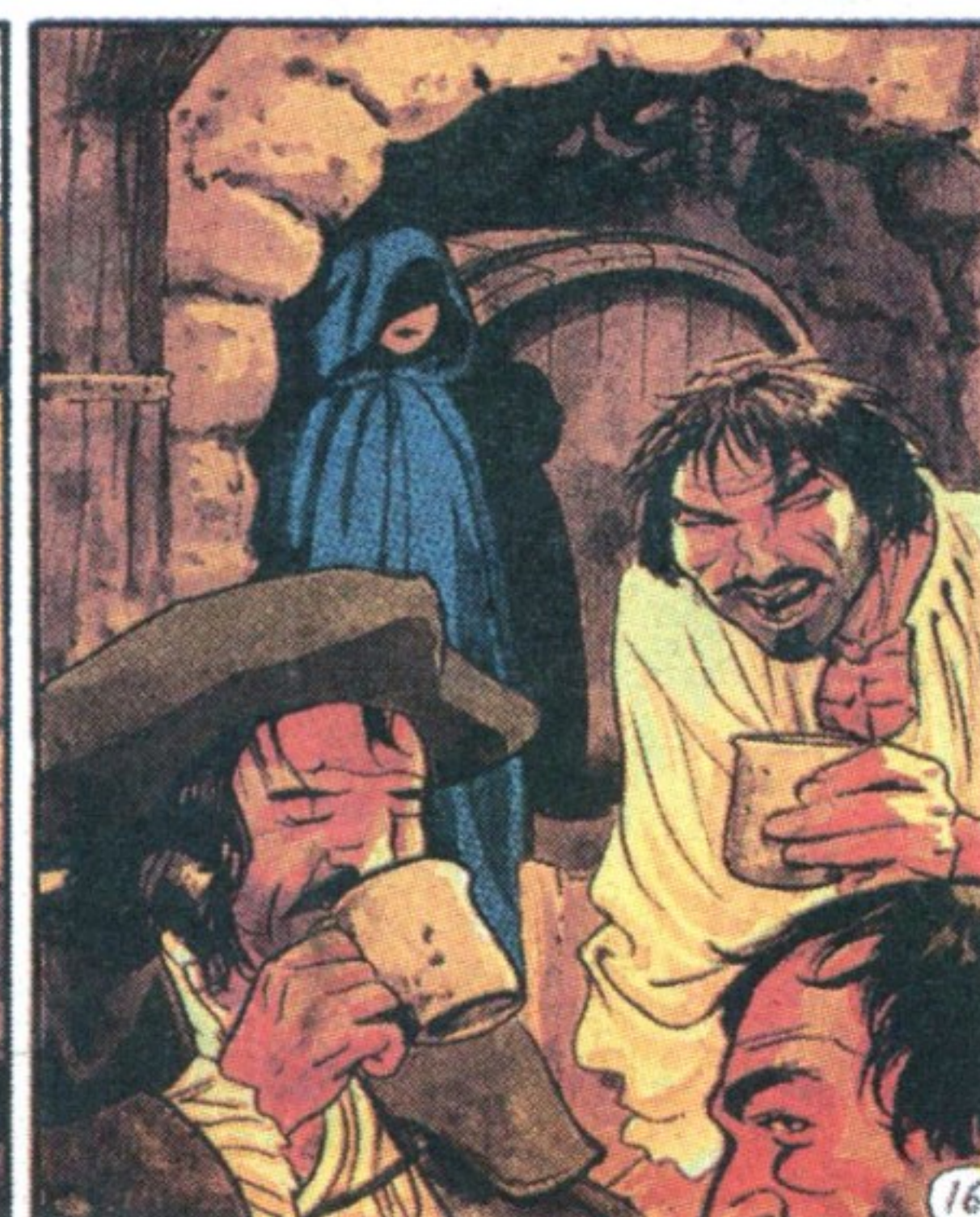

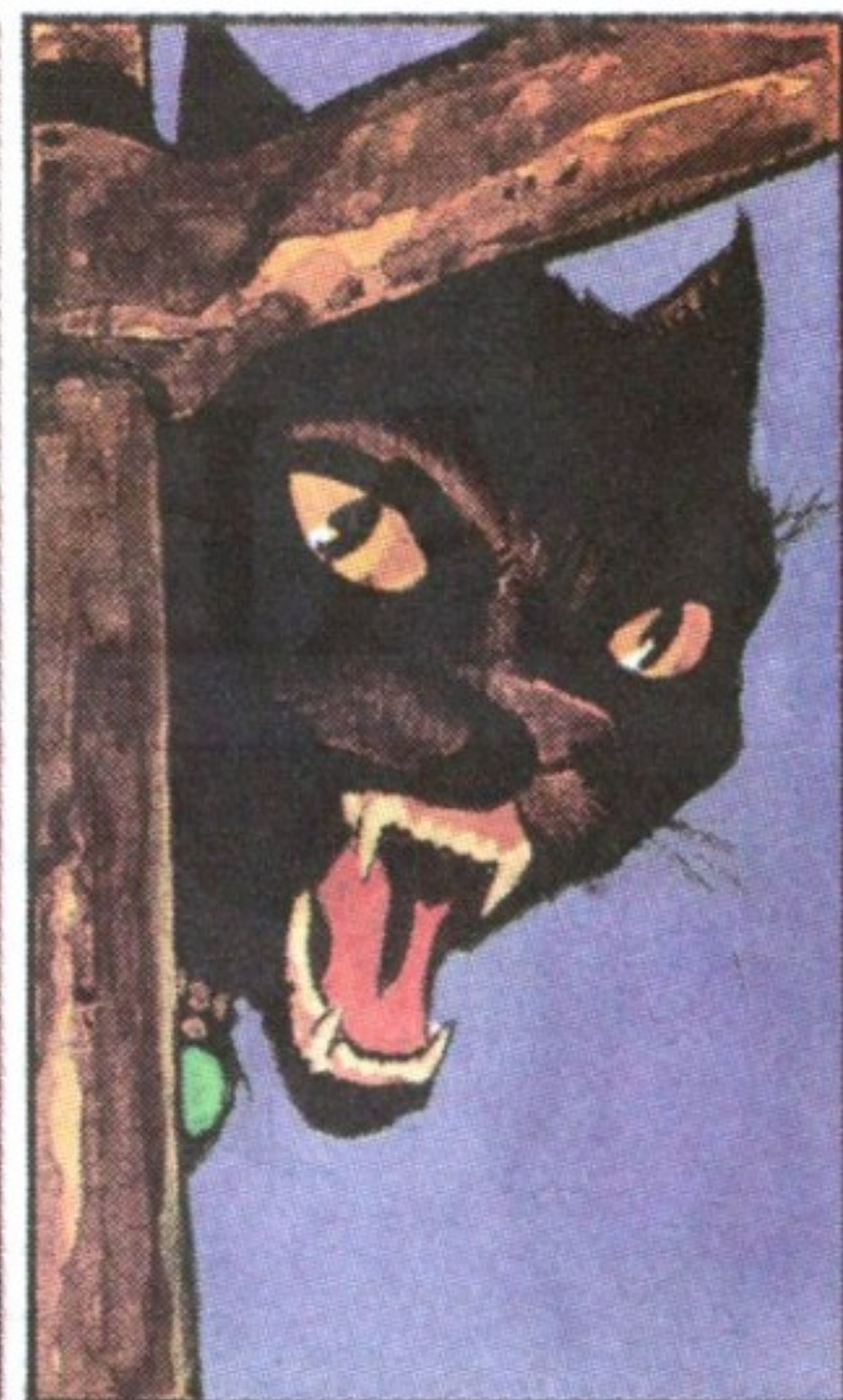
У настојању да по сваку цену скине мрљу са панталона, један Московљанин сасуо је литар бензина у машину за веш коју је затим укључио. Према писању агенције Итар-ТАСС, експлозија коју је то изазвало разорила је кухињу и срушила два унутрашња зида стана ■

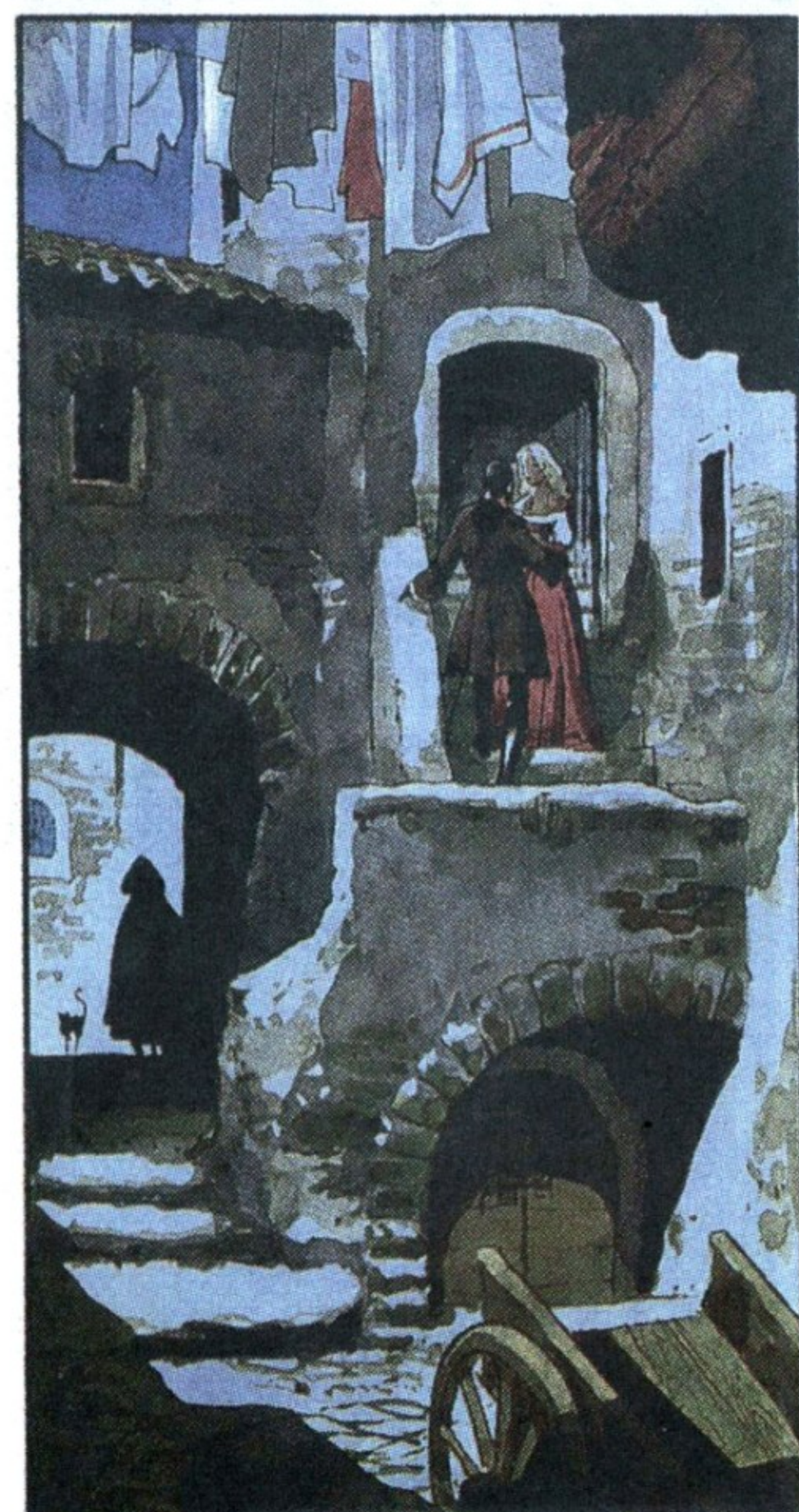
ПОДЧИННИ ЗАБАВНИК

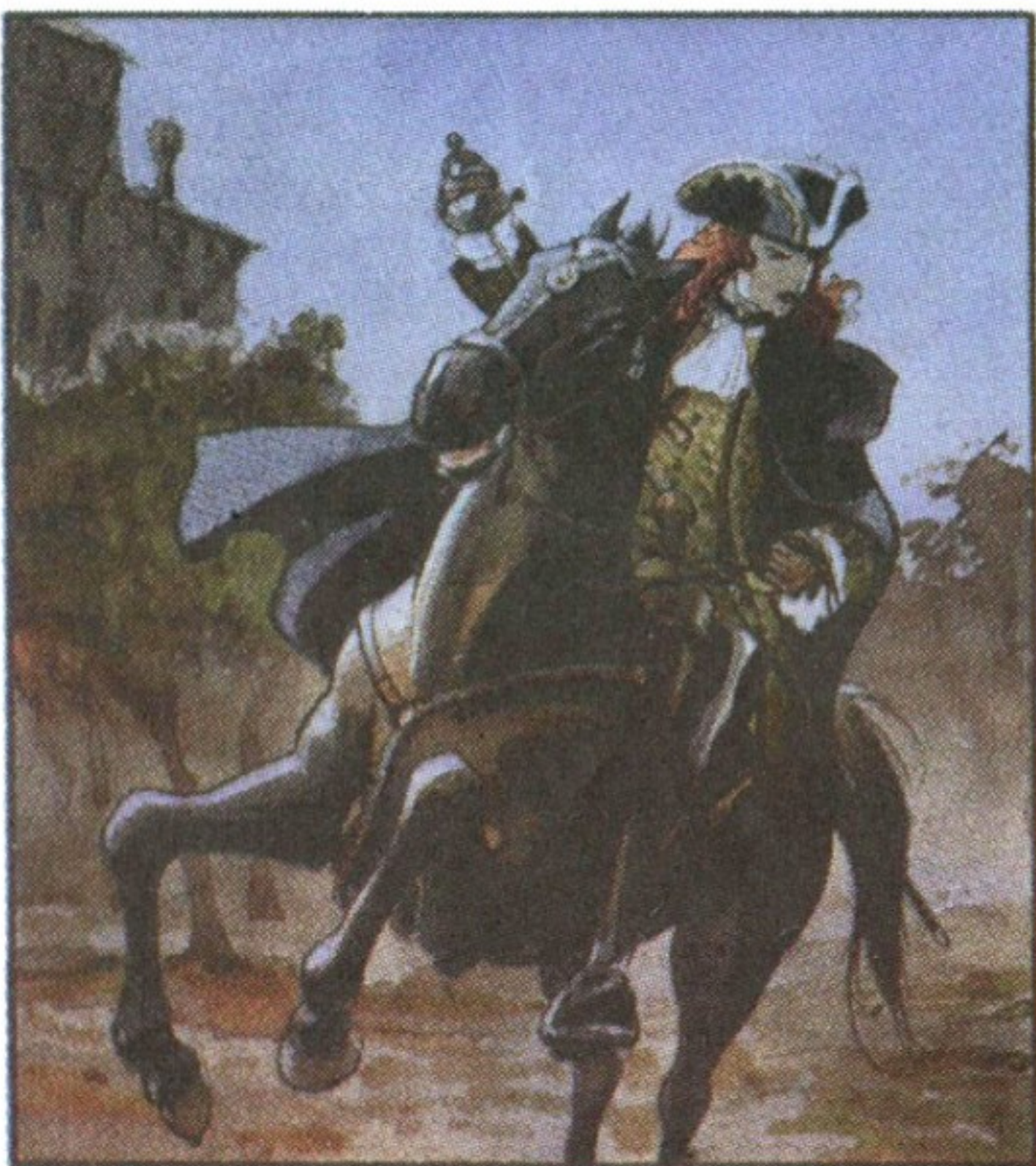
21.11.2003.

БАВОЛОВ ЗНАК II ДЕО

ИМАМ ПОРУКУ
ЗА ПРЕДСТАВНИКА
ЛАТАЛОВИХ...

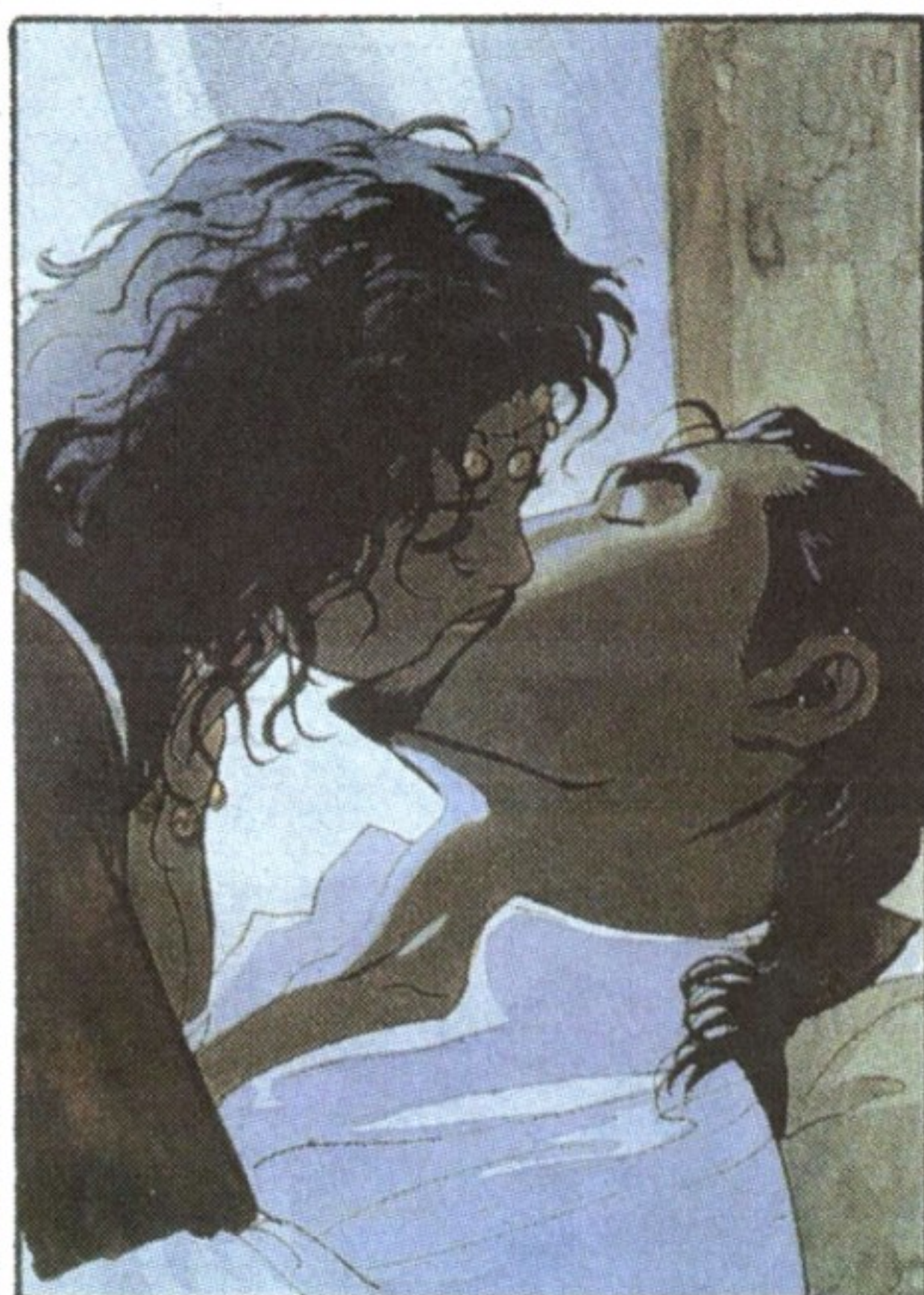
... СУТРА УВЕЧЕ
У СТАРОМ ЗАМКУ
ЕРКОЛЕА АМАНТЕА!

НЕМА ВИШЕ ВИНА?
НЕ МАРИ, ПОЧАСТИЋЕМО СЕ
НА ДРУГИ НАЧИН!

ЈОШ СИ ЛЕПША НЕГО
ШТО МИ СЕ УЧИНИЛО
НА ПРВИ ПОГЛЕД!

ДА САМ НА
ТВОМ МЕСТУ, НЕ
БИХ НАПРАВИЛА НИ
НАЈМАЊИ ПОКРЕТ!
НАРОЧИТО НЕ НЕКИ
НЕПРОМИШЉЕН!

ЈАО!

ОТРОВ У КОЈИ САМ
УМОЧИЛА ВРХ НОЖА
ОБАРА СЛОНА ЗА
МАЊЕ ОД МИНУТ!

НИКАДА МИ СЕ НИЈЕ
ПРУЖИЛА ПРИЛИКА ДА
ИСТРОБАМ ОВАЈ ПИШТОЛ
НА НЕКОМ СЛОНУ! АЛИ,
САДА БИХ МОГАО И БОЉЕ
ДА ГА УПОТРЕБИМ!

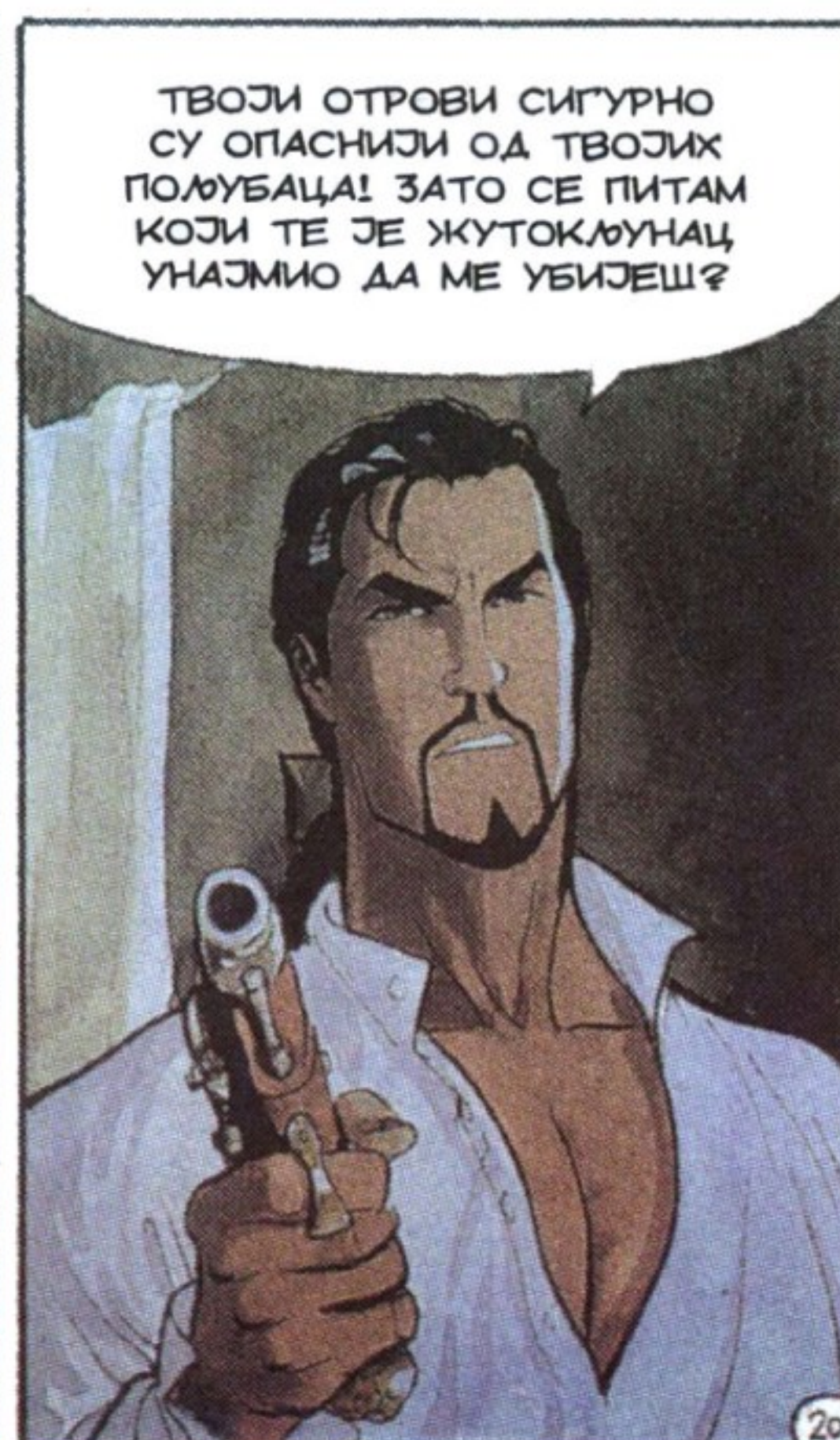
?!

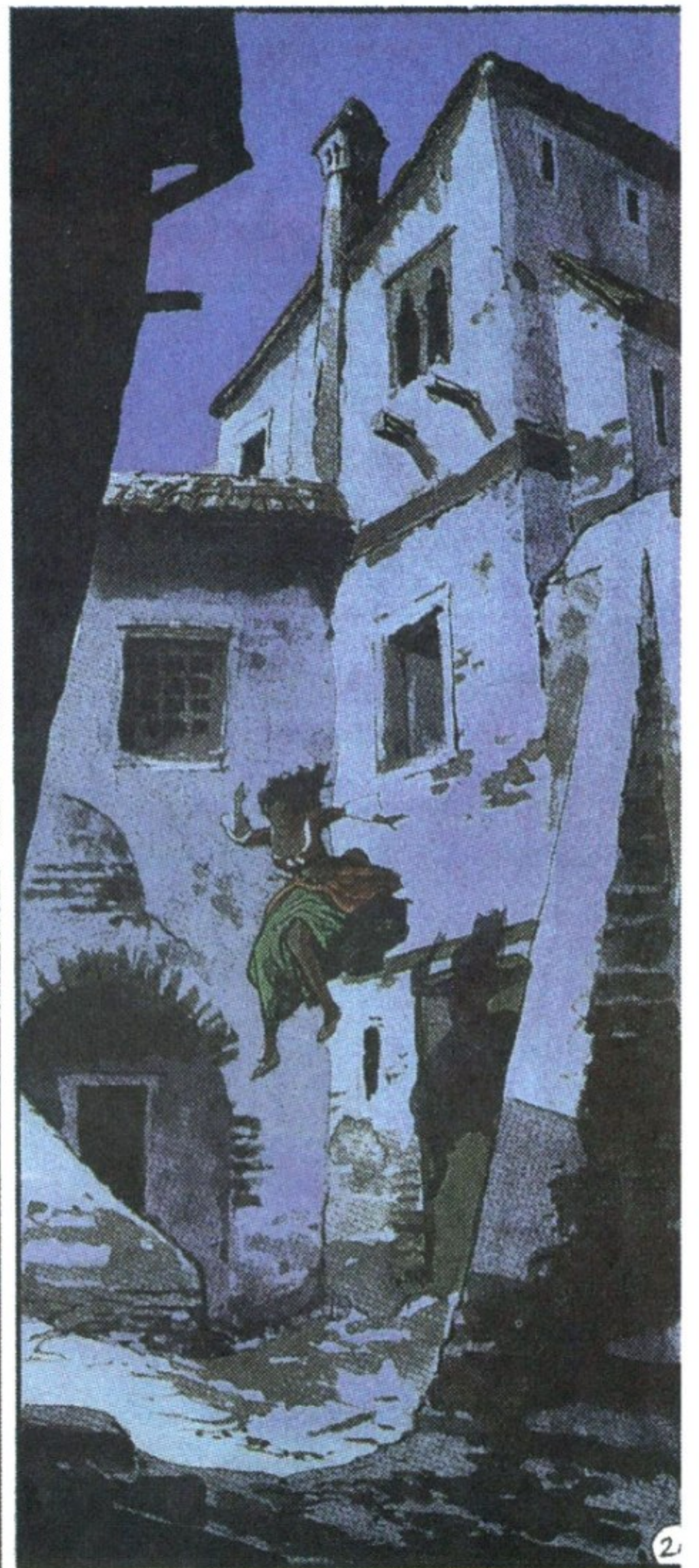
ИМАМ ИСТАНЧАН ОСЕЌАЈ ЗА МИРИС
ЖЕНА! ОКО ТЕБЕ СЕ ШИРИ НЕКИ
ЧУДАН, ЛЕДЕНИ И УБИЛАЧКИ...

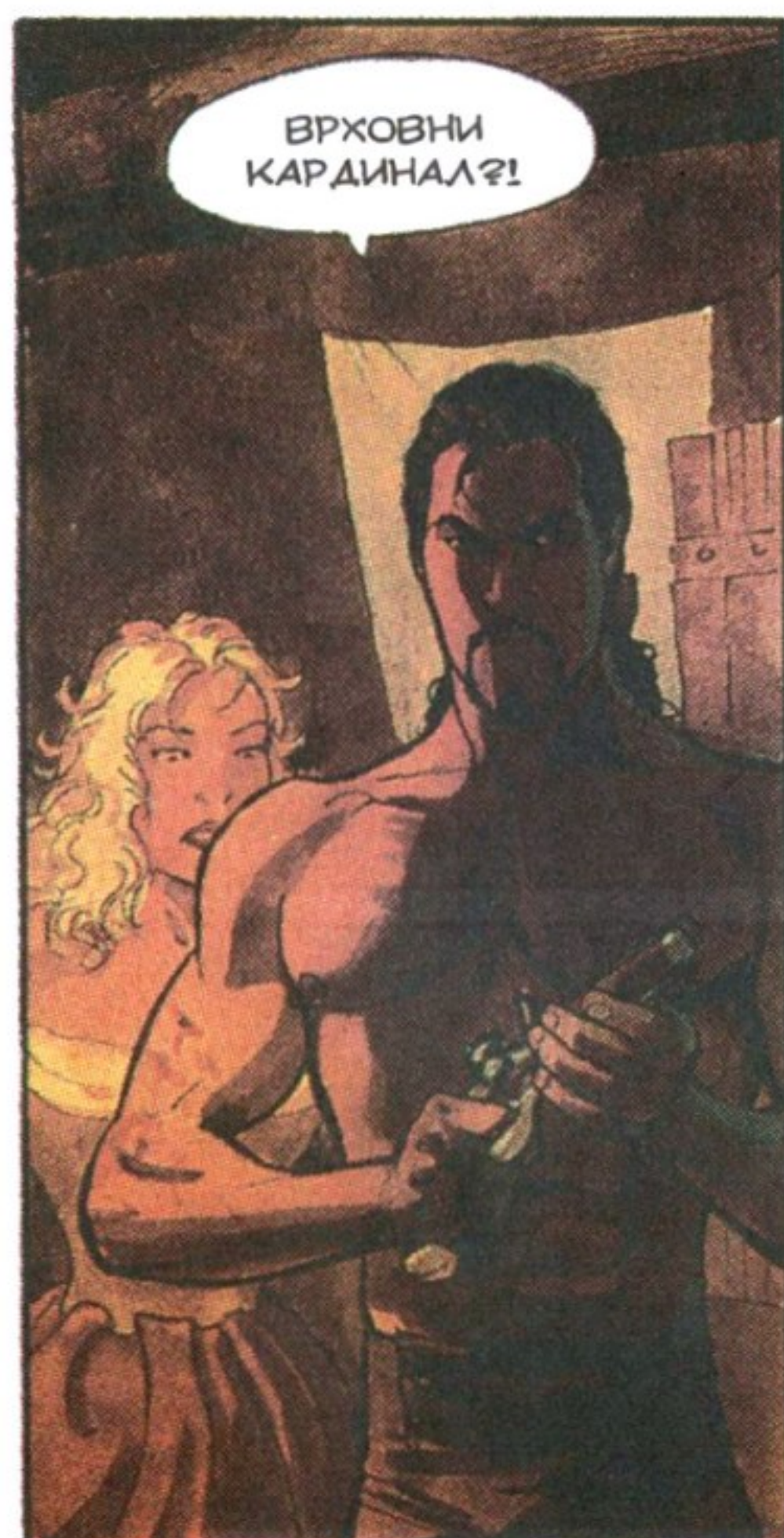
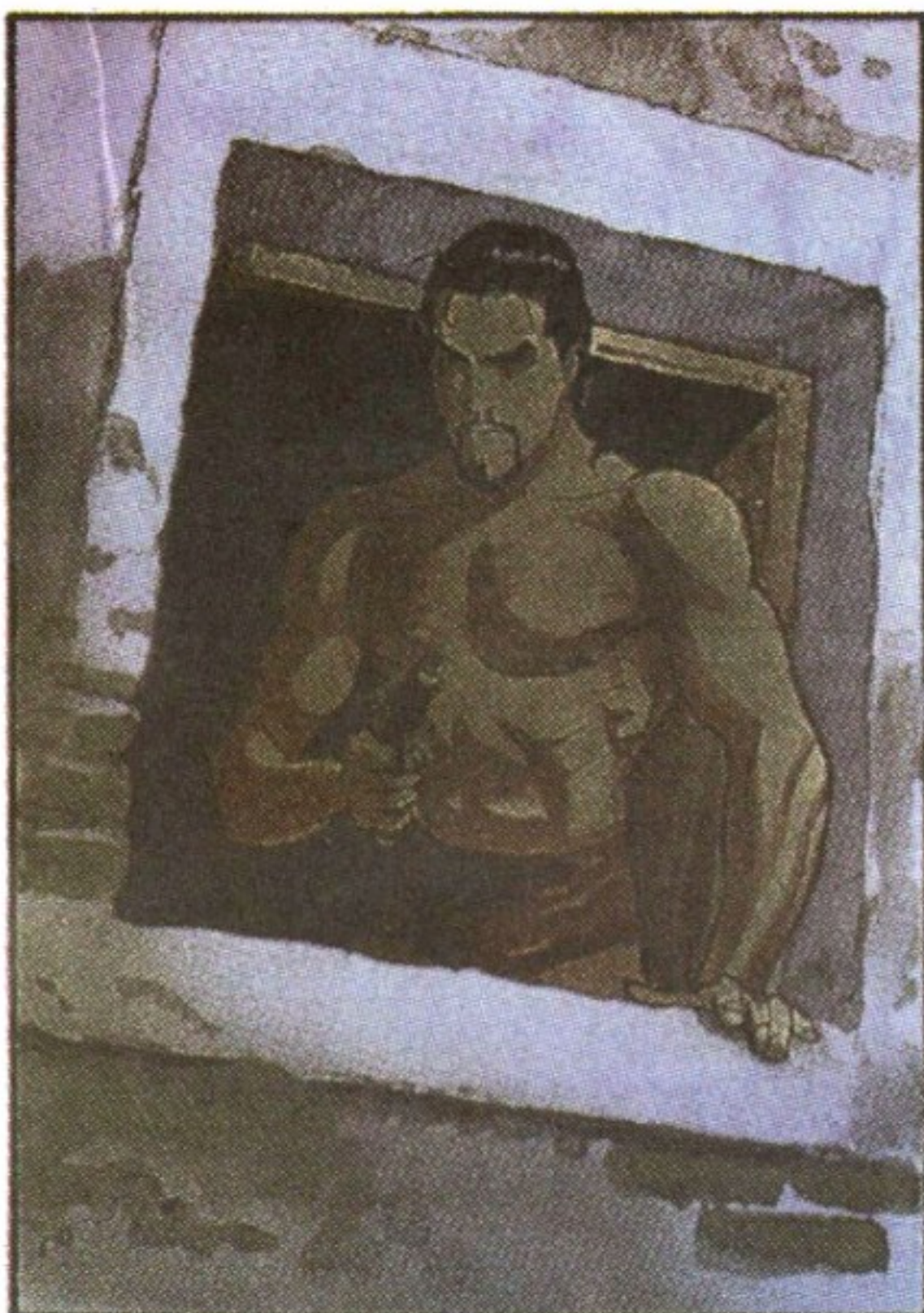

УХ,
МОЈА
ГЛАВА...

ТВОЈИ ОТРОВИ СИГУРНО
СУ ОПАСНИЈИ ОД ТВОЈИХ
ПОЉУБАЦА! ЗАТО СЕ ПИТАМ
КОЈИ ТЕ ЈЕ ЖУТОКЉУНАЦ
УНАЈМИО ДА МЕ УБИЈЕШ?

МОЈА МАЈКА
БИЛА ЈЕ ОСУЂЕНА
ЗА ВЕШТИЧАРЕЊЕ!
МУЧЕНА ЈЕ, А ПОТОМ
ЈЕ, ЗА ЛУБАВ
ЂАВОЛА, СПАЉЕНА
НА ЛОМАЧИ!

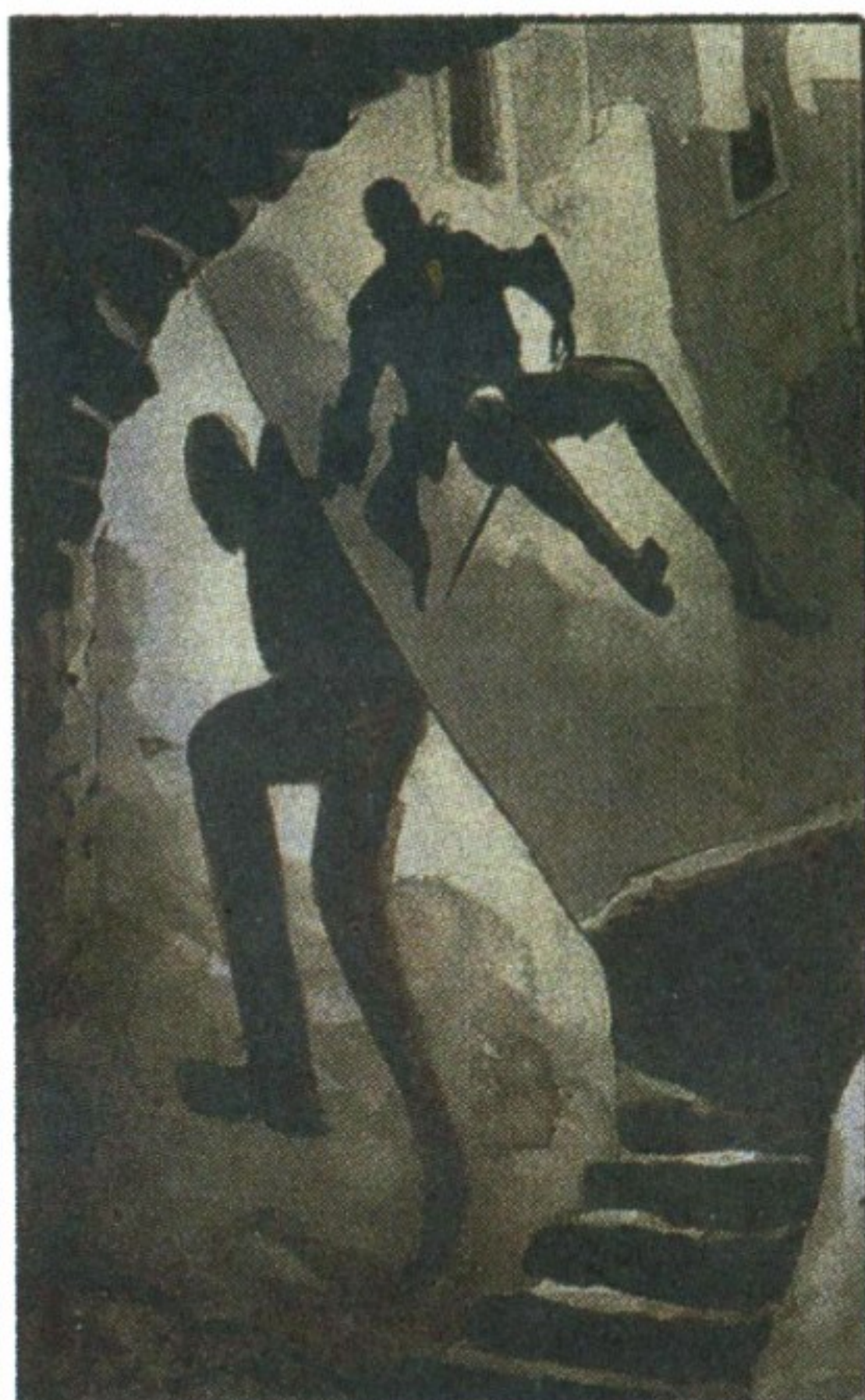
ДА, ОНО ШТО
ВИДИШ, ОДРАЗ
ЈЕ ПАКЛА! ЗНАК
НАЈГЛУШИЈЕГ ГРЕХА
КОЈИ ЈЕ ОСУДИО
И МЕНЕ!

ПОГЛЕДАЈ ДОБРО! ЈЕДИНИ
ПУТ У СВОМ ЖИВОТУ ПРЕД
СОБОМ ВИДИШ БИКЕ
БЕЗ ДУШЕ...

...СТВОРЕЊЕ
ЗАВЕТОВАНО ДА
НЕСТАНЕ!

СУТРА УВЕЧЕ,
У СТАРОМ ЗАМКУ
ЕРКОЛЕА АМАНТЕА!
БИКЕ ПРИСУТНИ
СВИ!

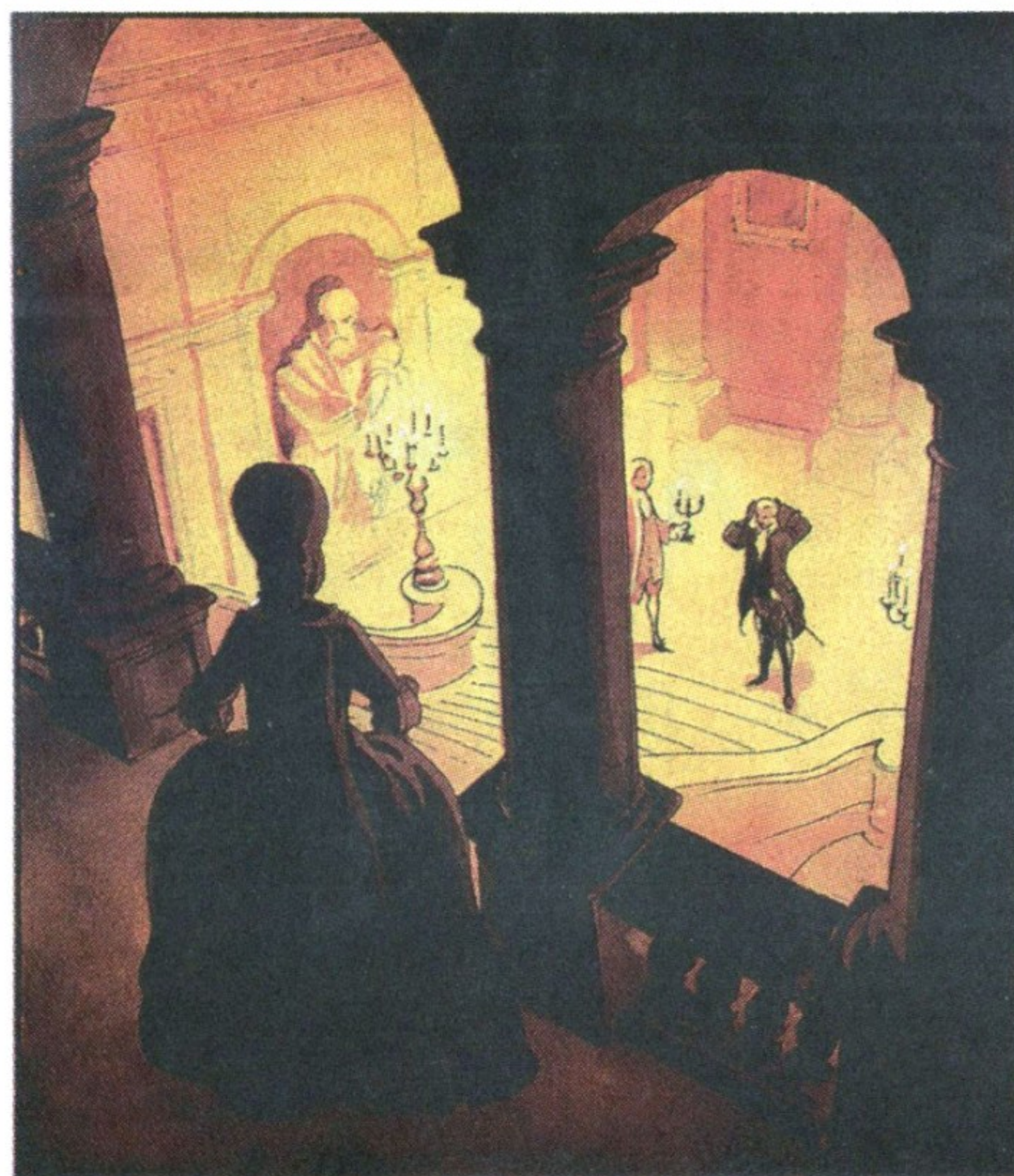
СВИ СУ
ПРИСТАЛИ?

ДА, СВЕ ПОРОДИЦЕ!
НАЈЗАД СВЕ ПОНОВО
УЈЕДИЊЕНЕ!

23

ЛЕВИ
ПАЛАЦ СВЕТОГ
АЛАСТОРА!

ОХ, СВЕТИ,
ПРЕДИВНИ ЛЕВИ
ПАЛАЦ!

НЕКЕТЕ
НАЈИ
ВРЕДНИЈИ
ПРИМЕРАК,
ГОСПОЂО!

АРМАНДО, ЧЕМУ МОГУ ДА ЗАХВАЛИМ
ДА СТЕ БАШ КОД МЕНЕ ДОШЛИ ДА ГА
ПОКАЖЕТЕ? ПА ТА БОЖАНСКА
РЕЛИКВИЈА СИГУРНО ВРЕДИ
ЧИТАВО БОГАТСТВО!

СВЕ КУ
ВАМ ПРИЗНАТИ,
ГОСПОЂО! ДОШАО
САМ НА ЗАМИСАО
ДА ВАМ ЈЕ
ПОКЛОНИМ!

ДА МИ
ПОКЛОНИТЕ?

АЛАСТОР БИ СВАКАКО БИО
СРЕЉАН КАДА БИ ЗНАО ДА
ЈЕ ЊЕГОВ ПАЛАЦ У РУКАМА
ЈЕДНЕ ОД НАЈУТИЦАЈНИЈИХ
ОСОБА ПРИ СВЕТОЈ
СТОЛИЦИ!

ПРИЧА СЕ ДА
ВАТИКАНСКИМ ВЕЧЕРИМА
НИКО НЕ ПРИСУСТВУЈЕ
ЧЕШЌЕ ОД ВАС! ВЕРУЈЕМ
ДА ВАМ НИ ИМЕ ВРХОВНОГ
КАРДИНАЛА НИЈЕ
НЕПОЗНАТО?

В..ВРХОВНОГ?
ГОСПОДЕ БОЖЕ! БАШ
ТАКО НЕКИ НАЗИВАЈУ
ПРЕЗВИШЕНОГ
КАРДИНАЛА
ТРЕБАЛДИЈА,
ПРЕФЕКТА ЗА
ВЕРСКА НАЧЕЛА!

МОЖДА БИСТЕ, ГОСПОЂО, МОГЛИ
ДА МИ ПОМОГНЕТЕ ДА СЕ
СРЕТНЕМ С ТИМ
ЧОВЕКОМ?

ТРЕБАЛДИЈЕМ?

НЕ... НЕ ЗНАМ
КАКО ТО ДА ВАМ
САОПШТИМ, АРМАНДО...
УСКОРО У РИМУ МОГУ
ДА СЕ ОДИГРАЈУ
ПРИЛИЧНО ОЗБИЈАНИ
ДОГАЂАЈИ!

ЗАБОРАВИТЕ
ДА СТЕ ТО ЧУЛИ
ОД МЕНЕ, АЛИ...
АКО ПОСТОЈИ НЕКО
КОГА БИХ ПОСЕБНО
ЖЕЛЕЛА ДА
ИЗБЕГНЕМ - ТО ЈЕ
УПРАВО КАРДИНАЛ
ТРЕБАЛДИ!

НАДЕВИКУП
ЦИНСТЕЛ ЋЕ ПУКИ
ОД ЛУБОМОРЕ! ВЕК
ГОДИНАМА САЊА ДА
СЕ ДОКОПА НЕКОГ
ДЕЛИКА СВЕТОГ
АЛАСТОРА!

КО ЈЕ ТАЈ ЧОВЕК? ЊЕГОВО
ЛИЦЕ КОД МЕНЕ ПОБУЂУЈЕ
НЕКЕ ДАВНЕ АЛИ ЧУДНЕ
УСПОМЕНЕ!

ТО МИ
ИЗГЛЕДА МАЛО
ВЕРОВАТНО,
АНСЕА!

АРМАНДО ЈЕ ЈЕДНО ИЗУЗЕТНО
СТВОРЕЊЕ! ВЕЛИЧАНСТВЕНО
НЕСЕБИЧАН, ЗАКУПЉЕН
ТЕЖЊОМ ДА СВЕТЕ ОСТАТКЕ
ДОСТОЈНО УПОКОЈИ!

С... СМЕМ ЛИ ДА ВАС
ПОДСЕТИМ, ГОСПОДИНЕ!
ОБЕЋАЛИ СТЕ МИ
НОВЧИК...

ТРЕБАЛДИ,
ЈЕ Л'?

?!
27

МОРАЌЕ ДА
МИ НАВЕДЕ ВЕОМА
ЈАКЕ РАЗЛОГЕ
ШТО ЈЕ МОЈЕ
РАСПОЛОЖЕЊЕ
ДОВЕО У ОВАКВО
СТАЊЕ...

ДАКЛЕ?

ДАЛА САМ МУ ПРВИ ОД МОЈИХ
ОТРОВА: СТРАХ!

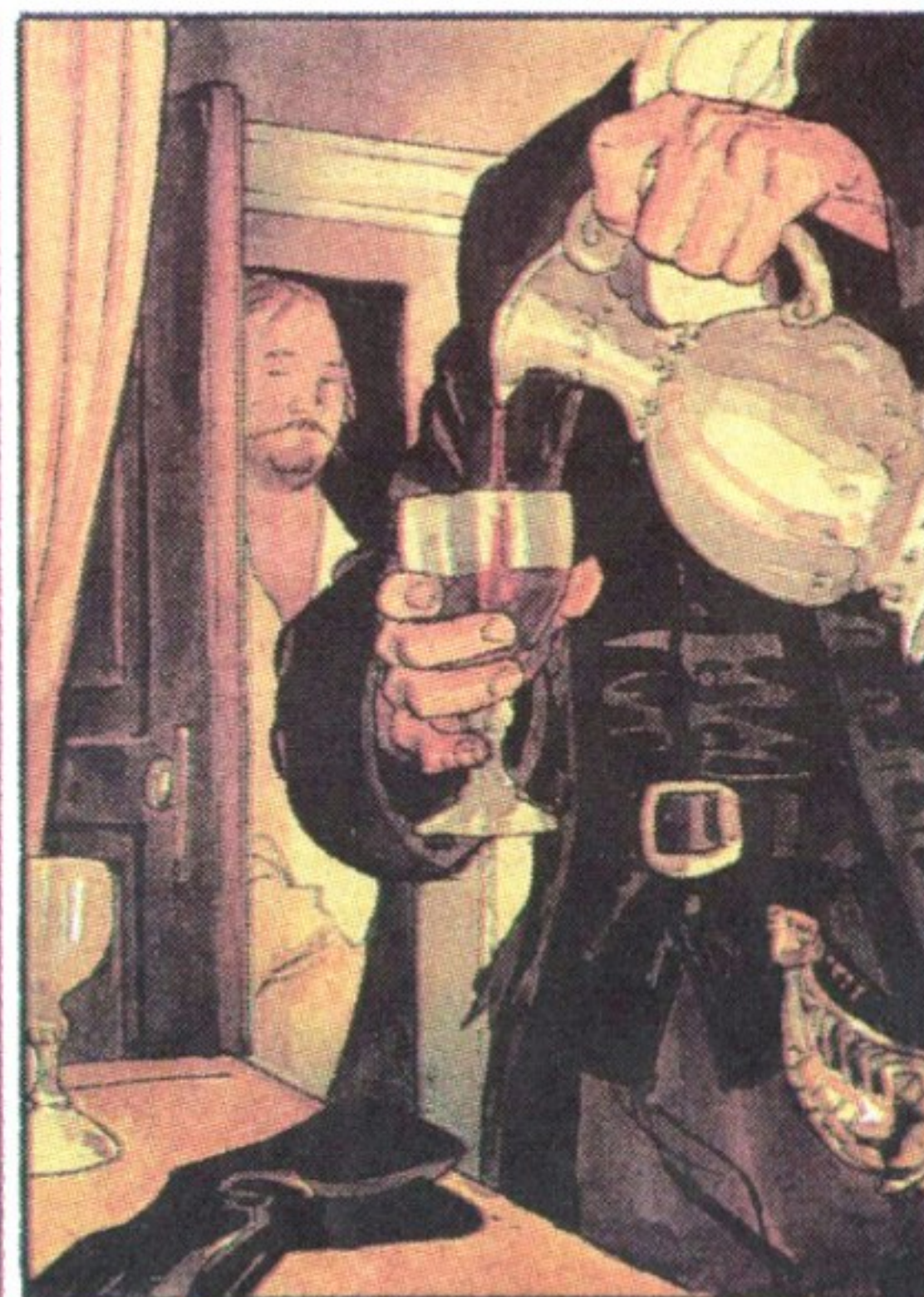

... ЈЕР ЋЕМО СЕ
ВРЛО БРЗО НАЋИ
ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ!

СУТРА ЋУ МОЋИ ДА ГА ОДВЕДЕМ КУД
ГОД ПОЖЕЛИМ! И ПРЕ НЕГ О ПАДНЕ
ВЕЧЕ, СРАМОТНИ ЗНАК КОЈИ НОСИ
НА КОЖИ БИЋЕ У ВАШИМ
РУКАМА!

Ако је Шкорпија заиста био одраз пакла, онда није за чуђење што је један инквизициони кардинал пожелео да спере љагу са светог града.

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

aiwa.com

АЛУМИНИЈУМ ВРЕДНИЈИ ОД ЗЛАТА

И КРУНА И

Метал који
данас постоји
у сваком домаћинству
средином 19. века
био је толико редак
да су се од њега
правиле само
раскошне ствари
– царски прибор
за јело или
скупочени накит

Сви задивљено гледају у нову круну Наполеона III, и дворјани и присутне званице. Цар је ону од злата заменио новом, од алуминијума. Метал о коме сви причају толико је драгоцен да само владар и они најбогатији могу себи да га приуште. Оно мало алуминијума који су хемичари успели да издвоје из руде достиже цену већу од злата.

Наполеон III (1852–1870), француски цар, с поносом шета круну од сребрнастобелог метала која се пресијава на сунцу као добро углачано огледало. Задовољан је што припада групи малобројних који имају прилике да уживају у алуминијуму. Цар је наредио да се од овог метала направи и прибор за јело, невероватна раскош кад се има у

КОНЗЕРВА

виду да се од њега израђује само вредан, скупocen накит.

Метал који је данас толико свеprisутан, обични смртници могли су да виде први пут на Светској изложби у Паризу, 1855. године. Био је изложен као изузетна реткост, у посебној витрини.

Још од половине 18. века научници су веровали да у Земљиној кори постоји нови метал, али до почетка 19. века нису нашли начин како да га издвоје из руде. Данац Ханс Кристијан Ерстед и Немац Фридрих Велер, обојица хемичари, били су први научници који су успели да добију алуминијум. Када се 1827. године појавио у чистом облику, алуминијум је постао највреднији метал на свету, скупоченији чак и од злата.

Али, тек 1845. године издвојена је довољна количина алуминијума и тада су могле да се подробно испитају све његове особине. Са ознаком Al метал алуминијум уписан је као хемијски елемент под бројем 13, атомске тежине 26,98, с тачком топљења на 658 степени Целзијуса.

После кисеоника и силицијума, са нешто више од осам одсто, алуминијум је најзаступљенији елемент у Земљиној кори. Иако лак, издржљив је и постојан и на ваздуху и у води. Све се то знало, али пошто се алуминијум у природи никад не налази у истом облику, већ увек помешан с другим састојцима, и даље су се научници мучили да открију најједноставнији начин да се овај метал издвоји из руде.

С ОТВАРАЧЕМ, ДО МЕСЕЦА

- Конзерве постоје већ два века. Прве, направљене од челика, почеле су да се користе 1810. године. Требало је да прође још пет деценија док није смишљен и отварач за конзерве.

- Безалкохолна газирана пића почела су да се продају у конзервама од челика 1953. године, тек кад је усавршена технологија да конзерва не експлодира под притиском.

- Конзерве од алуминијума појавиле су се 1964. године и то с потписом „Ројал краун коле“. Али, тек после три године у овим лименкама је почела да се продаје „кока-кола“.

- Алуминијумске конзерве прерађују се од 1970. године. Од 1972. прерађено је око 16 милиона тона лименки. Кад би се ових 785,6 милијарди алуминијумских конзерви нанизале једна на другу, 249 пута досегле би раздаљину од Земље до Месеца.

- Током 1972. године прерађено је око 26 милиона килограма алуминијума. Данас се толико преради за недељу дана. У сваком минуту у САД се преради 119.482 алуминијумске конзерве.

- Укупна тежина прерађених конзерви 1996. године била је једнака тежини 14 носача авиона – 983.709 тона.

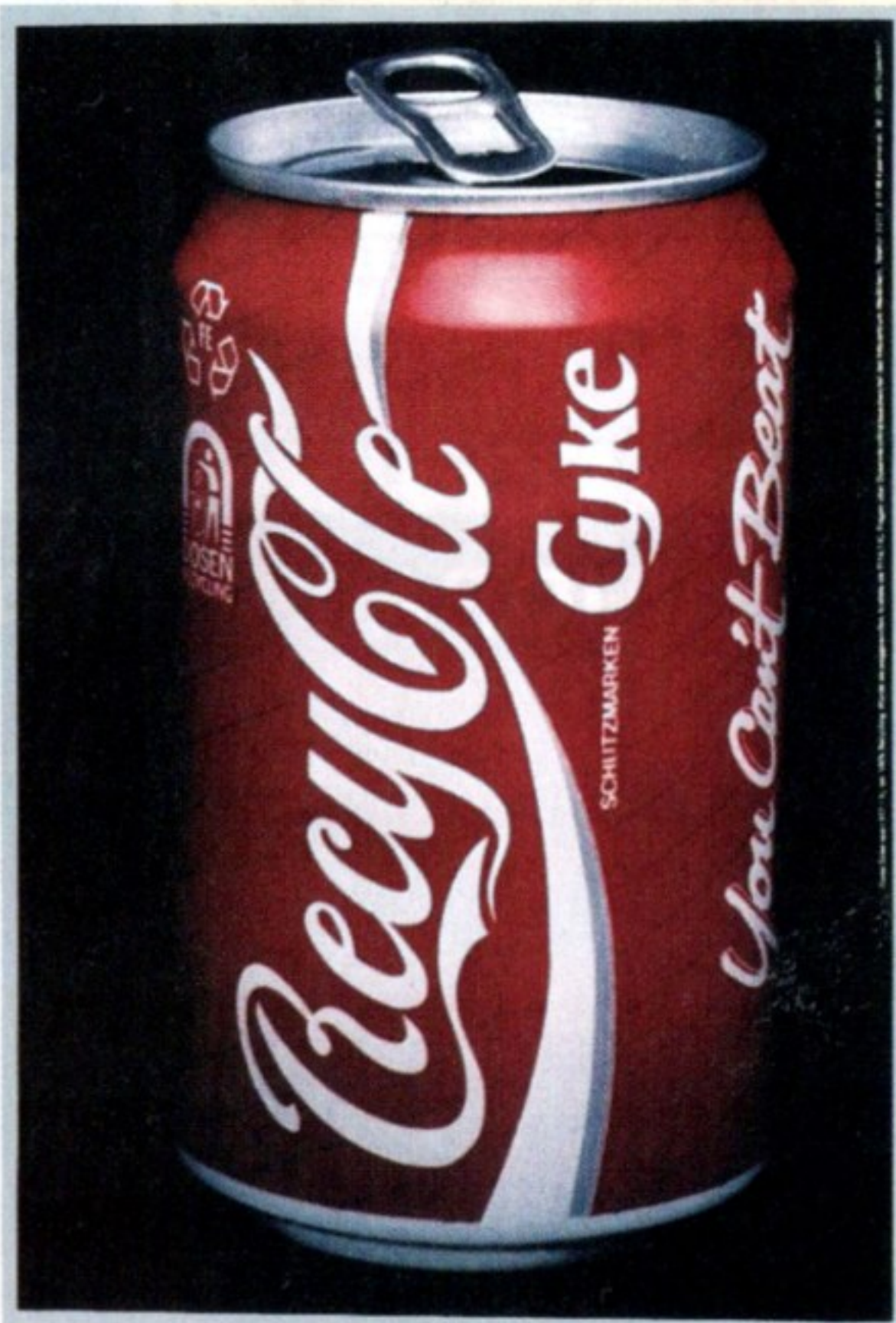
- Прерадом се уштеди 95 одсто енергије која је потребна да се направе алуминијумске конзерве од непрерађеног метала. Године 1995. у САД се тако уштедело преко 20,6 милиона барела нафте или 12,3 милијарде киловат-часова. Довољно енергије да се, током шест година, електричном струјом снабде град величине Питсбурга.

- Американци годишње купе око 35 милијарди алуминијумских конзерви.

- Конзерва се сасвим разгради после 80 до 100 година.

- Једна конзерва може да се преради неограничен број пута, а да не изгуби у квалитету материјала.

- Пре него што се сипа пиће у конзерву, она се претходно изнутра обложи танким, провидним слојем, тако да пиће не долази у додир с алуминијумом ■

Током 1886. године, на два сасвим различита краја света, двојица научника радила су на усавршавању поступка за добијање алуминијума – Пол Ерул, у гаражи свога оца поред Париза, и Чарлс Мартин Хол, у месту Томсон у америчкој држави Охајо, такође у очевој гаражи. Не знајући један за другог, двојица хемичара схватили су да је најбољи поступак издвајања овог метала помоћу електролизе.

Данас се алуминијум добија из боксита, руде која је добила име по првом налазишту у месту Ле Бо, у француској Прованси, 1821. године. Процењује се да залиха ове руде има, широм света, више од милијарду тона.

Цена алуминијума, која је 1852. године достигала 1200 долара по килограму, до 1859. пала је на само 40 долара. Тек с новим поступком Ерула и Хола, а затим даљим усавршавањем тог поступка, алуминијум је постао доступан свима и нашао је широку употребу.

Аустријски хемичар Јозеф Бајер основао је 1888. године у САД компанију „Алкоа“ која је дневно могла да произведе око 25 килограма готово 99 одсто чистог алуминијума. До 1909. године дневна производња тог све траженијег метала знатно је повећана на чак 41.000 килограма. Како се производња повећавала, тако је цена била све нижа док није пала на 0,60 долара по килограму.

Сада, где год је потребан чврст а лак метал, користи се алуминијум. У домаћинству, авио и ракетној индустрији, за израду аутомобила, у грађевинарству...

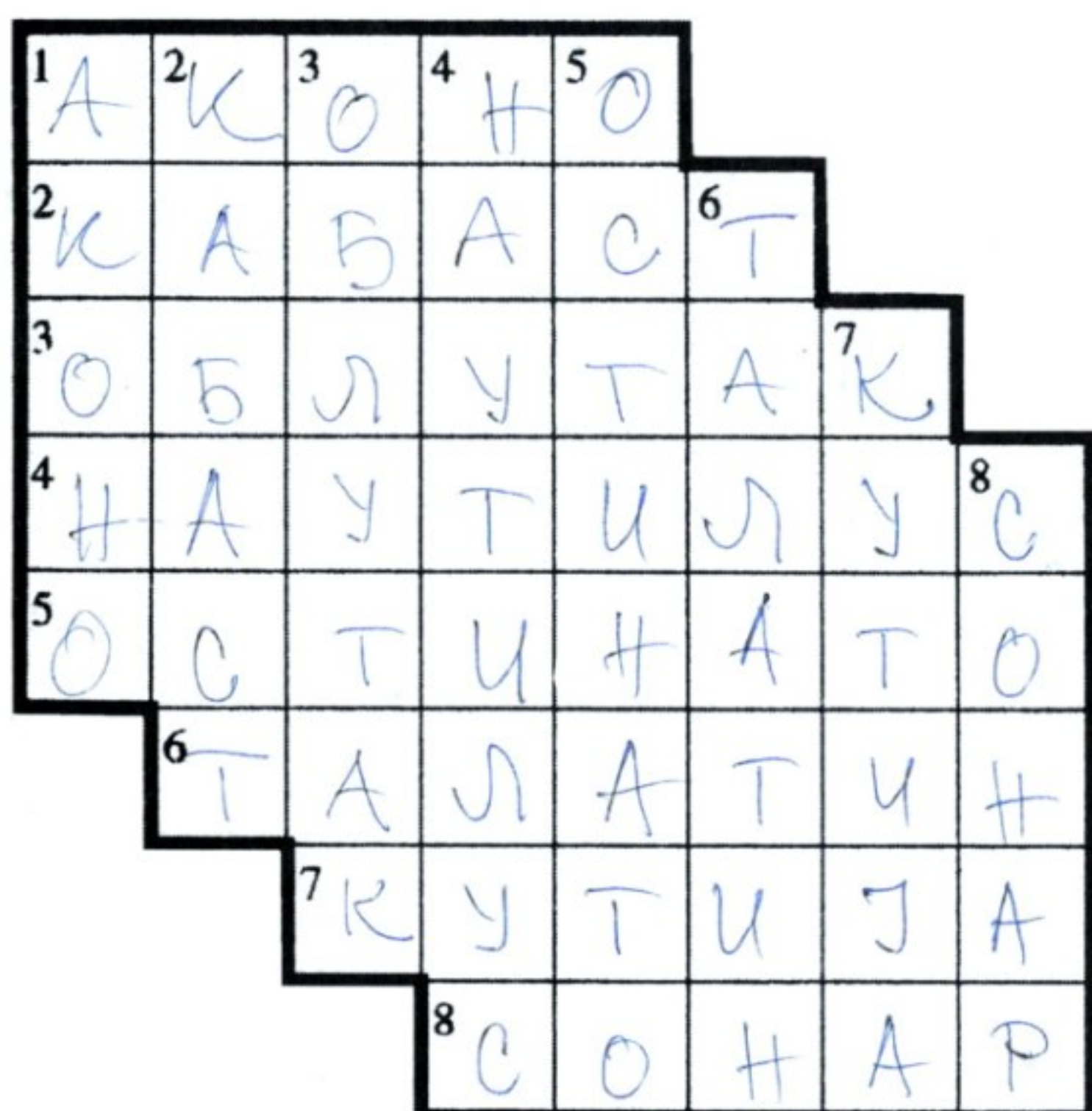
Шта би данас рекао Наполеон када би видео да се материјал од кога је направљена његова круна користи за израду конзерви? ■

В. Софреновић

четрдесет три

МАГИЧНИ ЛИК

А, БЛУ, БАСТ, ЈА, КА, КО, КУ, ЛА, ЛУС, НА, НА, НАР, НО, О, О, СО, СТИ, ТА, ТАК, ТИ, ТИ, ТИН, ТО, У.

ВОДОРАВНО И УС-ПРАВНО: 1. Ако, под условом да, 2. Глома-зан, велик, 3. Обао ка-мен, 4. Главоножац тропских мора чија се седефаства љуштура употребљава за изра-ду украса (слика), 5. Музичка ознака за стално враћање једне фразе или теме, 6. Вр-ста меке коже, 7. Сан-дучић са поклопцем, 8. Ултразвучни локатор (на подморници) ■

БРОЈЕВИ

Која два броја настављају низ?

1 1 5 6 9 11 13 16 ? ?

четрдесет четири

ХАОС УКРШТЕНИЦА

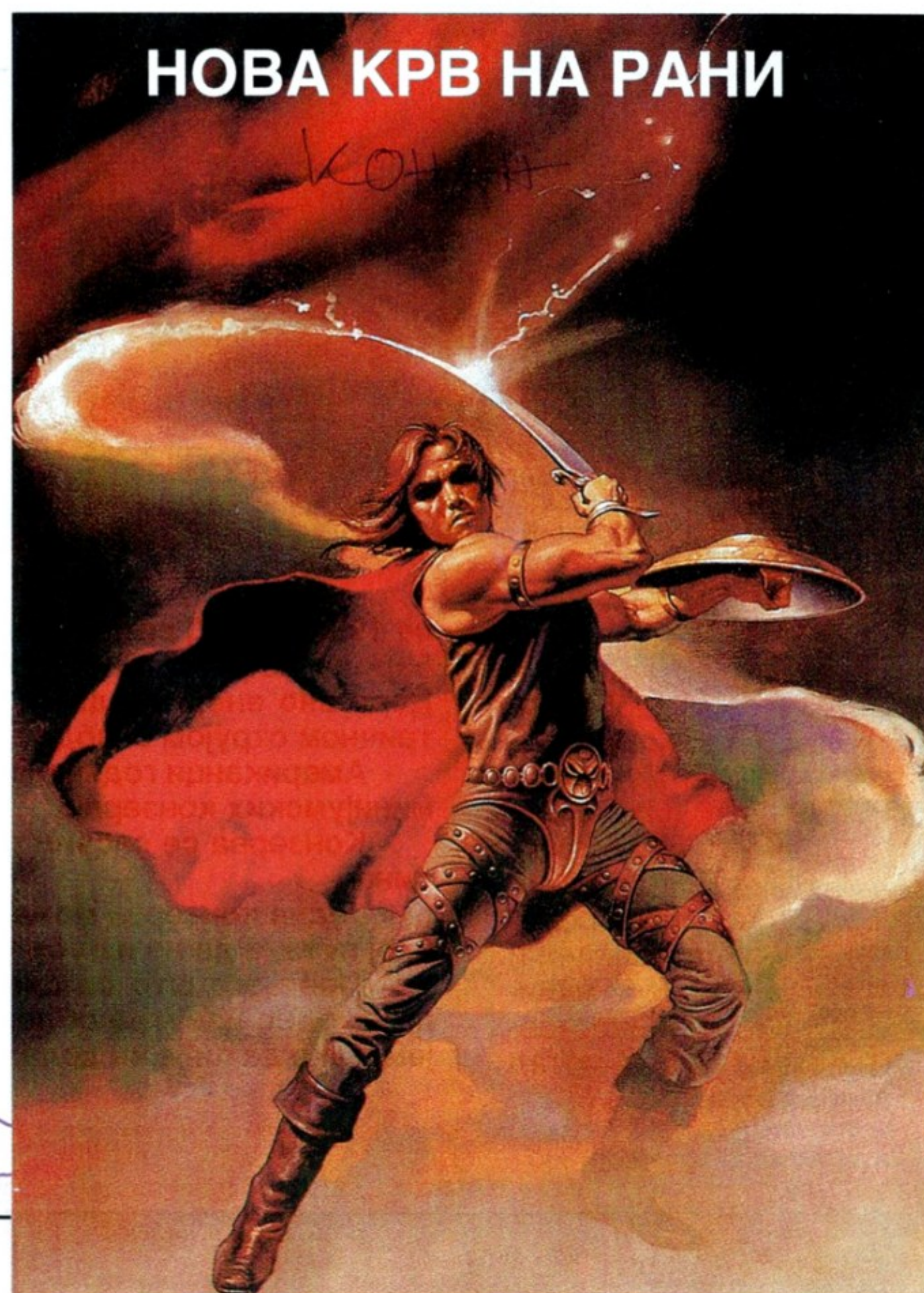
Ово је укрште-ница за љубите-ље тежих зада-така.

За сваку реч одредите место у укрштеници (водоравно или усправно). Речи које се траже, сложене су азбучним ре-дом. У првом во-доравном реду је назив биљке са слике.

Велика витичаста заграда – Летопис, годишњак – Чо-век астеничне грађе – Света гора у Грчкој – Наука о ле-пом – Било када – Житељ утопијске земље Етјена Ка-беа – Прастановник Балкана – Локет – Иницијали глумца Иствуда – Нота солмизације – Аутомобилска ознака за Лесковац – Пролећни месец – Немачки писац, Томас – Становници неког места – Символ никла – Животињ-ски пород, кот – Женско име, Станија – „Бели спорт“ – Опу-шак – Упитна заменица ■

АНАГРАМ

УКРШТЕНИЦА 2+1

У ужа поља уписује се једно, а у шири два слова.

ВОДОРАВНО: 1. Позорница, бина, 6. Водопад, 9. **ИМЕ МОРЕПЛОВЦА СА СЛИКЕ**, 10. Мера за драгоцености, 11. Сведок на венчању, 12. Удружење занатлија, 14. Енглеска племићка титула, 15. Звезда у сазвежђу Орла, 17. Онај који проводи истрагу, 19. Јединице електричног отпора, 21. Стари француски златник, 22. Животна средина неке биљке или животиње, 25. Град у Казахстану (анаграм: ПЛАТА), 28. Област у Немачкој, 29. Име филмског детектива Неса, 31. Нижи турски племић, 32. Позитивна електрода, 34. Мало засећи, 36. Врећа од кострети, 37. **ПРЕЗИМЕ МОРЕПЛОВЦА СА СЛИКЕ (1480-1521) КОЈИ ЈЕ 1519. ГОДИНЕ СА ПЕТ**

БРОДОВА И 265 МОРНАРА КРЕНУО НА ПРВУ ПЛОВИДБУ ОКО СВЕТА ■

УСПРАВНО: 1. Позитиван резултат, ефект, 2. Река у Бугарској и Грчкој, 3. Превремен, 4. Име норвешког сликара Педерсена (анаграм: ДЕСНА), 5. Лепи младић из грчког мита, 6. Правац у модерној уметности, 7. Шаховски велемајстор, Бент, 8. Име глумца Свејзија, 13. Амерички глумац, Бен, 16. Ирански номадски народ, Осети, 18. Женско име, Еда, 20. Име глумице Фајфер, 22. Бочна плоха, 23. Римска богиња зоре, 24. Веровање у бога, 26. Прибор за лагаторе из народне приче (шаљ.), 27. Градић у Бачкој, 30. Са стражње стране, страг, 33. Поклон, 35. Микробиолошке игле ■

ПОМИЦАЉКА

Називе држава померите лево-десно тако да у две узастопне колоне добијете називе држава у Африци и Европи.

**АРГЕНТИНА
ТУРСКА
ФИНСКА
МЕКСИКО
САН МАРИНО**

СЛОВА АЗБУКЕ

Ду..., илом умазати!
Допуните 9 узастопних слова у азбуци и добијете тајанствену реченицу.

**Решења
на страни 61**

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

(14-21.11.2003.)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
бр. 124/45

1. (6) ▲ **SUEDE** – Attitude (4)
2. (3) ▲ **THE CORAL** – Secret Kiss (5)
3. (4) ▲ **THE STROKES** – 12:51 (5)
4. (9) ▲ **PRIMAL SCREAM**
– Some Velvet Morning (3)
5. (2) ▼ **DAVID BOWIE** – New Killer Star (5)
6. (1) ▼ **BLUR** – Good Song (6)
7. (8) ▲ **R.E.M.** – Bad Day (4)
- 8.(13) ▲ **EVANESCENCE** – Going Under (3)
- 9.(11) ▲ **SHERYL CROW**
– The First Cut Is The Deepest (2)
- 10.(14) ▲ **TRAVIS** – Re-Offender (2)
11. (→) H **BUSTED** – Crashed The Wedding (1)
- 12.(17) ▲ **DEXY'S MIDNIGHT RUNNERS**
– Manhood (3)
13. (5) ▼ **ELVIS PRESLEY**
– Rubberneckin' (Paul Oakenfold Remix) (7)
- 14.(16) ▲ **BLONDIE** – Good Boys (4)
- 15.(15) ► **FINLEY QUAYE Ft. BETH ORTON**
– Dice (5)
16. (→) H **RED HOT CHILI PEPPERS**
– Fortune Faded (1)
- 17.(18) ▲ **ELECTRIC SIX**
– Dance Commander (2)
18. (→) H **ROBBIE WILLIAMS** – Sexed Up (1)
19. (7) ▼ **YEAH YEAH YEAHS** – Maps (6)
- 20.(10) ▼ **METALLICA** – Frantic (7)
- 21.(12) ▼ **FOO FIGHTERS** – Have It All (7)
- 22.(19) ▼ **THE ROLLING STONES**
– Sympathy For The Devil (Neptunes Rmx) (10)
- 23.(20) ▼ **PLACEBO** – Special Needs (8)
- 23.(22) ▼ **NICKELBACK** – Someday (9)

Испали:

GROOVE ARMADA – But I Feel Good (6)
LIMP BIZKIT – Eat You Alive (8)
FEEDER – Find The Colour (5)

Листу уређује Ах-Неша.
www.sezamprom.yu

**Радио
ПОЛИТИКА**

Препоручујемо:
The Brand New Heavies

Пионири лондонске acid-jazz сцене почели су са радом 1985, када су школски другари Јан Кинкејд (бубањ, клавијатуре), Сајмон Бартоломју (гитара) и басиста Ендрју Ливај, засвирали по лондонским клубовима. После првог сингла **Got to Give**, придружује им се и певачица Џеј Ела Рут, а 1990. потписују уговор са издавачком кућом **Acid Jazz**. Пар година касније Рут је напустила бенд, а њен наследник је Ендија Девенпорт, касније успешна соло-певачица. Освајају и америчке R&B-листе што је пре тога успело само саставу **Soul II Soul**. Трећа певачица је Седаја Герет, која је и бриљирала на последњем албуму **Shelter** (1997.).

105,2 и 91,5 MHz FM Stereo

СПАСИТЕ

На Земљи живи више од 100 милиона година,
али јој је сада међу људима постало веома тескобно...

Морска корњача *Dermochelys coriacea* коју још називају и корњача лаута, живи на нашој планети више од 100 милиона година. Успела је да преживи све, чак и највеће климатске и природне промене које су учиниле да са лица Земље нестану и диносауруси. Међутим, сада је сасвим неизвесно да ли ће у блиској будућности опстати будући да се људи понашају као да им нимало није стало до ових живих бића. Током последњих двадесетак година нестало је чак 95 одсто морских корњача које живе у Пацифику.

Узалудним се чине многобројни позиви научника да се поведе више рачуна о овој врсти. Разлог зашто корњача има све мање пре свега је индустријски риболов од ког нико изгледа нема намеру да одустане. Иначе, вешт пливач, ова корњача у потрази за храном залази у морске дубине и често се упеца у мреже. Тако и угине јер не може да исплива на површину и удахне ваздух. Опасност је вреба и када изађе из воде. Многе морске обале нестају под водом, па корњаче све теже могу да нађу место

где би могле да положије јаја. Осим тога, у појединим земљама корњачина јаја су на високој цени јер се користе за јело. Иако је врло прилагодљива животиња, то јој у оваквим приликама није ни од какве помоћи. Истраживачи се боре и за примену посебних удица које су одличне за улов рибе, али које не могу да угрозе корњаче. Управо на овај начин успели су да спасу корњачу из Кемпа, мексичку морску корњачу која је осамдесетих година прошлог века била на самој граници истребљења ■

СЕОБЕ КОРЊАЧА У ПАЦИФИКУ

Зашто су корњаче у опасности?

- Тешко успеју да нађу место где да положије јаја
- Корњаче лауте полажу јаја на пустим плажама. Таквих места је све мање, па је размно-

жавање ових рептила данас у опасности.

- Човек их не оставља на миру

Корњаче се плаше купача и туриста, тако да женке избегавају плаже где има људи.

- Смета им светло и губе смисао за оријентацију

Када изађу из љуске јајета, мале корњаче налазе пут до мора тако што се управљају према одблесцима на морској површини. Уколико постоји вештачко светло, младе корњаче ће да се изгубе.

- Затрпана гнезда

Многе плаже нестају под водом, а са њима и гнезда. Мале корњаче неће угледати светло дана. Оне које се излегу, удавиће се.

- Плаже нестају

Плаже нестају под водом или се у њиховој близини граде насеља и хотели.

- Ловци краду јаја

Многе животиње хране се јајима корњача лаута, а то чине и људи ■

Према најновијим научним истраживањима, корњаче лауте у августу напуштају обале Индонезије и пливају ка Средњој Америци. Затим полажу јаја и после две године враћају се у стари крај

ВЕЛИКИ ПУТНИК

Корњаче лауте живе у Атлантику, Индијском и Тихом океану. Присуство корњача лаута примећено је и на Медитерану, крај обала Турске, Израела, Италије, Француске и у близини Сицилије. Чини се да, када доспеју до Гибралтара, лако допливају до Сицилије одакле крећу према северу, ка Корзици, док други део одлази ка Тунису ■

ЛИЧНА КАРТА

ИМЕ:

Dermochelys coriacea

ВЕЛИЧИНА:

Одрасла корњача лаута достиже дужину од 192 центиметра и тежину од 500 килограма. Женке су обично мање од мужјака.

КОРЊАЧЕ!

ЦИН БЕЗ ОКЛОПА

Морска корњача највећа је корњача на свету. Поједине корњаче могу да буду дугачке чак три метра и тешке једну тону. Међутим, морска корњача нема оклоп, али је њена кожа као од гуме, обложена рожнатим плочицама и врло отпорна. Обла леђа мрке боје са беличастим пегама, подељена су у седам режњева тако да подсећају на лауту или мандолину. Стомак јој је бео, а на перајима, дугачким око 70 центиметара, нема канџи ■

МАЈКЕ СВАКЕ ТРИ ГОДИНЕ

Мужјаци корњача лаута живе искључиво у мору док женке сваке три године одлазе на обалу да би положиле јаја. То најчешће чине ноћу и када нема месечине како би избегле ловце на јаја. Најпре ископају рупе, односно гнезда, дубока чак један метар и у свако положе око осамдесет оплођених јаја која су величине лоптице за билијар. Ту је обично још тридесетак неоплођених која се препознају по томе што су знатно мања. После два месеца из јаја се излегу мале корњаче. Пол корњаче зависи од спољашње температуре. Уколико температура прелази 29,5 степени Целзијусових рађају се женке. Нажалост, у садашњим условима, само једна од хиљаду корњача успе да доживи зрело доба... ■

ЛОВЦИ НА МЕДУЗЕ

Корњаче се хране искључиво медузама. Њихова горња чељуст врло је осетљива, тако да не једу готово никакву другу храну. Често се дешава да угину јер прогутају пластичну кесу мислећи да је медуза ■

ВРСТА:

Гмизавац

ПОСЕБНЕ ОЗНАКЕ:

Морска корњача је на прагу истребљења. Верује се да је на свету остало само још 35 хиљада корњача лаута ■

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

Тост-рекорд: мурал уметника Мори-са Бенета направљен од парчића хлеба на једној згради у Аустралији

ЖЕЛИМ У ГИНИСОВУ КЊИГУ

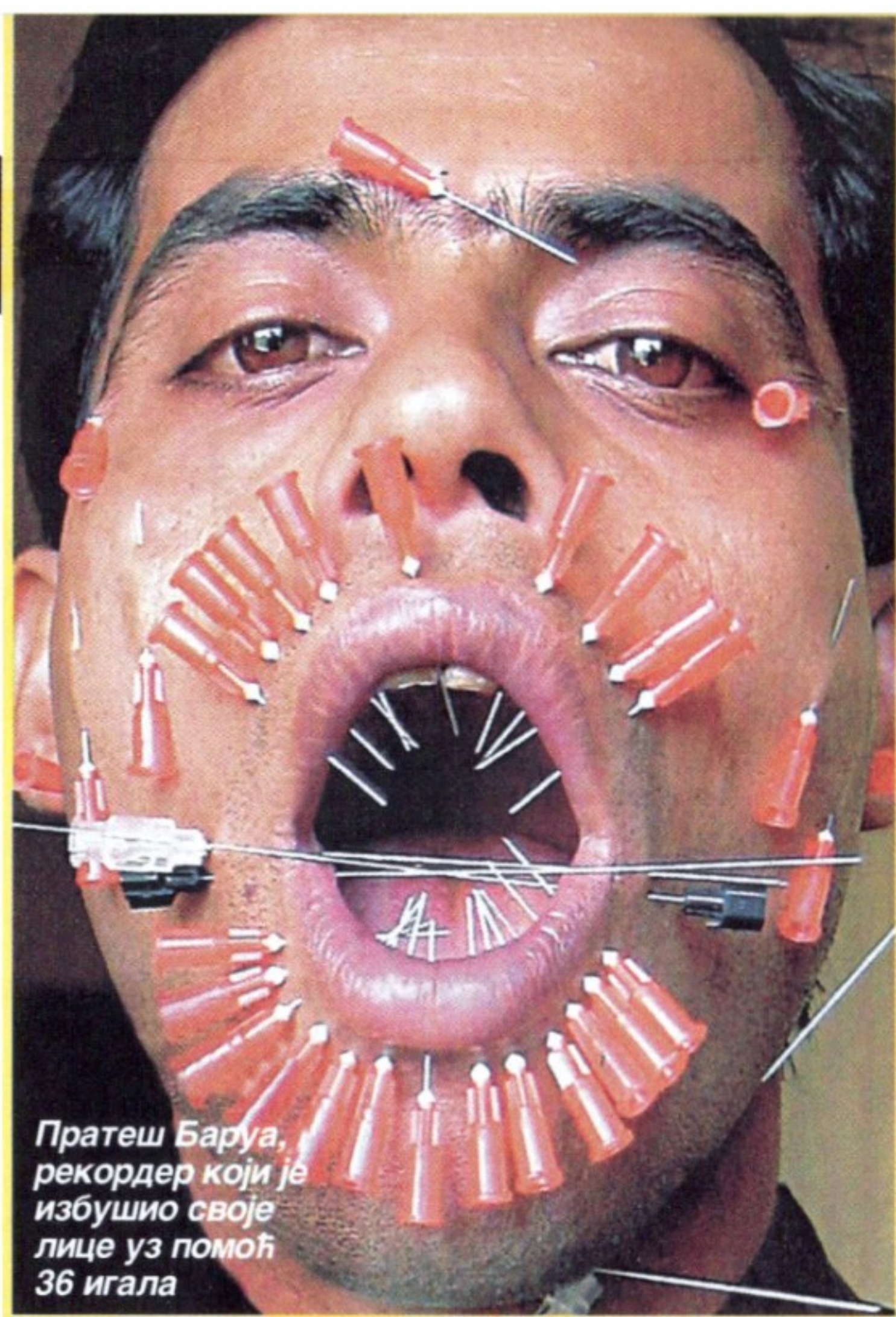
Појединим људима много значи када су у нечему први, односно, када су најбољи међу најбољима. Међутим, нису баш сви склони да се усавршавају у „обичним“ вештинама, као што су рецимо спорт или уметност. Неки људи сањају о томе да једнога дана остану забележе-

ни у Гинисовој књизи рекорда. Али, како доћи до Гинисове књиге? То није нимало лако јер је Гинисова комисија врло строга. Зависно од вештине, тачније категорије, треба проћи кроз оштар одабир и прибавити потребне потврде о истинитости и ваљаности умећа.

На пример, уколико је реч о некој вештини која је блиска спорту, потребно је да је нај-пре овери признати спортски судија. Када неко жели да постане рекордер колекционар, онда је неопходно да његову збирку овери адвокат. Подра-зумева се да су исто тако по-

ребни и видео снимци (филм и фотографије), као и овере-не изјаве сведока.

Али, пре него што будући гинисовац све то прибави, требало би ипак да погледа упутства која су објављена на Гинисовим веб страни-цама на Интернет адреси:

Пратеш Баруа, рекордер који је избушио своје лице уз помоћ 36 игала

КЛАВИР ЗА ЛЕВОРУКЕ

Да ли и леворуки људи могу подједнако добро да свирају клавир? Могу! Али, као и за све остале вештине, потреб-на је вежба. И можда нешто више стрпљења. Постоје пија-нисти – прави виртуози – који су рођени „леваци“, а ипак су вежбањем успели да се толи-ко усаврше, па им је и десна рука постала једнако спретна (и снажна), баш као и лева.

Па ипак, 1998. године, енгле-ски леворуки пијаниста Кри-стофер Сид одлучио је да на-ручи посебан клавир – за лево-руке. Обратио се холандском градитељу музичких инстру-мената, фирми „Полети и Туинман“ са же-љом да му на-праве кла-вир чије

ће жице бити постављене нао-пако. Дакле, с леве стране су високи тонови, а с десне – ду-боки. Будући да је велики део музичке литературе написан тако да је водећа мелодија „у десној руци“, он је могао боље да свира. Сличан клавир на-прављен је 1826. године у Аустрији, тако да су холандски градите-љи копирали већ постојећи инстру-мент.

Неким је можда позната судбина чувеног пијанисте Паула Витгенштај-на (рођеног брата чувеног филозофа Лудвига Витген-штајна) који је за време Првог светског рата био рањен и остао без де-сне руке. Међутим, он није пре-стао да свира. У знак прија-тељства и дивљења према ње-говом стрпљењу и вештини, француски композитор Морис Равел, 1939. године, написао је за Витгенштајна чувени Кон-церт за леву руку који и данас често свирају пијанисти који нису леворуки ■

Најпознатији произвођач клавира на свету – фирма „Стенвеј“, основана пре 150 година

Хула-хуп рекорд:
Лори Ломели
са Тајвана била је
Гинисов рекордер
2001. године.
Вртела је
истовремено
83 пластична обруча!

Раби Абрахам је ушао у Гинисову
књигу као човек који је 2001. године
најдуже провео окован леденом сантом

Снешко Белић висок
чак 31 метар,
направљен у
Ливињу (Италија),
ипак није ушао у
Гинисову књигу

Погача дугачка 13,43 метра, тешка 1168 килограма,
направљена је у Пољској 2001. године

www.guinnessworldrecords.com.
Ту ће наћи потребна објашњења, али и формуларе. Наравно, сваки нови рекорд мора бити мерљив са претходним, већ постојећим. Ако је реч о некој новој дисциплини, Гинисова комисија одлучиће да ли ће уврстити такву

врсту рекорда. Уколико буду прихватили новог такмичара, он ће у року од осам до десет недеља добити формуларе за пријављивање. Онда новајлија креће у светску трку с онима који имају исту страст – да буду Гинисови рекордери ■

Која земља је најгора за...

ЈАДНИ БОГАТАШИ

...болесне?

Демократска Република Конго! Један лекар лечи чак 120.000 становника. То је свакако разлог због којег је живот становника ове земље у просеку тако кратак: 51 година за жене и 44 године за мушкарце ■

...личне слободе?

Северна Кореја, где не постоје ни приватна својина ни приватност ■

...избеглице?

Гвинеја. Ратови између Сијера Леонеа и Либерije, који су трајали током деведесетих година прошлог века, Гвинеји су донели чак 500 хиљада избеглица. И данас те избеглице живе у нељудским условима ■

...дрвеће?

Мадагаскар, где је сеча шума постала застрашујућа појава. Уништено је чак 75 одсто пошумљених површина! ■

...богаташе?

Колумбија. Отмице богатих у овој земљи су свакодневна појава. Криминалци на овај начин „зараде“ годишње бар 420 милиона евра! Чак 4000 људи било је отето у Колумбији 2000. године, од којих један страни држављанин недељно! ■

...децу?

трајао од 1991. до 2001. године, пет до десет хиљада малишана било је приморано да се бори. Имали су између 7 и 14 година. Никада нису имали прилике да иду у школу, а они који су захтевали од њих да се боре, давали су им чак и дрогу ■

Сијера Леоне. Према званичним подацима, за време грађанског рата који је

Шта одлучује у вожњи аутомобила?

ШУМИ, ШУМИ, НИСИ РАВАН ГУМИ!

Важније су од Шумахера и свих осталих тркача. Ако нису како треба, возач не може много да учини. Само четири гуме могу да одлуче победника неке велике награде формуле 1, али и да промене могућности и понашање на путу било ког па и обичног аутомобила.

Година 2003. остаће запамћена у свету формуле 1 као година гума – никада раније пнеуматици нису били од веће одлучујуће важности највећих светских трка: Михаел Шумахер против брата Ралфа и Финца Кимија Рајконена, „Ферари“ против „Вилијемса и Мекларена“ и, пре свега, „Мишлен“ против „Брицстоуна“.

Погодити праву мешавину гуме за врсту писте возачу значи могућност победе у трци, погрешити је значи остати кратких рукава. То се догодило „Ферарију“ који је у тркама за Велику награду Европе на Нирбургрингу, Француске у Мањи-Куру и Немачке у Хокенхајму био беспомоћан не због аутомобила већ због гума на точковима.

На писти у Хокенхајму Шумахер је због пробушеног пнеуматика на четири круга испред циља с другог места пао на седмо. Случајност? Хисао Суганума, технички директор фабрике гума „Брицстоун“, био је принуђен да призна: „Ферари је изгубио због грешке на нашим пнеуматима!“

„Брицстоун“, у ствари, није стигао да побољша пнеума-

педесет

Да бисмо направили савршену аутомобилску гуму, упоређујемо шапе белих медведа прилагођене снегу и леду са шапама мрких медведа који више воле суву подлогу. И надамо се да ћемо од природе сазнати тајну – каже Хинерк Кајзер, главни инжењер једног од најпознатијих произвођача гума

тике, а „Мишлен“ јесте, променивши у рецепту за прављење гума два мала састојка. Да се болиди „Вилијемса и Мекларена“ претворе у ракете залепљене за асфалт, било је довољно повећати ширину предњих гума за 2,54 центиметра и мало смањити притисак пумпања.

Рубенс Барикело у „ферарију“

На болиду формуле 1 и најмања ситница доприноси стварању равнотеже неопходне да се сваки круг писте пређе брже. „Ферари“ је

с пнеуматима „брицстоун“ ишао на карту повећања

брзине: предње гуме уже, широке 32,96 центиметара, побољшавају аеродинамичност аутомобила. „Вилијемс и Мекларен“ дали су предност приањању у кривинама стављајући на своје болиде предње гуме

широке 35,5 центиметара, максимум дозвољен правилима.

Писте су дале за право француским пнеуматичима „мишлен“, то јест, болидима „Вилијемса и Мекларена“. „Брицстоун“ је морао да исправи грешку. Трка за Велику награду Британије у Силверстоуну била је једна од најлепших ове сезоне и, на велико чудо, победио је Рубенс Барикело у „ферарију“ са „брицстоун“ пнеуматичима!

Формула 1 је екстремни свет у коме је све на ивици. Свет који се не може поредити са свакодневним: обични аутомобили, обични аутопутеви и пнеуматици далеко су од писта и болида формуле 1.

Притисак у гумама, на пример. На болиду формуле 1 пнеуматици једва да су напумпани. Притисак у њима износи, у зависности од писте и типа пнеуматика, између 0,9 и 1,6 бара. У гумама обичних аутомобила тај притисак је око 3,2 бара – у ствари 3,2 бара јер разлика између атмосферског притиска и читавања на манометру је око 1 бар.

Један сет 3500 евра

Точкови аутомобила формуле 1 круте су структуре и сами би могли да држе тежину аутомобила; мала напумпаност обезбеђује ширу основу ослањања на подлогу и, према томе, боље приањање. „Обичан“ ауто тешко да би могао да се вози у таквим условима.

Део предње гуме једног „ферарија“ на крају трке за Велику награду Британије у Силверстоуну 2003. године

ФЕРАРИЈЕВА „СТОПАЛА“

Газећи слој
Синтетичка трака
Влакна (угљеник,
кевлар и челик)
Непропусни слој
Пумпање азотом

Наплатак од
магнезијума

Бок гуме

Вентил за пумпање
(„мекларен“ и „заубер“
имају сензор који возачу
показује промене притиска)

Гуме формуле 1 смишљене су да јуре у готово идеалним условима: аутомобил је савршено изbalансиран, асфалт тркачке писте бољи је од асфалта било које улице или аутопута, предвиђено је да гуме трају између 80 и 200 километара. Цена једног сета од четири пнеуматика формуле 1 креће се око 3500 евра!

Први корак у прављењу пнеуматика одређује околина у којој ће се кретати, па се према тим условима бирају и мешавина и шара газећег слоја. За зимске гуме које треба да буду прилагођене хладноћи и влази користе се веома меке мешавине с великим делом природне гуме која обезбеђује висок „grip“, односно, коефицијент приањања за тло, али се брзо хаба на летњим температурама.

Мали удео природне гуме

Газећи слој зимских гума састоји се од низа ламела које се хватају за клизаву подлогу као што је, рецимо, снег. Аутомобилска гума, док се окреће, отвара и затвара мале отворе који се виде на газећем слоју где раздвајају ламеле, „убада“ подлогу и хвата се за њу одржавајући аутомобил на путу. То непрекидно отварање и затварање ламела изазива буку типичну за зимске гуме.

Пнеуматици спортских аутомобила на супротној су

страни. Њихов газећи слој је тврд, прилагођен температурама које се услед трења развијају при великим брзинама. Због тога се користе синтетички материјали као што је вештачка гума бутил и релативно мало природне гуме.

Између те две крајности налазе се обични пнеуматици с газећим слојем мање-више прилагођеним киши или већој брзини.

ПРАВИЛА ЗА ГУМЕ У ФОРМУЛИ 1

Од незваничних тренинга у петак до трке у недељу сваки возач има на располагању готово 70 пнеуматика: 28 за влажну стазу и 40 за суву.

ПЕТАК Возач бира 12 пнеуматика за суву стазу. Од свих њих само 8 могу да буду исте мешавине (мање-више меке). Ниједан од тих пнеуматика неће бити коришћен за трку.

СУБОТА Пошто је изабрао мешавину, возач добија 7 сетова од по 4 гуме, то јест, 28 пнеуматика. Међу њима организатори трке насумце бирају 4 сета пнеуматика које ће возач користити за квалификациони тренинг тог поподнева.

НЕДЕЉА За време трке возачи могу да користе свих 7 сетова пнеуматика, било нових било оних коришћених претходног дана.

Трење до кога долази између пнеуматика и подлоге настаје услед два фактора који сарађују да би се аутомобил задржао на путу.

Први се зове хистерезис

и механичко-физичког је порекла: на микроскопском нивоу површина гуме увлачи се у бразде подлоге до словце се хватајући или лепећи за њу. Други фактор је хемијски: молекули гуме и подлоге везују се, мада слабо. Што је мешавина пнеуматика мекша газећи слој се боље прилагођава подлози, повећава „grip“ и, истовремено, убрзава трошење пнеуматика.

Што је, с друге стране, мешавина чвршћа отпор обртању гума је мањи, мања је потрошња горива и пнеуматици дуже трају. На штету приањања пнеуматика за подлогу. Избор врсте гума зависи, значи, од типа аутомобила, климатских и услова подлоге, али и дубине цепа власника аутомобила.

Сви жале за гумама slick

У формули 1 возачи имају на располагању три типа пнеуматика: за суву подлогу, за влажну подлогу и интермедијалне. И ту мешавина и шаре газећег слоја зависе од потребе. Ако је писта сува, користе

ЧИТАЊЕ ОЗНАКА НА ПНЕУМАТИКУ

Тјублес
гума

Број
хомологизације

Ознака величине
(пречник наплата
према висини)

Брзинске
карактеристике у км/х
(P=150; Q=160; R=170;
S=180; T=190; X=210;
V=240; W=270; Y=300
ZR=преко 240)

Највеће дозвољено
оптерећење. Највећи
притисак пумпања

Земља
производње

Шифра
произвођача
и датум
производње

1 Газећи слој је површина додира пнеуматика с подлогом. Мешавина од које је направљен одређује особине приањања пнеуматика.

2 Двоструки најлонски појас. То је врста траке лепљиве са обе стране да би омогућила везу између појаса од челика и газећег слоја.

3 Појас од два слоја челичних жица које пнеуматику дају стабилност и кружни облик и побољшавају му перформансе и век трајања.

4 Бок гуме штити каркас од оштећења и атмосферских утицаја.

5 Слој за ојачање пете утиче на прецизност управљања.

6 Бочни део челичног појаса преноси команду волана на пнеуматик и битно утиче на удобност и прецизност управљања.

7 Појас од малих снопова челичних жица обложених гумом чврсто држи пнеуматик на наплатку.

8 Каркас је непропустљив и састоји се од синтетичког материјала гумираног рејона и полиестера. Држи ваздух у пнеуматику.

9 Унутрашњи слој облагања. У случају тјублес пнеуматика унутрашња облога замењује унутрашњу гуму.

трећи број (R15) је код који означава унутрашњи пречник наплатка на који тај пнеуматик може да се монтира.

Па, од почетка прављења гума до данас број иза попречне црте, висина бока према ширини пнеуматика, непрекидно се смањивао: од 98 1924. године до 30 на најспортскијим данашњим пнеуматима.

Ниски бок има бар две велике предности. Као прво, повећава се бочна крутост гума чиме се битно побољшавају особине возила у кривини. И, друго, у складу с пречником пнеуматика омогућава се да се праве све већи точкови и унутра остави више простора за огромне кочионе дискове неопходне да се заустави возило чија је брзина и до 300 километара на сат.

„Да бисмо нашли идеалну гуму, поредимо шапе белих медведа, прилагођене зими и леду, са шапама мрких медведа који више воле суво тло. Надамо се да ћемо од природе научити тајну савреног приањања“, каже Хинерк Кајзер, главни инжењер пројекта пнеуматика „Континентала“, водеће фирме пнеуматика која снабдева највеће аутомобилске индустрије. ■

Бојана Дожић

се пнеуматици са четири уздужна жлеба широка 1,4 центиметра, дубока 2,5 милиметара и на међусобној раздаљини од по 5 центиметара.

Конструктори тркачких аутомобила још нису прежалили старе гуме зване slick (слик), данас забрањене. То су веома широки пнеуматици, потпуно глатког газећег слоја који су у кривинама пружали максимум приањања и по дужини, и при убрзавању, и при кочењу. Забрањени су да би се ограничиле брзине болида.

Данашњи пнеуматици су ужи, а жлебови смањују површину додира са асфалтом. Тако се смањује приањање пнеуматика, а с њим и брзина болида у кривини што је за возаче безбедније.

Трк у бокс

Пнеуматици за влажну стазу најмекши су од свих који су возачима на располагању. Направљени су искључиво да савршено функционишу када је киша, па, ако се писта осуши, сви возачи трче да им промене гуме за нове услове. Предност коју тиме стичу увек надокнађује секунде изгубљене одласком у бокс.

Шаре гума за кишу направљене су да избаце што више воде између пнеуматика и подлоге да би се избегло проклизавање, појава позната као aquaplaning. До ње долази када газећи слој више није у стању да прими воду

са асфалта, па се „водени“ пнеуматик обрће на „воденој“ писти и трење је равно нули.

У свету формуле 1 величина и облици гума зависе

Све нижи бок

Гуме су се у међувремену прошириле, постале тврђе и промениле шаре на газећем слоју. Оно што највише пада у

РУПА НА ГУМИ

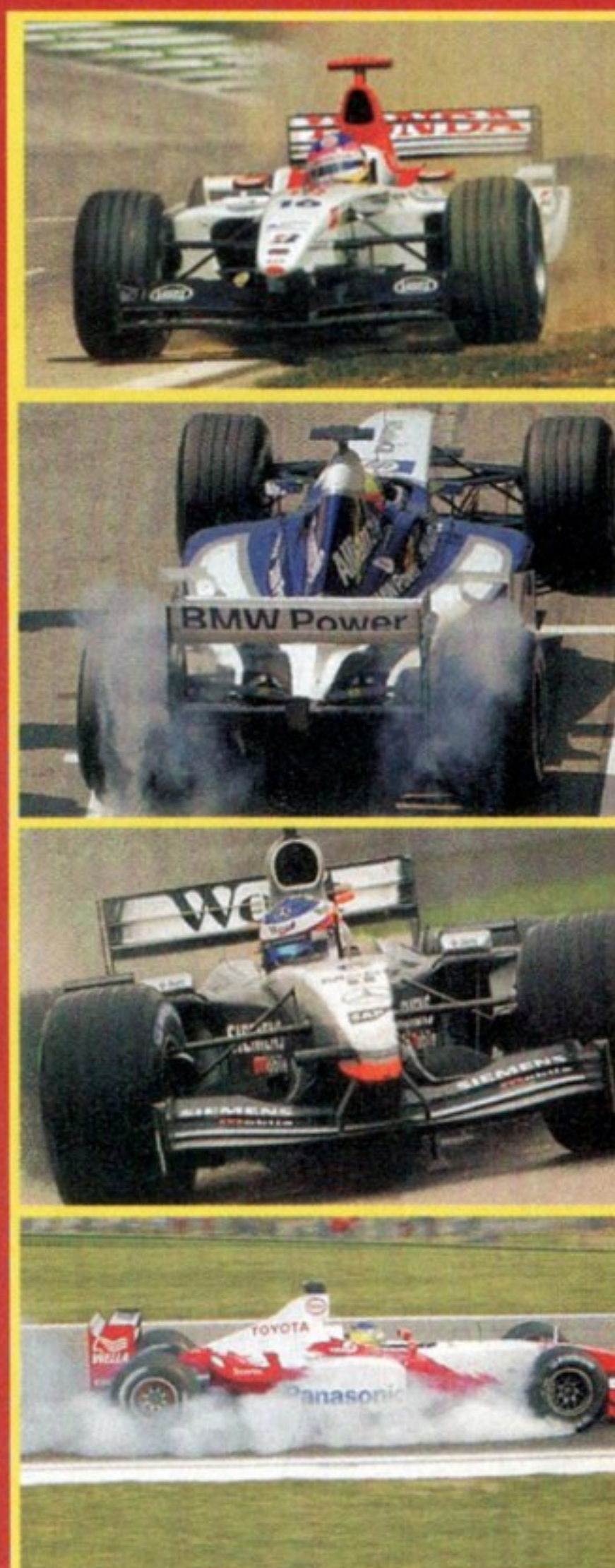
Захваљујући новој технологији не мора да се стане ни када се гума пробуши.

Када се гума пробуши, наплатак (фелна) належе директно на пнеуматик. У таквом случају, са обичним гумама, није могуће возити даље јер ће наплатак за свега неколико метара пнеуматик исећи ако се вози право, односно, пнеуматик ће испасти из свог положаја уколико се скреће. Пнеуматици Emt фирме „Goodyear“ изнутра имају ојачање захваљујући коме, чак и када је пнеуматик потпуно испумпан, може да се вози још један километар брзином од 80 километара на сат. Када се пнеуматик нађе на „земљи“, наплатак лежи на ослоњу од нарочитог материјала који се не прегрева од трења и не кида у вожњи. Други хоризонтални ослонац не дозвољава гуми да исклизне из свог места и омогућава одржавање извесне контроле над возилом. Пнеуматици Emt могу да се уграде и на обичне наплатке.

од строгих правила. На аутопутевима и улицама града сасвим је другачије. Произвођачи аутомобила желе пнеуматике који могу да се уграде на сваки модел аутомобила; европске директиве захтевају конструктивне стандарде да би се осигурала безбедност на путевима; могућности аутомобила су такве да се постижу брзине које се колико пре двадесетак година нису могле ни замислити. Данашњи путнички аутомобил креће се брзином којом се осамдесетих година 20. века дичио спортски.

очи јесте висина бока пнеуматика, његовог „вертикалног“ дела, која се с временом прилично смањила. У низу бројева који означавају димензије аутомобилских гума висина бока налази се одмах после попречне црте као проценат ширине газеће површине.

На гуми обележеној, на пример, 195/60 R15 први број (195) показује у милиметрима ширину пнеуматика монтираног на оплатак, али без оптерећења; други број (60) показује да је бок висок 60 одсто од ширине пнеуматика (117 милиметара у овом случају);

Тренуци највећег стреса за пнеуматике формуле 1: кад излете с писте, по киши, полазак са старта и кочење

ЗАШТО КАКО?

ЗАШТО овце беже испред аутомобила, а не скрену у страну?

Можда одговор лежи у њиховој природи јер овце су одувек прогонили вукови и велике дивље мачке. Ако је нека и покушала да скрене испред прогонитеља, он ју је пресрео.

Међутим, скрене ли ловина у последњем тренутку, исход је други. Рецимо, зец је у томе прави мајстор. Кад се хрт устреми на њега, зец ће муњевито скренути у страну и пас ће га промашати.

Људи често потцењују овце. Оне једно време трче испред аутомобила, а затим се баце у страну. Али, све док аутомобил иде право, овца ће покушати да побегне трчећи испред њега. Није то последица „вуненог“ мозга, него

логично понашање. Овце се нађу на путу обично у сеоским крајевима где су друмови опасани стрмим насипима, стенама, живицама, оградама... Овца схвата да, ако не може да побегне по правом путу, нема баш никаквих изгледа на стрмини, па зато покушава да возилу умакне трчећи испред њега.

Ако се брзина возила смањи да овца помисли како би могла да победи у трци с препрекама, она ће да скрене у страну. Такав потез најчешће се показао као исправан јер већина возила неће да прати овцу изван пута.

Људи покушавају да побегну возилу које им се приближава и настоје да се домогну ивице пута. Будући да има знатно више људских жртава, могли бисмо много тога да научимо можда баш од оваца ■

ШТА се збива кад муња погоди воду? Угину ли тада све рибе?

ШТА бива с људима који се возе бродом с металним трупом?

Кад муња погоди водену површину, електрицитет појури на много страна. Због тога се разводи у облику полукугле, где се снага пражњења коју је изворни удар носио брзо осипа. Када би муња погодила рибу или ако би риба била близу места удара, очигледно је да би настрадала.

Муња има температуру од неколико хиљада степени, тако да доводи до испаравања воде око места удара. То изазива ударни талас испод површине који не само да угрожава рибе него и људе који роне и на знатно већој удаљености – на више десетина метара.

Кад би се неко нашао на броду с металним трупом довољно близу удара, био би снажно погођен. Будући да метали проводе струју знатно боље него вода, удар муње прошао би кроз брод пре него кроз воду.

Код удара муње, најбоље је бити унутар затвореног пловила, као што је брод с металним трупом, или под водом.

У деветнаестом веку физичар Мајкл Фарадеј показао је да унутар затвореног металног кућишта нема електричног поља. Доказао је то тако што је ушао у мрежасту кавез и на њега пустио вештачку муњу. Кад је неозлеђен изашао из кавеза, изненађени су били сви осим самога Фарадеја ■

ДА ЛИ рибе прде?

Вероватно се мисли да рибе не пуштају ветрове јер се ретко виде мехурићи из њиховог аналног отвора.

Међутим, у рибљим цревима развија се гас који излази кроз анални отвор, слично као и код већине других животиња. Пре избацивања, измет рибе је у танкој желатинској цевчици у којој су и гасови који настају током варења. Та фекална цевчица или потоне или плута на води. Но, будући да многе рибе поједу измет, такве цевчице обично не потрају дуго.

Међутим, морски тигар усавршио је вештину прдења као помоћног средства за плутање. Овај морски пас исплива на површину и прогута ваздух који му улази у желуцац. Затим кроз анални отвор испушта онолико ваздуха колико му треба да би се одржао на жељеној дубини ■

ОТО ОЛТВАЊИ

Јеси л' је видео?", драо се Фића к'о нездрав претрчавајући двориште. „Јеси ли видео новог психолога?"

Остала деца су му се бојажљиво склањала с пута. Затекао ме је како девојчици из суседног одељења на десетак метара од себе не дозвољавам да сиђе са вртешке. Бледа и успаничена, не знајући шта се дешава, чврсто се држала за шипке захукталог карусела. Скрено сам поглед у правцу Фићиног испруженог кажипрста и угледао је.

Нисте је могли промаштити. Громада посред стазице давала је све од себе да стигне до главног улаза школске зграде. Имала је на себи хаљину на цветиће величине индијанског шатора. Гегала се весело, болно споро, неким чудом не пуштајући ни кап зноја са себе.

Била је огромна.

Нисам могао да скинем очи с ње.

„Упознај госпођицу Брадић", рекао ми је Фића тријумфално на увце. „Шта мислиш колико је тешка?"

Читава двориште осматрало је њено котрљање у тишини.

„Барбика", изустиио сам.

Сви су ме чули. Надимак се, наравно, примио. Пре него што је ушла, на трен је застала, и од свих очију деце на пољанчету која су разјапљених вилица пратила њен долазак, погледала право у моје, сигуран сам у то. И намигнула ми.

Несвесно сам пустио девојчицу да сиђе са вртешке и уплакана отрчи ка згради. Нисам се много бринуо, знао сам да ме неће тужакати. Нико никада није.

„Шта ћемо", рекао је Фића лижући сладолед; натерао је био најближег деака да му поклони неначет корнет.

„Водиш." Пљунуо сам у траву. „Дај ми шансу да те стигнем. Ред је."

„Добро. Бирај ратника."

„Шалиш се. Бирам њу."

„Е, онда ја морам географичарку. Нисмо се још играли с њом."

Слегнуо сам раменима. „Нисмо имали достојног противника."

Наставница географије била је велика жена. Говоркало се да тежи око сто педесет кила. Нова психологичарка, Барбика, била је позамашнија и од ње.

„Шта ћемо?", питао је Фића.

Насмешио сам се. „Постоји само једна игра за њих две."

Прва три часа нисам могао да избијем Барбику из главе. Фића ме је пронашао на великом одмору и панично ми открио да су из његовог одељења један по један одлазили код новог психолога на упознавање.

„Не допада ми се то", рекао је.

„Колико пута морам да ти кажем? Не могу нам ништа."

„Можда је Манојло пропевао. Знао сам да ћеш претерати."

Бивши психолог. Матори Манојло. Смрачило ми се пред очима када сам га се сетио. „Манојло више неће певати", рекао сам.

Фића ме је погледао с мешавином забринутости и збуњености. „Ниси га ваљда...?"

„Нисам." Насмејао сам се. „Али, к'о да јесам. Неће више никога гњавити."

„Ах."

Гледајући га како нервозно тражи нову жртву међу доконом децом на ходнику само да би се смирио, донео сам одлуку. „Играћемо вечерас."

Видело му се на лицу како мисли да је рано, али пристао је јер се плашио да ће нас открити. Увек се плашио. Не знам како је уопште прешао у вођство.

Чекао сам је на крају ход-

ника после седмог часа. Склизнуо сам јој у главу и шчепао је док је закључавала канцеларију: била је моја пре него што ме је угледала. Уздахнула је гласно и дубоко, к'о после урањања у ноћну воду или благог потреса струјом. У очима сам јој видео ужас.

Повео сам је ка фискултурној сали.

У почетку сам тешко управљао њом, али временом је постајало лакше. Тако сам замишљао учење вожње багера. Или двадесетотонца. Или велике дизалице. Требало је само сконтати фазоне.

Утонули смо у гробну тишину сале у којој нас је чекао Фића са географичарком. И читава школа на трибинама. Осетио сам буве у стомаку.

Фића је са другог краја сале разгибавао свог ратника: госпођа Манојловић је ломила прсте и истезала леђа. Видело се да је срећан што нас види: магарац је веровао да ће победити. Покрај мене Барбика је цикнула осетивши мој бес к'о убуд у своју стражњицу.

Да бих је умирио, почео сам и ја њу да размрдавам, онако како сам видео да борци раде на телевизији: спуштала се полако ослањајући се длановима о бутине. Изгледала је опасно. Чак је и публика коју смо довели била одушевљена. Смешила ми се победа.

„А да почнемо?", рече Фића.

„А да ти ја позајмим томпус?", рекао сам му, а он се насмејао.

Натерали смо их да заузму позицију у центру. Чекале су у полусагнутом ставу, мрмљајући нешто себи у браду, мимо своје и наше воље, бледе, помодрих усана. Жедне крви.

Пажљиво сам пратио Фићу гледајући га у очи, ишчекујући када ће изгубити живце.

Чим се то догодило, пустио сам Барбику на географичарку која је већ била полетела у напад. Пре него што су стигле да ухвате једна другу у загрљај, страшно су се куцнуле челима. Госпођи Манојловић пуче аркада. Требало је још доста да вежбамо, знам, али за то нисмо имали времена. Морао сам да га добијем.

Навео сам Барбику на још један судар главама. Њој није било ништа, али се зато Манојловићкино лице облило црвеним.

„Хеј!", протестовао је Фића, али ја се нисам обазирао. Љутито је набрао чело, а географичарка се обесила мојој Барбики о гушу – вратне жиле јој поискашаше к'о челична ужад. Онда је Фића одрадио прљави маневар: Манојловићка се свом тежином пустила уназад и повукла Барбику за собом.

MO!

Колективни уз-
дах у сали.

Моја ратница
се тешко занела
у страну, помери-
ла читаву фискул-
турну салу за центи-
метар-два, затим се
ослободила загрља-
ја, кратко ослони-
ла на лево коле-
но, издигла и

јурнула на противницу. Видео сам
како се страх у географичарки-
ним очима одражава у Фићиним:
крв му је јурнула на ноздрве.

Ударац је био страшан.

Географичарка је одлете-
ла неколико струњача да-
ље. Фића је нервозно бри-
сао нос безуспешно по-
кушавајући да подигне
свог ратника. Барбика
јој је нонша-

лантно пришла, шчепала је
за ногу, 'ладно завртела не-
колико кругова и зафрљачи-
ла према Фићи. Само је не-
стао испод сто педесет кила
живе ваге. У сали аплауз.

А онда се Барбика окрену-
ла. И пошла ка мени.

Прилазила ми је, велика,
знојава и бесна; све већа.

Покушао сам да је шчепам.
Покушао сам још једном.

Није ишло.

Стала је испред мене и
рекла: „У овој школи се ви-
ше нећете глупирати.“

Ја сам се само спустио у
турски сед.

У зору је стигла екипа
да почисти. Географичар-
ку су изнели до амбулант-
них кола на носилима, а
Фића и ја смо добили сим-
патичне металне кациге
од којих ништа нисмо ви-
дели. Од којих ништа ни-
смо могли.

„Све ће бити у реду“, го-
ворио ми је лик који није
звучао као обичан болни-
чар док нас је водио. „Тре-
бају нам такви као што сте
вас двојица. Идете на једно
место где ћете упознати
нове другове. Тамо где су
сви као ви.“

Тамо где су сви... исти.

Када су нас утрпали у ка-
мионет, скинули су нам ка-
циге да би нас везали за
седишта.

„Како су нас ћапили?“,
шаптао је Фића не дижући
поглед. „Шта се догодило?“

Кроз прозор сам видео
део дворишта и у њему не-
колико девојчица са којима
сам се најрадије играо. Во-
лео бих да ми се није учи-
нило да на њиховим лици-
ма видим олакшање.

А ту је била и она. Стајала
је поред улазних врата шко-
ле и плескањем позивала
децу унутра. Када је испра-
тила последњег, ставила је
руке у џепове кецеље и по-
гледала према мени.

Барбика. Ипак нам је до-
шла главе.

„Знаш зашто сам изгубио
контролу над њом?“, рекао
сам коначно Фићи. „Уживала
је. То још нисам доживео.
Уживала је, човече.“

Спустио сам главу да не
бих заплакао.

Пре него што су нам врати-
ли кациге на главе, а возач
упалио мотор и одвезао нас
одатле, њен несташни осмех
урецао ми се у мозак до кра-
ја живота ■

Илустровао Добросав Боб Живковић

ИЗВЕШТАЈ СА
ИСТОЧНОАЗИЈСКОГ
ЛЕТАЧКОГ ПУТА

ПТИЧИЈИ ГУРМАНЛУК

Кад се обележи прстеном око ноге, орнитолози тачно знају колико је птица стара и кад је ухваћена. Кад је следећи пут ухвате, научници ће одредити колико је времена на путу и колику раздаљину је превалила.

Иако су неке од ових птица ситније од врабаца, а неке величине кокошака, имају много тога заједничког. Пре свега, припадају истој породици – Scolopacidae. Током шест месеци те шљуголике птице башкаре се на плажама и у мочварним пределима око места Брум, у западном делу Аустралије. А има их више од седамсто педесет хиљада, што је највећи број ове врсте птица на свету. Од седамдесет различитих пернатих припадника исте породице педесет су птице селице.

Како се приближава март, шљуге полако почињу да се припремају за далеки пут. Толико појачају исхрану да, пошто се хране ситним бескичмењацима и инсектима, шљуга дневно педесет шест

**Хиљаде ових птица сваке године
превали 12.000 километара дуг
пут од Аустралије до Сибира
само да би се најеле комараца!**

поједе и до четрдесет хиљада различитих животињаца. У потрази за храном ове птице проведу и по осам сати, потом се одмарају четири сата, па опет једу. Због толике прождрљивости, телесна маса повећа им се између педесет и сто одсто.

Током априла и маја, када је погодно време, птице су спремне за велику пустоло-

вину, лет до Сибира. Оне лете у циклусима од три ноћи и три дана, без прекида и одмарања, преваљујући одједном по хиљаду петсто километара. Да претходно нису „набациле“ велике наслаге сала, не би успеле да издрже толики напор.

На путу од Аустралије до Сибира шљуге се заустављају на одређеним, већ устаљеним местима у Јапа-

ну, Кини, Русији да се одморе и прикупе снагу. Пошто треба да пређу раздаљину од чак дванаест хиљада километара, неколико пута током сеобе надокнађују неопходну тежину, али поново је губе кад се упусте у нову деоницу пута. Када напакон стигну до одредишта, већ је почетак јуна. Тај и наредни месец, јул, шљуге у Сибиру остају да на свет донесу младе.

Дугачки пут шљуга селица међу орнитолозима познат је под именом *пернати друм*, односно *источноазијски летачки пут*. Аустралијски, јапански и кинески стручњаци, заједно с орнитолозима других земаља света, усвојили су договор по коме се обавезују на сваку врсту помоћи овим

ПОДРУЧНИ
ЗАБАВНИК

21. 11. 2003.

Птице почетком марта крећу у велику пустоловину непогрешиво проналазећи пут, као што то раде и припадници ове врсте већ вековима

ПТИЧИЈА ОПСЕРВАТОРИЈА

Птичија опсерваторија, на око 2400 километара северно од Перта, основана је у Бруму 1988. године. Задатак опсерваторије је да заштите шљуке селице које живе у том подручју и одакле полећу на дуг пут. Иначе, тај део Аустралије изузетно је погодан за живот птица из породице Scolopacidae, али и око триста других врста, што чини једну трећину пернатих становника Зеленог континента.

О чудесној пустоловини блатарића, шљук и шумских шљук више на сајту:

<http://home.it.net.au/~austecol/observatories/broome.htm> ■

родитељи не воде посебну бригу. А голуждрави и нејаки младунци имају тако кратке и слабашне кљунове да њима не могу да чепрају по земљи у потрази за ситним бескичмењацима. Да би ојачали, потребан им је добар залагај, а место где су се излегли врви од комараца. Само треба да отворе кљун и комарци сами улете у уста. То је разлог зашто се ове птице селе.

Пошто хране има у изобиљу, пернати младунци врло брзо ојачају и, кад дође време, заједно с родитељима спремни су за далеки пут

до сунчаних плажа Аустралије. Кад би шљуке остале у Сибиру, на арктичкој зими, то би за њих значило сигурну смрт. Зато су ове птице већ почетком октобра поново у мочварним пределима око Брума. До тада, птићи довољно одрасту и могу сами да се брину о исхрани.

А онда, кад куцне час за селидбу, опет су на путу. Рачуна се да, током живота, шљуке превале толику раздаљину да би могле да одлете до Месеца и врате се на Земљу ■

В. С.

невероватним пернатим летачима.

Поједина удружења, као оно у Бруму, хватају птице и обележавају их прстеном око ноге. Ако се догоди да, током пута, неко удружење ухвати шљук с прстеном, утврђује колику је деоницу већ прешла, колико је изгубила на тежини, проверава пол и старост.

Поставља се питање за-

што птице породице Scolopacidae улажу толики напор да би доспеле на једно од најнеприступачнијих подручја, које је осталим становницима Земље непривлачно за живот.

Иако на арктичком појасу лето траје кратко, облаци комараца и других инсеката који лете ниско над водом дословно преплаве те пределе. О птићима, који тек угледају светло дана,

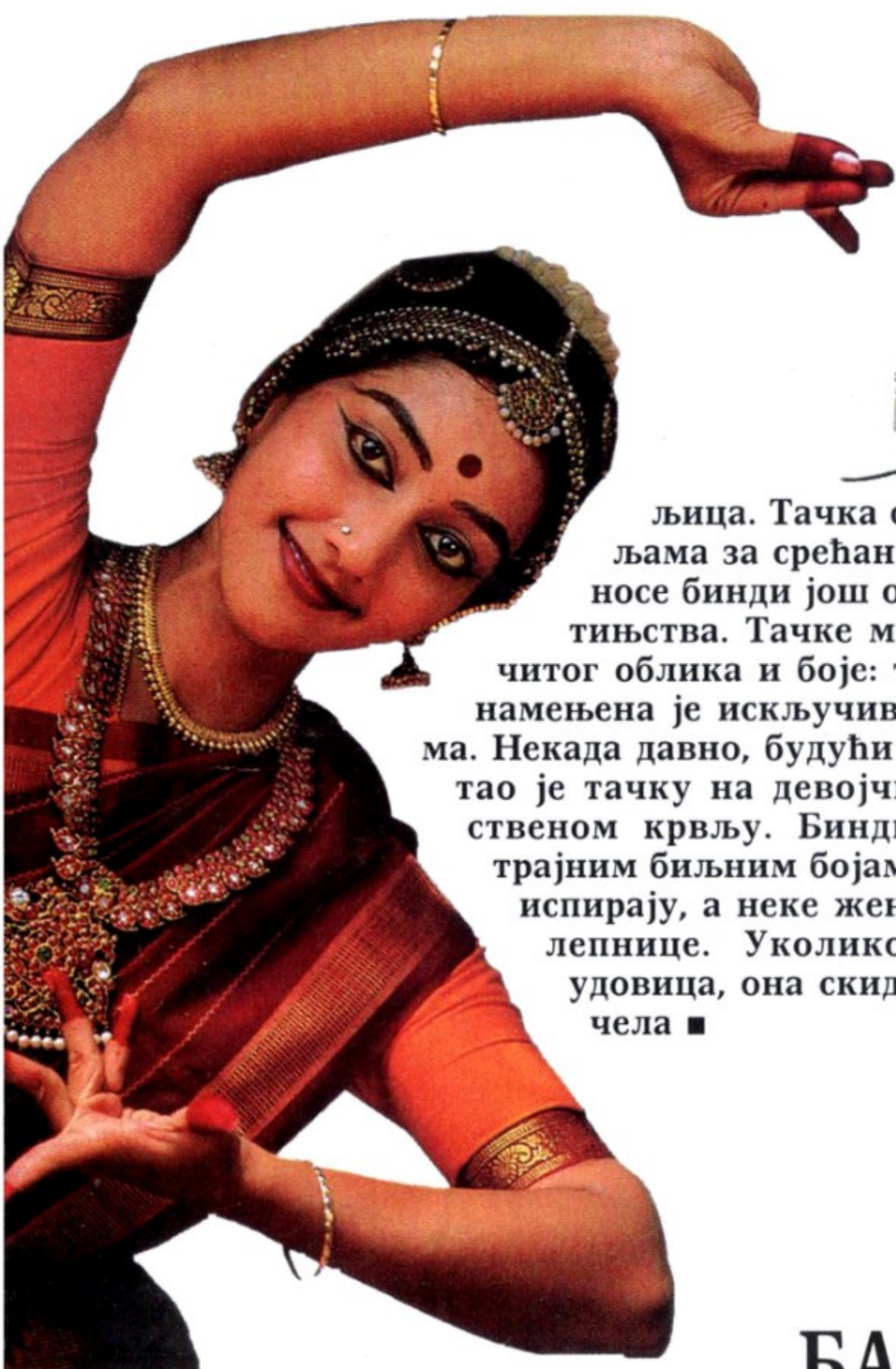

ТАЧКА ЗА СРЕЋУ

Зашто неке Индијке имају обојену тачку на челу?

СЛАВИЦА
Ужице

Тачка на челу коју носе Индијке назива се бинди, што на хинду језику значи кап-

љица. Тачка се ставља са жељама за срећан живот. Девојке носе бинди још од најранијег детињства. Тачке могу бити различитог облика и боје: тачка мрке боје намењена је искључиво удатим женама. Некада давно, будући младожења цртао је тачку на девојчином челу сопственом крвљу. Бинди данас цртају трајним биљним бојама које се тешко испирају, а неке жене користе и наlepнице. Уколико жена остане удовица, она скида бинди са свог чела ■

СВЕТ ДУБИНА

Занима ме до којих дубина у мору могу да се сретну жива бића.

СВЕТОЗАР ЂУКИЋ
Кикинда

Не постоји одређена дубина мора и океана на којој нису примећени неки облици живота.

● До прве половине прошлог века веровало се да је преживљавање на дубини мора или океана у тесној вези са Сунчевим зрацима и условима за одвијање процеса фотосинтезе, што је основа сваког ланца исхране. Зато се и мислило да је живот у океанима ограничен на површинске слојеве.

● Сви су се изненадили када су седамдесетих година прошлог века батискафи и нарочите подморнице почели да истражују морско дно. Тада је откривено да на хиљадама метара дубине енергија, коју иначе обезбеђује Сунчева светлост, настаје и од топлоте вулканских гасова у близини раселина на морском дну.

● Ти топли подводни извори који имају температуру и до 300 степени Целзијуса брзо се хладе у додиру с морском водом таложећи састојке сумпора. Они служе као храна хиљадама микроорганизама, а они, потом, другим живим бићима.

● У екосистемима морских дубина присутне су и многобројне бактерије, ситни мекушци, црви-чистачи и рибе застрашујућег изгледа. Рекорд држи риба *Abyssobrotula galathea*, која живи чак на 8372 метра дубине. У амбису крај Маријанских острва у Тихом океану, највећој дубини мора на нашој планети, нађене су бактерије, једноћелијски организми, мекушци, па чак и сићушни љускари ■

Овај
*Echiostoma
barbatum*
виђен је на
дубини од
2500 метара

БАРОМЕТАР ЗДРАВЉА

Чула сам да и на ноктима може да се „види“ стање нашег здравља. Како је то могуће?

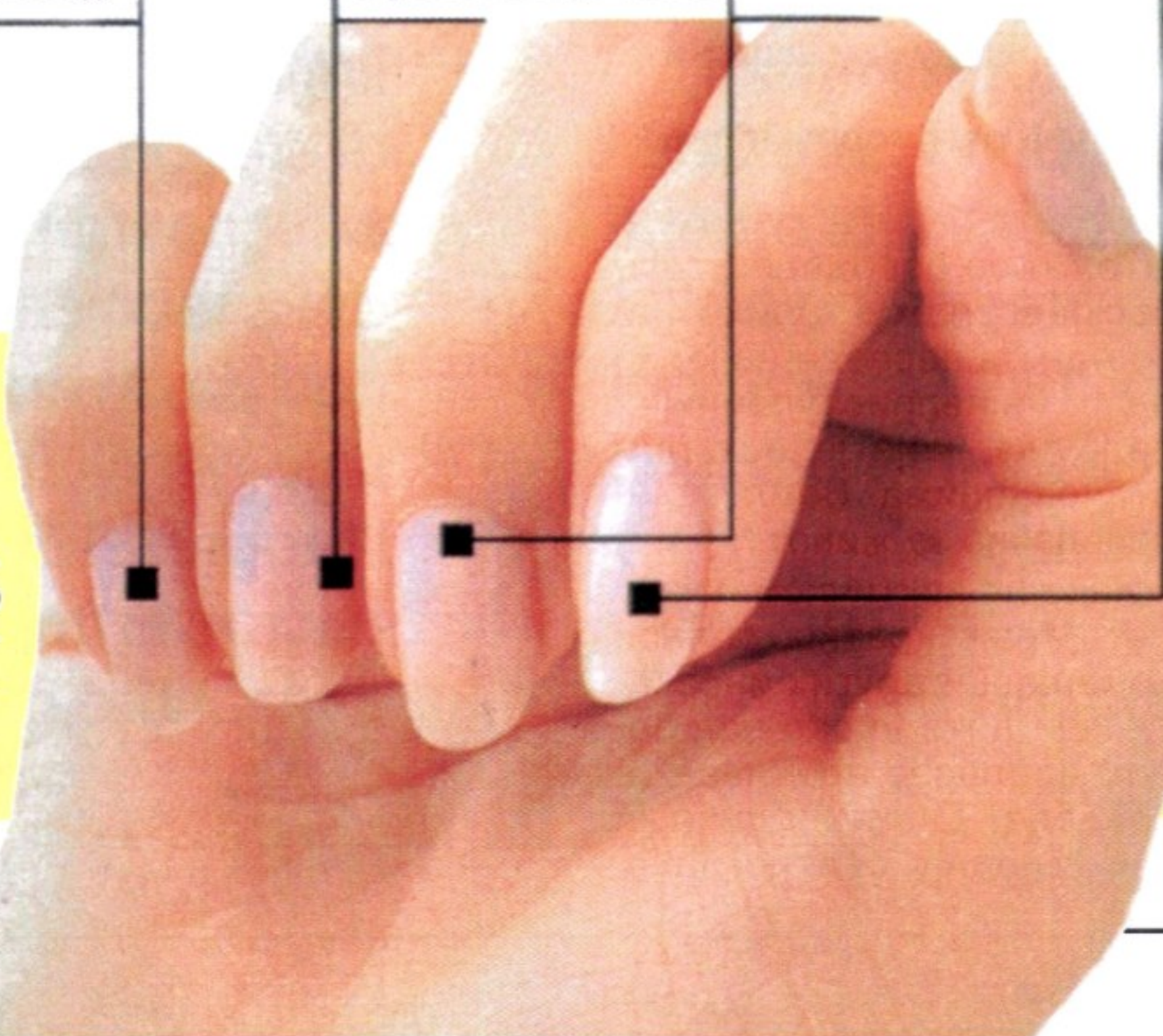
СВЕТЛАНА КНЕЖЕВИЋ
Сурчин

Кератин:
главни
састојак
ноктију

Покожица:
заноктице
представљају
мртве ћелије коже

Бели корен нокта:
групаија живих
ћелија

Тело: налази се испод
нокта одакле се нокат
снабдева хранљивим
материјама

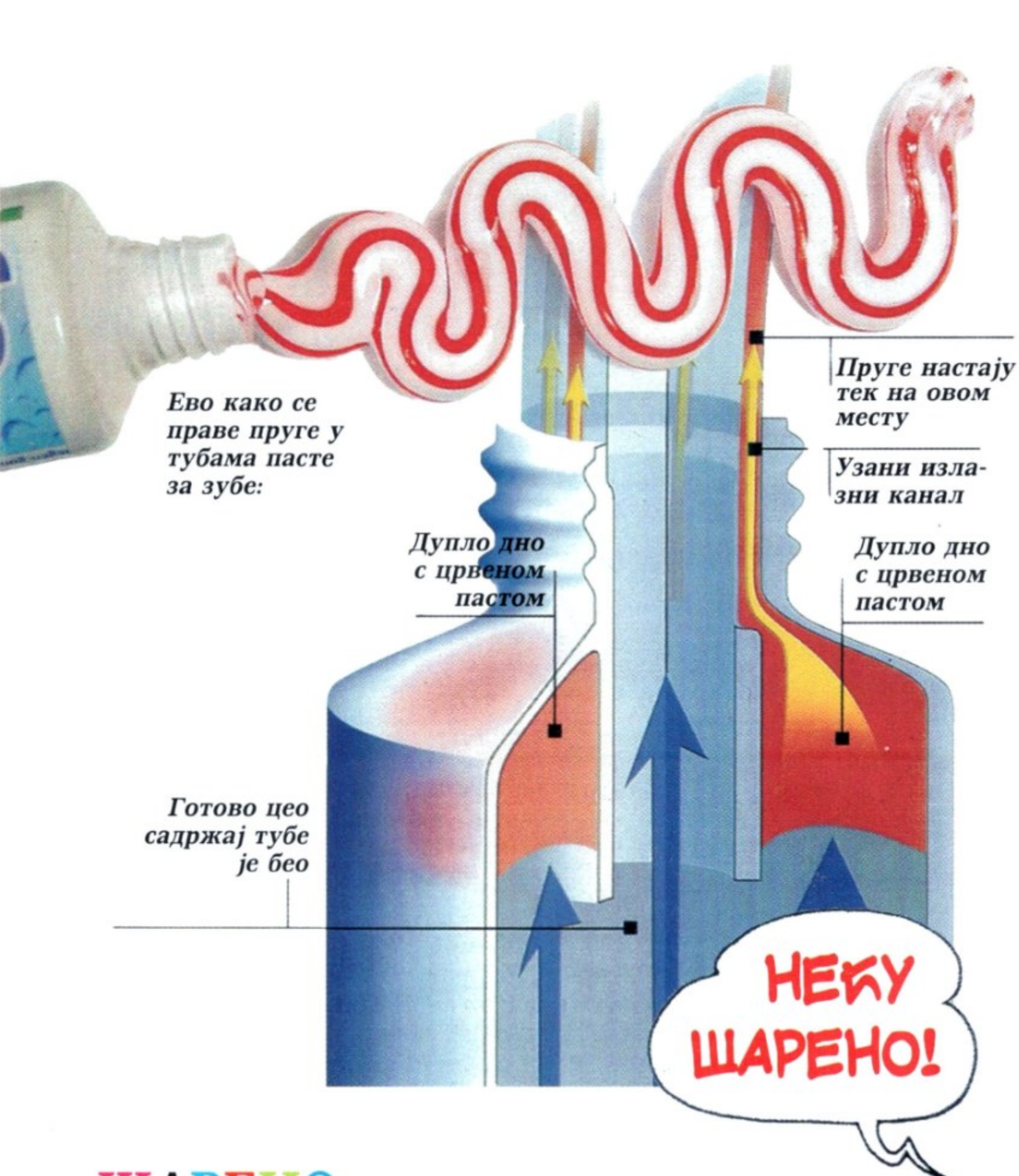

Нокти расту отприлике три милиметра месечно. Древни народи пажљиво су их проучавали да би поставили дијагнозу неке болести. Али, већ столећима ово проучавање је занемарено, иако по изгледу ноктију можемо много тога да сазнамо. Треба само знати како да се

протумаче знаци који указују на неку болест. Ево неколико:

Мрље на ноктима: Промена боје на само једном нокту може да буде знак о постојању неког младежа или скривеног меланом (рак коже). Светлије мрље на свим ноктима указују на псоријазу или дерматитис.

Крхки нокти: Ако се нокти ломе или листају, можда је реч о лошој циркулацији у удовима, али и недостатку витамина (А, Е, В₆).

ШАРЕНО, ШАРЕНО...

Увек ме развесели кад приликом прања зуба из тубе покуља пругаста паста за зубе, или из аутомата шарени сладолед. Како се то постиже?

ПАВЛЕ ТЕОФИЛОВИЋ
Сјеница

Тубе с пругастом пастом за зубе могу се поделити на два типа, у зависности од тога како настају препознатљиве шаре.

- Разнобојна маса смештена је у тубу још приликом пуњења. Треба је само потиснути.
- Туба је напуњена углавном белом масом: кад се туба притисне, бела маса подстиче и излазак обојене масе која се налази у дуплом дну у близини отвора. При изласку, ове две масе се мешају и праве нама добро познате пруге.
- Кад је реч о разнобојним сладоледима или кремovima, поступак је много једноставнији. Славина из које цури садржај састоји се од два или више независних отвора који из посебних судова испуштају сладолед различитог укуса и боје. Трик је у томе да чаша у коју се садржај сипа стоји на постољу које се окреће, па се тако добија пругаста шара ■

Обојени нокти: Присуство беле или мрке боје знак је да су нокти заражени једном врстом гљивица. Треба одмах отићи лекару да би се спречила зараза осталих ноктију.

Чудне неправилности на ноктима: Уколико на ноктима постоје бразде, то указује на невоље са штитном жлездом, а ако су нокти сувише испупчени (као стакло на сату), вероватно је реч о обољењу органа за дисање ■

Пруге се постижу приликом паковања сладоледа или крема

Свака славина је независна

Чаша се налази на постољу које се окреће

„ФУЦИ“ ЗА БЕАТРИКС

Завршени „Забавников“ конкурс ПОГЛЕДАЈТЕ СВЕТ КРОЗ ВРЕМЕПЛОВ за ученике основних и средњих школа који су својим литерарним и ликовним радовима путовали уз помоћ маште у свет за сто година имао је добитнике чије смо слике и имена објавили у прошлом броју.

БЕАТРИКС БЕРКЕШ, ученица III з разреда ОШ „Јова Јовановић Змај“ из Суботице, за свој ликовни рад накнадно је добила награду фотоапарат марке ФУЦИ. Ово је уједно прилика да кажемо да је све фотоапарате марке ФУЦИ обезбедила фирма I & imaging & Information ■

УЉАНА ПТИЦА

Где живи уљана птица и због чега је тако названа?

МИРЈАНА
Београд

Гуачаро, или уљана птица, једини је представник породице *Steatornithidae* из реда помракуша. Изузетно је ретка и живи у северним деловима Јужне Америке и на Тринидаду. Сјајно црвенкасто перје, које ноћу светлуца као да је премазано уљем, одредило јој је име по коме је позната у народу.

Птица гуачаро дан проводи скривена у крошњи дрвета или некој пећини, а ноћу лови. Као и слепи миш, при лету користи ехо-локатор. Крици које испушта омогућавају јој да се управља и не налети на какву препреку, па се на чуло вида готово и не ослања, чак и када је потпуни мрак ■

+ JATROS Очна ordinacija

• MOЏE LI OD UČENJA DA BOLI GLAVA ?

• KAKO SE OSEĆAŠ POSLE RADA NA
• KOMPJUTERU ?

• DA LI SI SIGURAN DA DOBRO VIDIŠ ?

Mr sci. dr Snežana Babić
specijalista za očne bolesti i strabologiju

Rankeova 12, tel/fax: 011/451-221, mob. 064/180-66-56

Е С В
Д Н Л Ф
Р Т Е О Р
Г З В Д У Е
В Г Л Т С А
Т Р О Е Л З Д
Л С Р Т З Г Е
И Е Р С Г Т Р В
У Е В Д Р К С Г
Т Г Е О К О О ■

3477

ФРАНЦУСКИ ПОЉУБАЦ

Занима ме на који начин се љубе заљубљене особе? Унапред захваљујем на одговору. Верни читалац

МИТА
Врање

Изгледа да је најпознатији и најчешћи пољубац такозвани француски пољубац. Двоје се љубе тако што прислањају усне на усне, језиком милујући уста онога са којим се љубе. Међутим, Мајкл Кристијан сматра да постоји бар 25 начина љубљења, што је и објаснио у својој студији која носи назив „Уметност љубљења“. Људи почињу тако да се љубе већ у 13. години, али то су углавном својеврсна „истраживања“. „Камасутра“ као најбољи пољубац наводи „пољубац горње усне“. Мушкарац љуби горњу усну жене, док она истовремено љуби мушкарчеву доњу усну. Постоји и „nir-kiss“ када заљубљени благо грицкају усне онога кога љубе.

Међутим, пољупци нису само пољупци заљубљених. У знак поздрава, у Русији се понекад међусобно љубе и мушкарци, а у Америци родитељи нежно пољубе у уста и своје дете. На Истоку, у знак дубоког поштовања, људи се љубе у чело.

Али, вратимо се заљубљенима.

Осим у уста, заљубљени често љубе једни друге у врат, леђа и потиљак ■

ОРКЕСТАР БЕЗ ДИРИГЕНТА

Да ли оркестар може да свира добро и без диригента, и каква је разлика између симфонијског и филхармонијског оркестра.

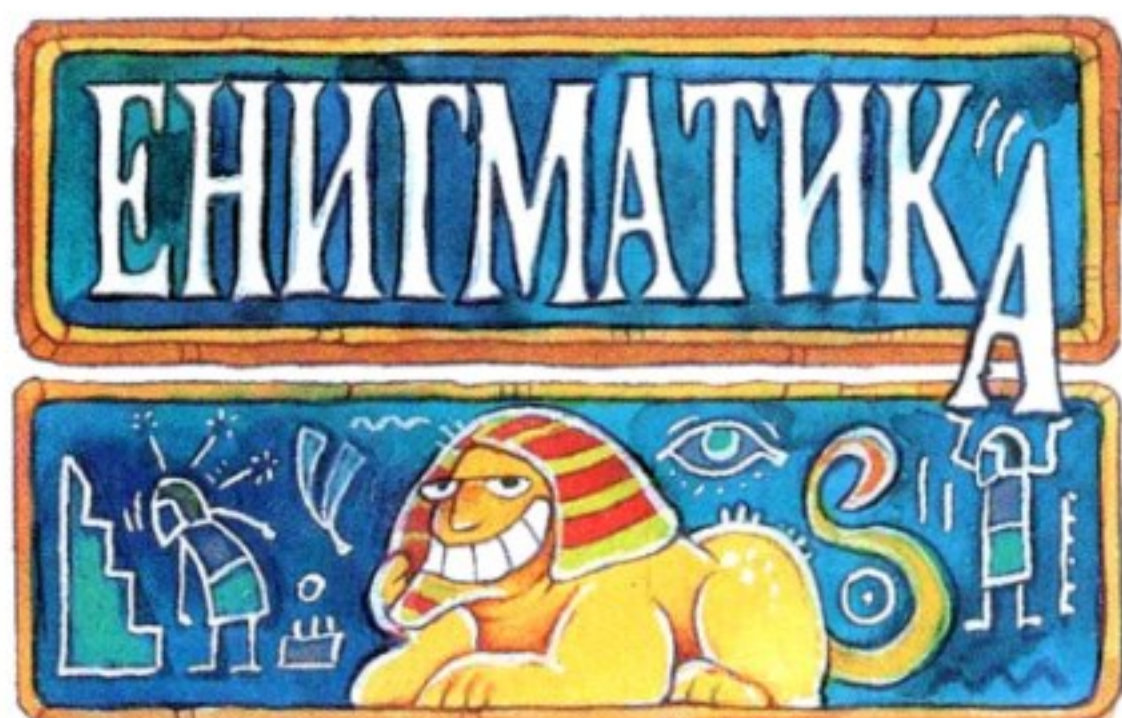
ЛАЛЕ
Ниш

Није чест случај да оркестар свира без диригента, али се и то догађа. Посебно када је реч о камерним оркестрима. Уколико је оркестар велики (симфонијски), онда је диригент заиста неопходан. Наиме, диригент одређује на који ће начин одређена композиција бити протумачена (динамика, фразеологија, темпо...) водећи рачуна да сваки свирач буде у вези са свим осталим члановима оркестра, односно да у задатом ритму „ускочи“ где треба...

Све до почетка 19. века, оркестром је на концерту дириговао први виолиниста или

ПОДНИСНИК
ЗАБАВНИК

21. 11. 2003.

РЕШЕЊА

МАГИЧНИ ЛИК

Аконо, кабаст, облутак, наутилус, остинато, талатин, кутија, сонар ■

БРОЈЕВИ

17 и 21 (смењују се два низа бројева. У првом се бројеви повећавају за 4, а у другом за 5) ■

ХАОС УКРШТЕНИЦА

Маслачак, естетика, шта, окот, тенис, ла, анал, Ман, Ни, икада, Икаријац ■

АНАГРАМ

Конан Варварин ■

УКРШТЕНИЦА 2+1

Естрада, слап, ФЕРНАНДО, карат, кум, еснаф, сер, Атаир, иследник, оми, еки, станиште, Талап, Рур, Елиот, ага, анода, зарезати, арар, МАГЕЛАН ■

ПОМИЦАЉКА

Тунис, Ирска

СЛОВА АЗБУКЕ

Дуњо, ПРСТ ЋУ Филом умазати ■

чембалиста. Често се дешавало да виолиниста (односно чембалиста) буде истовремено и аутор дела које свира оркестар. Међутим, ни виолиниста ни чембалиста нису имали диригентску палицу. Данас постоји већи број оркестара који свирају без диригента. На пример, камерни оркестар „Orpheus“ из Њујорка. Овај оркестар који има 28 чланова основан је 1973. године: до сада су снимили више од 60 грамофонских плоча и компакт дискова и освојили награду „Греми“.

Када је реч о члановима оркестра, не постоји никаква разлика између симфонијског и филхармонијског оркестра. Реч је о великим оркестрима чији су чланови гудачи, лимени и дрвени дувачи, перкусионисти... Њихов задатак је да тумаче симфонијска музичка дела. Различит назив оркестра потиче из 19. века: оркестри о којима су бринуле званичне државне установе, називани су симфонијским оркестрима, док су други, за чије издржавање су бринуле мексене, или пак удружења грађана, љубитеља музике (филантропа), називани филхармонијским оркестрима ■

ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ РЕШЕЊА

ПРОВАЛИТЕ ПРАВИЛО!

1. $39. 9 \times 4 = 36 + 3 = 39.$
2. $16. 24 \times 2 = 48 : 3 = 16.$
3. $15. 24 : 3 = 8 + 7 = 15.$
4. $124. 11^2 + 3 = 121 + 3 = 124.$
5. $171,5 \quad 7^3 : 2 = 343 : 2 = 171,5$
6. $37. 11 \times 3 = 33 + 4 = 37.$

ДА НЕМА БРОЈА П

Можете.

Можда знате, а можда и не, да површина круга може да се израчуна када се међусобно помноже његов обим и његов полупречник и резултат, производ, подели бројем 2. Другим речима, површина круга једнака је површини троугла чија је основица полупречник круга, а висина обим круга ■

НИЗ

Е.

ПРОМЕНА РАЗЛОМКА

8.

Ако се разломак $3/5$ напише као $15/25$, број који треба додати именитељу и бројитељу разломка $7/17$ јесте 8.

НЕТАЧАН КВАДРАТ

1А

КРУГОВИ У ПРАВОУГАОНИКУ

1,254 центиметра.

ИЗБРОЈТЕ!

1. 6.
2. 24.
3. 9.
4. 12.
5. 18.

СПОРТСКИ ДУХ

13 километара.

Ако је Ален А, Бил В, а Чарли С, онда је $A+B+C=21$.

$A=5$ В, $C=2$ А-3, $C=10$ В-3.

$5 В+B+10 В-3=21$.

$16В-3=21$.

$16В=24$.

$В=1,5$; $A=7,5$; $C=12$.

Пошто се Чарли срушио километар пре циља, стаза је износила 13 километара.

вани су симфонијским оркестрима, док су други, за чије издржавање су бринуле мексене, или пак удружења грађана, љубитеља музике (филантропа), називани филхармонијским оркестрима ■

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2702

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКЛА

Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Штампа ПОЛИТИКЛА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редактор Недељка Сташић

Редакција Слободанка Делибашић

Бојана Дожић

Мина Илић

Петар Милатовић

Вито Недељковић

Мирјана Огњановић

Биљана Орловић

Јова Радовановић

Весна Ракић

Весна Софреновић

Техничка редакција Зоран Петканић

Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК“

Македонска 29

11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат 330-1452

330-1456

техничка редакција 330-1454

централа 3373-111

3373-191

претплата 3373-084

Огласни сектор Македонска 29/1, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин.

6 месеци 1170,00 дин.

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и

текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I

група - Европа: 96 EUR. II група - Азија - Африка: 102 EUR. III група - Америка - Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:

(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK

Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria

Корисничка банка: 55.052.658

Raiffeisenbank Југославија АД Београд - Ресавска 22

Swift code: RZBJYUBG

Корисник: 540100-4117372424 (EUR)

PNM - ДОО - Београд

или

II DEUTSCHE BANK AG

Swift code: DEUTDEFF - Frankfurt/M

Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД - Београд

Swift code: KOBVYUBG - BLZ 99900158

Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM - ДОО - Београд

Телефони претплате: 330-1616 и 330-1617

Код уплате обавезно навести

Претплата на лист ЗАБАВНИК

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКЛА Newspapers and Magazines - 11000

Београд, 29. новембра 24/1, Југославија или

на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржај

РЕКЛИ

СУ ПРОНАЛАСЦИМА И ПРОНАЛАЗАЧИМА

КАКАВ СУ УНОСАН ПОСАО ОСТВАРИЛИ НАУКА И КАПИТАЛИЗАМ ДОШАВШИ ДО СВИХ ТИХ НОВИХ ИЗУМА, А ПРЕ НЕГО ШТО СЕ ПОЈАВИЛА ГЕНЕРАЦИЈА НАУЧЕНА ДА ИХ КОРИСТИ!

Хенрик Ибзен
норвешки књижевник
(1828–1906)

НАЈВЕЋИ ПРОНАЛАЗАЧИ И ДАЉЕ ОСТАЈУ НЕПОЗНАТИ. НЕКО ЈЕ, НА ПРИМЕР, ОТКРИО ТОЧАК... АЛИ КО?

Исак Асимов
амерички писац
научне фантастике
(1920–1992)

КО ЈЕ НАЈВЕЋИ ПРОНАЛАЗАЧ НА ОВОМЕ СВЕТУ? ТО ЈЕ СЛУЧАЈНОСТ.

Марк Твен
амерички писац
и новинар
(1835–1910)

ЉУДСКА ПАМЕТ НИКАДА НЕЋЕ ДОЋИ ДО ПРОНАЛАСКА КОЈИ ЈЕ ЛЕПШИ И ЈЕДНОСТАВНИЈИ ОД ОНИХ КОЈЕ ЈЕ ПРИРОДА НАПРАВИЛА, ЗАТО ШТО ОНОМЕ ШТО ЈЕ ОНА СТВОРИЛА НИШТА НЕ НЕДОСТАЈЕ И НИШТА НИЈЕ СУВИШНО.

Леонардо да Винчи
италијански сликар, вајар,
архитекта и научник
(1452–1519)

ИЗУМИ СУ ОГЛЕДАЛО НАШИХ СКРИВЕНИХ ЖЕЉА.

Лоренс Дарел
енглески писац
(1912–1990)

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ СТВАРИ – ВЕЛИКЕ МИСЛИ, ОТКРИЋА, ПРОНАЛАСЦИ – НАСТАЛЕ СУ НАПОРНИМ РАДОМ, СМИШЉЕНЕ СУ У ОЧАЈУ И НА КРАЈУ ТЕШКО СПРОВЕДЕНЕ У ДЕЛО.

Самјуел Смајлс
шкотски писац
(1812–1904)

ВЕЋИНУ НАШИХ ЗНАЧАЈНИХ ПРОНАЛАЗАКА И ДОСТИГНУЋА ГЕНИЈА ДУГУЈЕМО ДОКОЛИЦИ – БИЛО ДА СУ ИЗНУЂЕНА ИЛИ СЕ ДО ЊИХ ДОШЛО СВОЈЕВОЉНО.

Агата Кристи
енглеска списатељица
(1880–1976)

ОПЕРА ЈЕ, ПОРЕД ГОТСКЕ АРХИТЕКТУРЕ, ЈЕДАН ОД НАЈЧУДНИЈИХ ПРОНАЛАЗАКА ЗАПАДНОГ ЧОВЕКА. ОНА НЕ МОЖЕ БИТИ ОБЈАШЊЕНА НИЈЕДНИМ ЛОГИЧНИМ СЛЕДОМ ДОГАЂАЈА.

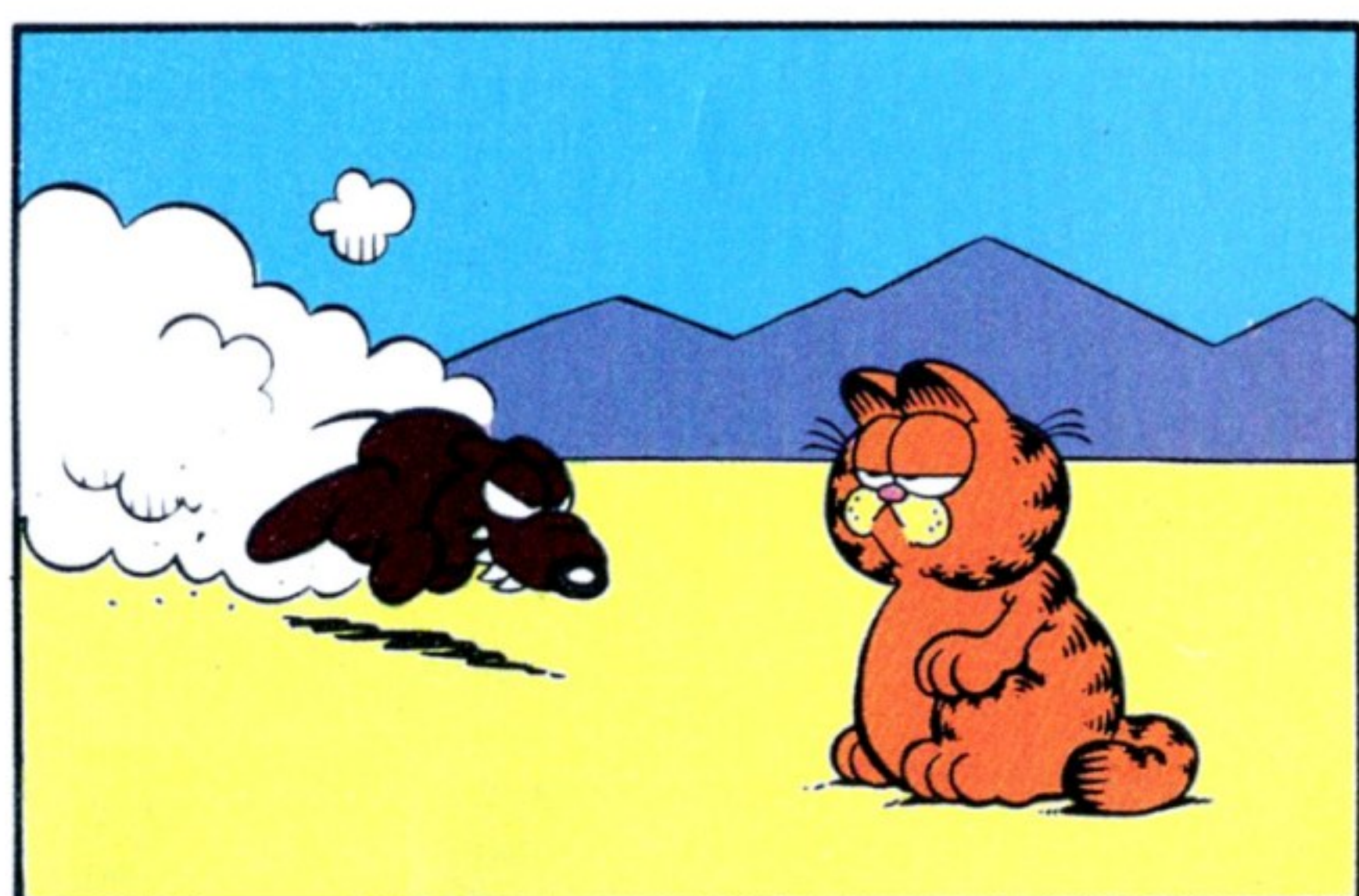
Кенет Кларк
енглески историчар
уметности и писац
(1903–1983)

СВИ НАШИ ПРОНАЛАСЦИ ПОДАРИЛИ СУ МАТЕРИЈАЛНИМ СНАГАМА ИНТЕЛЕКТУАЛНИ ЖИВОТ СВОДЕЋИ ЉУДСКИ ЖИВОТ НА МАТЕРИЈАЛНУ СНАГУ.

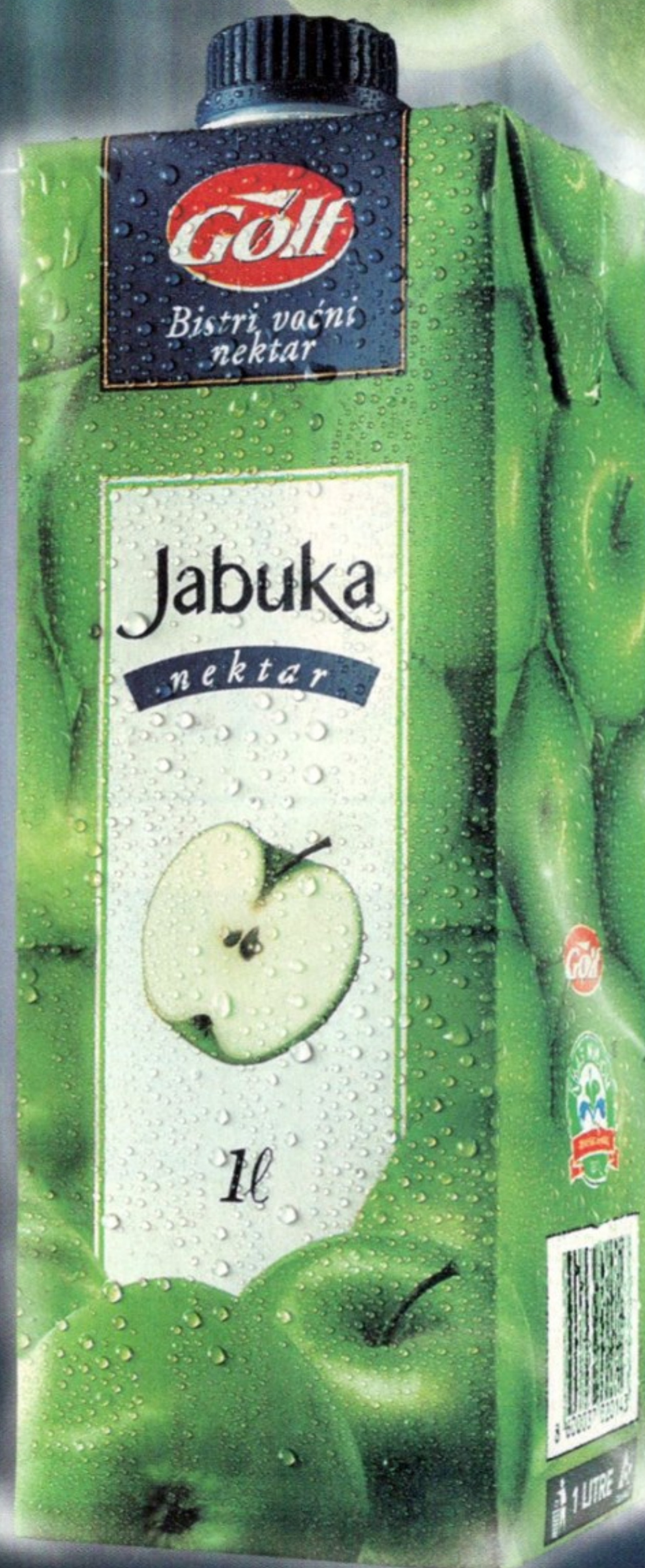
Карл Маркс
немачки филозоф
(1818–1883)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

BUDI PRIRODAN

S POŠTOVANJEM

